శ్రీః

శ్రీకౌశికకులతిలక

శ్రీవేఙ్కటేశదేశికదయితతనయస్య

పరవస్తువేఙ్కటగురుచరణజలజమత్సరణాన్తఃకరణస్య

వేదాన్తాచార్యాపరనామధేయస్య

కవితార్కికసింహస్య

కృతిః

వేదాన్తాచార్యవిజయాపర్యాయః

ఆచార్యచమ్పూః

శ్రీపురం నడాదూర్ రఙ్గనాథాచార్యేణ

నానాపుస్తకపరిశీలనపురస్సరం

పరిష్కృత్య

చెన్నపట్టణే,

పత్తి-రామానుజనాయకవర్య తనయాధిష్ఠితాయాం

శ్రీనికేతనముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రితో

విజయతేతరామ్.

నన్దన సం॥

సర్వార్థసిద్ధిసహితః తత్త్వముక్తాకలాపః	...	౪—౮—౦
అధికరణచిన్తామణిసహితా అధికరణసారావళిః	...	౩—౮—౦
ప్రాకృతమఞ్జరీ కాత్యాయనసూత్రవ్యాఖ్యా	...	౦—౨—౦
సచ్ఛాయం భారతమఞ్జర్యాఖ్య ప్రాకృతకావ్యం	...	౧—౬—౦
సవ్యాఖ్యాన హంససన్దేశః	...	౦—౫—౬
ద్వాత్రింశద్రహస్యమ్	...	౨—౭—౬
ఉత్తరచమ్పూః	...	౦—౯—౬
శ్రీమన్నిగమాన్తమహాదేశికసహస్రనామాదిస్తోత్రావళీ.		౦—౨—౦
రాఘవపాణ్డవీయమ్ సవ్యాఖ్యమ్	...	౦—౧౨—౦
ఆచార్యచమ్పూః	...	౦—౮—౦

ముఖవిలాసః.

శ్రీపురం నడాదూర్ రఙ్గనాథాచార్యః

అసిస్టెంట్ లైబ్రేరియన్

గవర్నమెంట్ ఓరియంటల్ మాన్యుస్క్రిప్ట్స్ లైబ్రరి

మద్రాస్.



శ్రీ ర స్తు.

శ్రీమతే హయగ్రీవాయ నమః.

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

ఆచార్యచమ్పూః వేదాన్తాచార్యవిజయనామకః.

యద్భక్తిం పరిచిన్వతామనుకలం లక్ష్మీగృహీభూయతే యల్లాభాదన లక్ష్మచారు మురజిద్వక్షో దరీదృశ్యతే। యత్ ప్రహ్వత్రిదశావరోధలలనామౌళౌ వరీవృత్యతే తత్పద్మాచరణామ్బుజం మమగిరాం లాభాయ భోభూయతామ్ ॥౧॥ దదతాం సన్తోషం దనుజపరిపన్థిప్రణయినీకటాక్షాః కాళిన్దికువలయకచగ్రాహిరుచయః । వలన్తే వత్స్యే వపుషి తుళసీహారభరధురీఘరీవాహక్రీడద్భ్రమరపటలీవిభ్రమభృతః ॥ ౨ ॥ మహిమ్నా కల్పన్తాం మధుమథనశుద్ధాన్తమహిళాకటాక్షాః స్వచ్ఛోత్ఫుల్లోత్పలమదకలాలమ్బనరుచః । విహారాన్ విన్యస్తః ప్రణిపతతి విస్తార్య పురతో వసూనాముల్లాసాత్ వలదమసమానాఙ్కురముషః ॥ ౩ ॥ విధత్తాం విఖ్యాతిం విధుకిరణధారాసహచరీ కటాక్షాణాం రేఖా కలశతటినీకాన్తదుహితుః । సురాధీశాధీతస్తుతివచనవాచాలసవిధం పరాధీనం యస్యాం భవతి పరమం బ్రహ్మ తదపారా॥ పవిత్రీలోకానాం సరసిజవనీవాసరసికా కటాక్షైః కల్యాణైః కలయత్వమ్ సుఖం కాపి కరుణా । యయా దృష్టో దృప్యద్గజనికరగణ్డస్థలగళన్మదస్రోతస్సిక్తే మహతి సదనే హర్షమయతే ॥ ౪ ॥ పునానైరానమ్రాన్ పునరుదరసంసర్గశమనై రకుణ్ఠస్వాతన్త్ర్యై రమృతరససన్దోహసహజైః । ఉదారైరాలోకై రుపనయతు హస్తాననవధీన్ దయాకేళీసీమా దమితవయహస్తః ప్రణయినీ ॥ ౫ ॥ కమలవిపినక్రోడక్రీడానిబద్ధకుతూహలం కలశజలధిఖ్యాతిస్రోతఃప్రసారణకారణమ్ । త్రిదశమకుటీముక్తాదర్శాగ్ర్యనాఙ్ఘ్రి దయాఘనం త్రియుగనయనానన్దం బృన్దం రుచాం పరిచిన్మహే ॥ ౬ ॥ యః కృష్ణశ్రియముద్వహన్ విహరతే రాగోజ్జ్వలాం యోషిద్ధుర్ధీ వృత్త్యాజ్ఞ

రథాఙ్గనన్దకకరః ప్రత్యూఢదోషోదయః। యః స్తోకంచ రజో న జాతు వహతే విశ్వమ్భరో యో హరిర్వ్యాపారానవనే తనోతి స జయత్యాశ్చర్యభూమా పుమాన్ ॥౮॥ ఖేలద్గోపకుటుమ్బినీకుచతటీగాఢాఙ్గపాలీమిళత్ స్ఫారీఘనసారకుఙ్కుమరజఃకిర్మీరమేకం మహః। కేళీవేణురవద్రవీకృతదృషత్ప్రస్యన్దపారమ్పరీస్వైరాస్వాదసమోదతర్ణకసదస్సంవీతమీడీమహి ॥ ౯ ॥ క్రీడత్కోదణ్డదణ్డప్రతికలవిగళత్సాన్ద్రఘనారాచధారాదూరప్రోత్క్షిప్తరక్షఃపరిబృఢమకుటీముక్తముక్తాప్రసూనైః। ఆదత్తానల్పకల్పద్రుమనవసుమనోవర్షిదేవర్షిదేవప్రత్యర్ప్యసన్ధ్యాభ్రమం యః ప్రథయతు స శుభం కోపి ధానుష్కధుర్యః॥౧౦॥ కాన్తింకాఞ్చనకాఞ్చనాచలతటీఖేలన్మరుత్కుఞ్జరస్వైరోత్కీర్ణసువర్ణసమ్పదుపమాసర్వంసహాం బిభ్రతీ। సావర్త్తం మురజిత్కరామ్బుజరుచిస్రోతస్సమాతన్వతీ వాచం కాచన దేవతా రచయతాదాచాన్తమోచామదామ్ ॥౧౧॥ విహారభేదాన్ విస్తృణోతు నిత్యం మనస్తటాకే మమ చక్రరాజః। కరే విధోర్యః కలితోదయోఽపి కాన్తానుషఙ్గం కలయన్ సమిన్ధే ॥ ౧౨ ॥ మునీన్ద్రమేకం ముహురన్తరఙ్గే కుర్వే కుహూకణ్ఠ ఇతీర్యతే యః। ఆరుహ్య శాఖాం కవితాభిధానామజస్రమావర్తితరామశబ్దః॥౧౩॥ నాథో న జాయేత సతాం కథం హి వల్మీకజన్మా విపులః కలాభిః। అధత్త రామానుభవోచితాన్ యో గవాం కలాపానమృతస్వరూపాన్॥ ౧౪ ॥ పుణ్యాం ధియం భారతకృద్విధత్తాం పుణ్డ్రేక్షువల్లీవ యదీయసూక్తిః। పర్వాన్తరవ్యఞ్జితవృత్తరత్నా సర్వోత్తరం హన్త రసం ప్రసూతే ॥౧౫॥ వ్యాసఙ్గమన్యేపి భజన్తు వేదే వ్యాసన్తి కిం తే మితసూక్తిభాజః। సఙ్ఖ్యావరమాత్రేణ పరే భజన్తే కిం చారుతాం చన్ద్రవదన్తరిక్షే ॥౧౬॥ అవ్యాహతస్మత్పురవోగుణజ్ఞా నిర్వ్యాజకారుణ్యనిమగ్నచిత్తాః। అసర్జి యేషాం వచనైరమారే నిధిర్గరీయాన్ నిగమాన్తమృగ్యః ॥ ౧౭ ॥ శతద్విషే శాన్తిధనాయ తస్మై ప్రణామవాచం పరిశీలయామః। యత్సూక్తిరూపేణ సనాతనీ సా సరస్వతీ సర్వజనాన్ పునీతే ॥౧౮॥ నాథస్య సూరేర్న కథం చరిత్రం విచిత్రతాం విన్దతి యః స్థిరాత్మా। గుణైరుదారే గురుపఙ్క్తిహారే

విశుద్ధవృత్తస్తరళత్వమేతి ॥ ౧౯ ॥ భాగీరథీ సా భవమౌళిభాగే బభ్రామ గన్తుం బహిరప్రగల్భా। యత్నం వినా యామునసూక్తిరేషా భవం పరాకృత్య భువం పునీతే ॥ ౨౦ ॥ సనాతనసరస్వతీకుముదసమ్ప్రహర్షప్రదైరపాకృతతమోభరైరపహృతాభితాపాఙ్కురైః। వచోనిచయచన్ద్రికావిలసితైస్స విష్ణోః పదే విశుద్ధిమభిదర్శయన్ వితనుతాం యతీన్ద్రః శ్రియమ్ ॥ ౨౧ ॥ మహీయాంసం హర్షం మనసి వితరీతుం తనుభృతాముదీతౌ ద్వౌ తారాప్రియతమయతిక్ష్మాపరిబృఢౌ । కలాదానాదాద్యో భజతి లఘుతాం పశ్యత జనాః పరో దోషాపేతః ప్రథయతి తతో హన్త గురుతామ్ ॥ ౨౨ ॥ వారాశిఘోరాపతదూర్మిధారాదోరామవారక్షధురీణసూక్తిః । పారావరీం నః ప్రథయన్నిరుద్ధే తారాధినాథః కుదృశాం యశాంసి ॥ ౨౩ ॥ ఆమ్నాయచూడార్యనుతిం చికీర్షురాదౌ తదీయాన్ కలయే కృతీన్ద్రాన్ । నిరర్గళోద్యన్నిజసూక్తివాత్యానిర్ధూతతత్తన్మతతూలజాలాన్ ॥ ౨౪ ॥ పరస్సహస్రం పరవస్తునామ్నే కుర్వే ప్రణామాన్ కులదైవతాయ । వేదాన్తవిద్యాసురసూక్తిగఙ్గా విష్వఙ్ముఖీ భాతి యదుక్తివప్రైః ॥ ౨౫ ॥ పదం ముదేస్యాత్పరవస్తుసూరేః యదన్వయే జన్మజుషాం శిశూనామ్ । ఆమ్నాయచూడాగురుశేఖరస్య నామ్నాం కలాపా నవభూషణాని ॥ ౨౬ ॥ విద్యావిశేషాన్ విదితానవద్యాన్ వృత్తేన శీలేన చ యోవితేనే। వీతావలేపో విజయా సభాయాన్న్యాతామసోహా మే పరవస్తునాథః ॥ ౨౭ ॥ వ్యాసశ్చేద్వ్యసనావహః శ్రుతిగిరాం వాతన్ధయగ్రామణీర్ధత్తే భోగరుచిం ధరాశ్రుతిభవో రామానుజైకోత్సుకః। మాధ్యం యాతి గురుర్జడో హిమకరస్సూనర్త్యోఽపి రోధసతాం సాధర్మ్యం పరవస్తువేఙ్కటగురోర్వ్యాప్తస్యస్య కస్సాధయేత్ ॥ ౨౮ ॥ అముష్య శిష్యాననఘాన్ ప్రపద్యే వాచంభరైర్వారితవావదూకాన్ । సమీహితం యత్పదసమ్ము దుగ్ధే నిక్షేపవిద్యానిభకామధేనుః ॥ ౨౯ ॥ దయాధనస్తస్య గురోస్తనూజో జయాయ భూయాన్నిగమాన్తసూరిః। యస్మాదసీమప్రతిభావిలాసాదస్మాభిరగ్రాహి కలాకలాపః ॥ ౩౦ ॥ అకల్పమస్మజ్జనకో జయీయాస్స్యాద్యదాకల్పమేకం నిగమాన్తవాచామ్ । వృషాద్రి

లాసక్తిజుషం ఏనీతం యం వేఙ్కటేశం కథయన్తి సన్తః ॥౩౮॥ విద్యా
విలాసే యది తే వివిత్సా విచిత్రయుక్త్యా యది వా సిసృక్షా । అపాస్య శ
ఙ్కాం మయి చిత్త హర్షాదామ్నాయచూడాగురు * మాశ్రయేథాః॥౩౯॥
గః విజయీభవతు చిరన్తనఫణితిశిఖరపరిషదమృతనిచయపరిచయమృదుళ
హృదయోదారకేదారసంరూఢ గ్రహణధారణాదిమదళపరిష్వఙ్గితరఙ్గితో
పచయమతివితతిపుణ్డ్రిలతికోదఞ్చితసర్వతన్త్రస్వతన్త్రితాగుణమిళనలళి
తయశోధోరణీరమణీయమణిమాలికాపరిష్కృతధరణీరమణీమణిః నిర్మ
మజనహృదనభిమతనర్మభరితచరమయుగ పరికర్మీభూతదుర్మతకథకహత
ధర్మశర్మనిర్మాణాఖర్వీభవదాదరదర్వీకరోర్వీభృదధీశ నిదేశావతీర్ణసుధాశ
నవిరోధివరూధినీనిరఙ్కుశసఙ్కుర దహఙ్కృతిలుణ్టాకదివ్యఘణ్టాకృతిః
నిఖిలదురితతిమిరపటలపటిమవిఘట్టనకల్యకల్యాణగుణరత్నలాభసముద్భవ
దద్భుతవైభవః వలదమనహరిదచలశిఖరశేఖరాయమాణశిశిరకిరణకిరణ
పారమ్పరీపరీరమ్భజరీజృమ్భదమ్భోనిధిగర్భవిశ్రృఙ్ఖలవిస్ఫురఘుళఙ్ఘుళరవ
బహుళతరతరఙ్గనికురుమ్బడమ్బరవిడమ్బనధురన్ధరైః, యామునయతిక్షో
ణీభృదాదిమమహాద్వాణీనిర్ఝరసరిద్వేణీమజ్జనసమార్జితవిశుద్ధతాపరిరబ్ధశు
ద్ధాన్తసిద్ధాన్తబద్ధాన్తఃకరణకృతముఖహృదయచాతకపోతకకౌతుకసమ్పా
దనసమ్భృతధారాధరసలిలధారాచాతుర్యైః నిరవద్యగద్యపద్యగానవి
ద్యారమమాణ విద్యాధరగన్ధర్వకిన్నరవరవర్ణినీగణగీయమానగాథైశ్శుభ్ర
పాఞ్చాలరూపనిజరీతివిశేషాకర్ణనసమయ సముదీర్ణశ్లాఘావిఘూర్ణదపర్ణా
పరిబృఢకుటతటశిశిరకరకరవిసరదమృతశీకరపుఞ్జవ్యఞ్జితపుష్పాఞ్జలివికర
ణోపచారైః కపిలమపి కాతర్యవిపులం కణాదమపి కథాహవతృణాదం సు
గతమపి యుక్తిదుర్గతం ధిషణమపి ధిక్కృతధిషణం శర్వమపి హతగర్వం
చతురాననమప్యచతురాననం శఙ్కరమపి శఙ్కాశతశాలీనవచోఙ్కురం గు
రుమపి దురుపశమవ్రీడాభరగురుం వ్యాసమప్యుద్దామవాగ్విలాసం ప్రాచే
తసమపి ప్రముదితచేతసం బోధాయనమప్యఖణ్డితబోధాయనం ఆమ్రేడితా
మ్నాయగరిష్ఠా స్వమహిమ్నా వ్యాతన్వానైః వారిధిభిరివ విపులాలఙ్కారైః

* ఆద్రియేథా ఇతి పాఠాన్తరమ్.

ఘనరసోత్తుఙ్గైశ్చ వేదోపక్రమాధికరణరాద్ధాన్తవచనైరివ వేదపదవిళాసస
సఞ్జాతవిరోధితయావిరచయద్భిః శబ్దాన్తరాదిభిరివవిఖ్యాపితాపూర్వధర్మక
లాపైః కలాపైరివకమనీయనానావర్ణధరైః ధరైరివవిచిత్రధాతుసహస్రధా
మభిః సహస్రధామభిరివతమోనిరాసబద్ధోత్సవైః సవైరివాచ్యుతస్తోత్ర
రూపైః రూపైరివబహువిధముఖ్యార్థోపలమ్భకారణైః, కారణైరివాన్యథా
సిద్ధనియతపూర్వవృత్తిభావైః భావైరివపరిస్ఫురత్సమవాయపదైఃపదైరివ
ప్రకటితప్రకృతితదుత్తరస్థితివిధాయకప్రత్యయైఃవిధాయకప్రత్యయైరివ శేషి
భావవాబోధసాధనైః సాధనైరివసమ్భృతనానాలక్షణవ్యాప్తిభిః వ్యాప్తి
భిరివభూయోదర్శనవిశేషజనితనిశ్చయైఃనిశ్చయైరివైకధర్మిగతవిరుద్ధనానా
కోటివిషయయోగిజ్ఞాననివర్తకతాంప్రపన్నైః ప్రపన్నైరివ వేదకృతాన్తవి
రోధిసఙ్ఖ్యావదధికరణధూర్వహైః శర్కరాత్మభిరపిమహితమార్దవైఃకర్ణైక
మిత్రైరపివిజయార్థసాధకైః అసాధారణైరపిసపక్షే సత్త్వమావహద్భిః
చర్మితానన్తభావైరపినవసుధాధారాకారైః నిఖిలమనోహరైర్నిజవచోభి
రైస్సమస్తదిగన్తవాస్తవ్యకథకజనధియం నిస్తులం విస్తారయన్, ఆదిమో
దాహరణమాచార్యలక్షణానామ్ అనుపమఫలమనన్తసూరిసుకృతబృన్దబృ
న్దారకతరోః అత్రిమహర్షిరివానసూయయాశ్రితః ఋశ్యశృఙ్గఇవశాన్తైకకు
తూహలీ వసిష్ఠఇవవారితవిశ్వామిత్రశాస్త్రోల్లాసః వ్యాసఇవవిస్తారితానే
కోద్భవభారతాన్తాదృతానన్తకథః సనాతనఋషిఇవసముదఞ్చితసోమకా
న్తకీర్తిః మాయాకమఠఇవమన్దరాగధురన్ధరః మహావరాహఇవమహనీయ
విశ్వమ్భరాసక్తిః దివ్యసింహఇవదర్శితప్రహ్లాదజనకసత్త్వోద్భేదః వఞ్చనా
వటురివతత్క్షణకలితైకపాదావనీసహస్రగుణామోదితవిబుధః పరశుతపో
ధనఇవ పరాహతకళఙ్కపదరేణుకః మైథిలీజానిరివమహత్తరాజివహ్మాగధ
ర్మప్రదర్శనవశీకృతజలాశయః* యదురామఇవయామునోత్కర్షకారీ శౌ
రిరివశతదూషణీభాషితోత్తరవరాకృతకన్సాగమదమఘోషజాతః కల్కీవక
లితవిష్ణుయశస్సన్తతిః హయగ్రీవఇవమధునిరాసోల్లసితసచ్చరిత్రరహస్యని
క్షేపరక్షాధికరణ† సారనిరపాయసూక్తిపరిహృతబ్రహ్మఖేదః సూర్యఇవ

* బలరామ. † సారావళి.

సుకృతసారసామోదః పూర్ణచన్ద్రిఇవపోషితభావజాతతాత్పర్యచన్ద్రికా
ప్లాదితకువలయః నిఖిలధననిరభిలాషోపిసర్వార్థసిద్ధిసాభిలాషః నిరాకా
ఙ్క్షితబహుమానోపిబహుమానైకశరణః ప్రఖ్యాపితయోగాచారోపిప్ర
త్యాఖ్యాతయోగాచారఃపన్తతసముదయదనన్తచిన్తనరససన్తోషసన్తతిమి
శదన్తఃకరణః ముహుర్ముహురనాదృతమోదాన్తరో వేదాన్తగురుః ॥౧॥
ష॥ కథాసుధాం కామపి తస్య సూరేరశేషలభ్యామజహైర్వితీర్ణామ్।గిరాం
భరైర్గర్భితగద్యపద్యైస్సతాం ముదే సమ్ప్రతి దర్శయామః॥౩౩॥వేదప్రా
తవతంసదేశికయశశ్చక్రాఙ్గపారమ్పరీంవేలాతీతవిలాసశీలనపరామాశాసు
సన్తన్వతీ । పఙ్కచ్ఛిగపటీయసీ శరదసౌ మత్వాన్తకీర్తిరూపా సతాం చేత
స్స్విన్న కలానిధౌ ప్రసదనం ధత్తాం ముహుస్తాదృశమ్ ॥౩౪॥ పుత్రః కాశి
కవంశవారిధివిధోః శ్రీవేఙ్కటేశస్య యో దౌహిత్రః పరవస్తువేఙ్కటగు
రోర్వాత్సల్యస్య యో వాగ్మినః । ధన్యో యః కవివాదికేసరిగురోర్విఖ్యా
తయాభిఖ్యయా ధత్తే యశ్చ సరోజసౌరభముచా వాచా సుధాచారు
తామ్ ॥౩౫॥ తాతో యస్య రమాసఖో ఘనరుచిం చేతోమణిం నిక్షిపంస్త
త్రోద్వేద్బుధసుధాకరస్య తనుసాక్ష్మర్మచ్ఛిదోజన్మభూః । విద్యావీచిపరమ్ప
రాపరివృతస్సత్కీర్తిముక్తాఫలైస్సన్పన్నస్సముపైతి సత్త్వభరితస్సాద్గు
శ్యమమ్భోనిధేః ॥౩౬॥ శ్రీమాన్ యస్య పితామహో గుణఘనః శ్రీ
వేఙ్కటేశో గురుః కాల్యే మన్త్రికదమ్బకాని కలయన్ హృద్యాని విద్యా
నిధిః।ఆయాతం పురతః కుతూహలితయా దాతుం స్వయం కాఙ్క్షితాన్
మేనే మేదురభక్తిహర్షితహరిస్తాలాయ లీలానటమ్ ॥౩౭॥ యద్వంశవి
ఖ్యాతివివృద్ధిహేతుః శ్రీశ్రీనివాసో గురుసార్వభౌమః । చక్రే యశస్వీ చ
తురోఽగ్రహారాన్ వ్యాఖ్యాంచ వాగ్మీ జయమఙ్గళాఖ్యామ్ ॥౩౮॥ వి
నీతిసర్వస్వవిదః సరస్వతీధునీతలస్పర్శధియః స్వచర్యయా । అరున్ధతీజాని
యశోతిశాయినస్సమిన్ధతే యస్య చ సప్త మాతులాః ॥౩౯॥ సరసా స
త్కవేస్తస్య సాలఙ్కారా సరస్వతీ । నిషేవ్యాసౌ విజయతే నిగమా
న్తగురుం పరమ్॥౪౦॥ అశిశ్రియదపశ్చిమస్తరణిసన్తతిం యః కవిః ప్రశే

స్తత్రాపి యః ప్రవాగుడుపవంశమాలమ్బత। అదశ్చరితవారిధేర్యది తయో
స్తితీర్షా భవేత్పరస్పరసహాయయోర్భవతి పారలాభః క్వచిత్ ॥ ౪౧ ॥ త
థాపి సా వెదకిరీటసూరేః కథావధూటీ కృతసన్నిధానా। విస్మాయయన్తీ
విపశ్చిత్తైర్విలాసైర్మౌనవ్రతం లుమ్పతి మామకీనమ్ ॥ ౪౨ ॥ ఆమ్నాయచూ
డార్యకథాసుధాయామంశాంశలాభోఽపి ముదాం నిదానమ్। చన్ద్రాంశు
లేశేన చకోరకాణాం కుతో న జాయేత కృతార్థభావః ॥ ౪౩ ॥ అపి వా
చమణీయసీమిమాం మహనీయామివ మన్యతే మహాన్। కలయన్ జలధిః
కవేరజాం కిము రున్ధే తటినీం తదీయసీమ్ ॥ ౪౪ ॥ అనాదరాదల్పవివేకభా
జాం న జాయతే రమ్యగిరాం నికర్షః। ముక్తాం ద్విరేఫైః సుదృశో భజ
న్తే మూర్ధ్నా న కిం గన్ధఫలీం నవీనామ్ ॥ ౪౫ ॥ సతాం సమాజే సరసో
క్తిభాజాం సమ్భావనా కాపి సముజ్జిహీతే। అపాముపాన్తే సరసీరుహా
ణామామోదహేతుర్ద్యుతివైఖరీవ ॥ ౪౬ ॥ లసన్తు లోకే లలితాః కవీన్ద్రా
వయం చ కాశ్చిద్గిరముద్గృణీమః। సమ్పత్ప్రదాయీ న భవేద్వదాన్య
స్సన్తీతి కిం సౌమనసో మణీన్ద్రః ॥ ౪౭ ॥ కావ్యాన్తరం శీలయతాం కవీనాం
కౌతూహలం నః కవితా చ * ధత్తే। మృగాఙ్కచూడస్య మృడస్య మౌలౌ
మన్దాకినీ విన్దతి కిం న లీలామ్ ॥ ౪౮ ॥ కాన్తాని పద్యాని బహూని వక్తుః
కా హానిరేకేన కళఙ్కభాజా। సుధారసాదీన్ సృజతః పయోధేః కీర్తిం
నిరుద్ధే కిము కాలకూటః ॥ ౪౯ ॥ సమగ్రదోషామపి సచ్చరిత్రాం సరస్వతీ
మాద్రియతే రసజ్ఞః। ఉత్కణ్టకామప్యురుసౌరభాఢ్యాం కిం కేతకీం ము
ఞ్చతి చఞ్చరీకః ॥ ౫౦ ॥ విశుద్ధవాచోఽపి విలోభనీయా కథైవ దత్తే క
మనీయభావమ్। తాదృశరూపాపి వధూః కథం వా తారుణ్యలక్ష్మీవిధు
రా స్వదేత ॥ ౫౧ ॥ ఉదితాప్యుపజీవ్య పూర్వకావ్యం కవితా గ్రాహ్యత
మా గుణోజ్జ్వలా చేత్। రసయన్తి జనాః స్థితే రసాలే రసనీయాం కిల
శర్కరాం రసజ్ఞాః ॥ ౫౨ ॥ గుణోదగ్రం నవం కావ్యం తిరోధత్తే చిరన్తన
మ్। తావత్కిసలయం హృద్యం యావత్పుష్పముదఞ్చతి ॥ ౫౩ ॥ సుకవిర్యో గ
ణాంశుభిర్దోషాత్యయవిజృమ్భితైః ప్రదర్శయతి భూయాంసం ప్రసాదం

* దత్తే.

జనచేతసామ్ ॥ ౨౪ ॥ ౪॥ అస్తి ఖలు విస్తారితజనవిలోచనకుతూహలా, ప్రతిక్షణవినమదమరపరిబృఢమకుటమహామహానీలలోలమ్బనికురుమ్బపరిరబ్ధచారుచరణారవిన్దేన మన్దేతరమేధోదయవేధోమహాయమేధోదితవపాసురభితవదనసీమ్నా కృపాపారసజనసధామ్నా భగవతా భజమానజనమానసపవనవిహారిమదద్విరదేన వరదేన విభూషితా, ప్రత్యగ్రమలయజపయోధారాముహుఃరాసేకవిరజీకృతాభిః ప్రకీర్ణవివిధకుసుమసౌరభాభిలాషపరిభ్రమద్భ్రమరమణ్డలతయా మహత్తరావరత్నతశోభితోదన్వదాపణ్యముజ్జృమ్భయన్తీభిః అన్తరాన్తరావిస్పృత్వరీషు వరదాధిరాజదివ్యోత్సవసమయసముచితవిచిత్రతోరణానుకారిణీషు వివిధమణిఖచితచన్ద్రశాలామయూఖరేఖాసు వలరిపుచాపవ్యామోహేన వలాహకాగమనమనుమాయ నటతా క్రీడామయూరనికరేణ వరిగతాభిః ప్రతోలీశాఖిః తటినీవ తరఙ్గరేఖాభిః తరుణీవ తారావలీభిరలఙ్కృతా, నిజాగ్రసీమాసమాయాతతదన్తరఖచితఖనువిన్దరుచిసన్దోహలోహితపచేళిమదాడిమశఙ్కాకృహారిశుకశారికాత్రోటికోటీకుట్టనదళితకుముదినీకమనబిమ్బనిర్యన్త్రణనిర్యదమృతధారాసేకేన సుధానులేపానపేక్షం కమపి ధవళిమానమధికమధిగమ్య గగనజలధిపుణ్డరీకమణ్డలీవ్యామోహమావహద్భిః అమ్బరసరిదమ్బుగర్భావగాహనకేళీపరనిజనాళీకనయనాజనజిఘృక్షునిర్జరయువనికరకరోద్గృహ్యమాణ తదీయలహరీసుహారపరిస్ఫురదాత్మానుబిమ్బసన్దర్శనకన్దళితహాసితకాన్తాకదమ్బకుటుమ్బితైః సాయంసమయసముదఞ్చితదీపజాలజ్వాలాబాలాతపముదితవిబుధతరఙ్గిణీకథాఙ్గమధురరవాకర్ణనదత్తకర్ణసహచరీనిరీక్షణక్షణమన్దమన్దాతనవోఢపాతీననయనాదృథాఖ్యస్యమానమణితరణిత శేఖరితమదనకదనమోదమానతరుణరమణీమైత్రైస్సౌధైః వసుధేవగిరిభిః వల్లీవ స్తబకైరుల్లసితా, ప్రబలతరతపోధనవచఃప్రపఞ్చితపాఞ్చకాలికపదవీసఞ్చారపరితోషితకమలాకమనకరుణాపరిమ్వర్ధితరఙ్గితదివ్యైశ్వర్యేణ దేవకీనన్దనేనేవ నిరపాయబలభద్రయోగశాలినా * సత్యభామాఞ్చితేనచ ఫణధరాధిరాజేనేవ ప్రకటితక్షమాధృతివిభవమైన ప్రాభాతికపయోరుహణవభ్రమరహితేన సుయోధనేనేవ

---

* సత్యభామానుతాగాంచ.

కృపోపేతేన రామేణేవ ఖరనిరాసకౌతుకినా *ప్రబలభూతలతనయానురాగేణ
చలక్ష్మణేనేవ ‡రచితోర్మిళానన్దేన భరతేనేవ పరిగృహీతాగ్రజన్మానుగుణవృ
త్తినా శత్రుఘ్నేనేవ శ్రుతకీర్తిసహితేన స్వరనికరేణేవ శ్రుతిపరిచయశోభి
నా ఆరమ్భణాధికరణసిద్ధాన్తవచనేనేవ దూరీభవదసత్కార్యకథేన సర్వ
జ్ఞేనాపి సమైథునేన వినతానన్దనేనాపి భుజఙ్గసఙ్గభీరుణా కలానిధినాపి కళఙ్కము
క్తేన వినుతకథకభుజగపరాకరణప్రవీణవివిధయుక్తివిద్యుష్మనేన విద్వజ్జనేన
పర్వతదరీవ పఞ్చాననసఙ్కులయేన పద్మాటవీవ రాజహంససముదాయేన
చకాసితా రఘుకురీణశక్తిరివ విచిత్రపత్రిసమ్భిన్నపాలావలీసముల్లసితా
పైతామహవదనతతిరివ పరిస్ఫురితాగమా వైమానికసేనేవ వైశాఖమహా
స్థిరీకృతోత్కర్షా నారాయణమూర్తిరివ నానావర్ణవైజయన్తీవిరాజితా
పరిచితనిఖిలమణిప్రకాశతయా ప్రఖ్యాపితదివ్యపూర్వశక్తివ్యాప్తివాదావ
రిసరపిస్ఫురదవేగవతీసరిదమ్భఃసమ్భల్యమానపయోజినీపరిమళాఙ్గీకృత
మధురసవికరణబద్ధసద్ధ్వానసమిద్ధానగన్ధవహస్తనన్ధయసఞ్చారాఞ్చితా కా
ఞ్చీనామ నగరీ ॥ ౨౩ ॥ ప॥ కాదాచిత్కహిరణ్యదానకుతుకీ పఞ్చాననః ప్రా
క్తనో ధర్మవ్యాహృతిమాత్రతో న ధరణీకన్యాప్రియమ్భావుకః। యత్యాయో
గసముత్సుకస్స మురలీసఙ్గీతసఙ్గీ పుమాన్ సామ్యం యత్ర సతాం న
కశ్చిదయతే నాథావతారేష్వపి ॥ ౨౪ ॥ స్ఫటికాశ్మభిరిన్దుసున్దరైర్ఘటితా
యత్ర నికేతసఞ్చయాః। విలసన్తి వలద్విపక్షపురీవిజయాత్తా ఇవ కీర్తిరా
శయః ॥ ౨౫ ॥ అమ్భోజప్రకరోఽయమమ్బరతలాదత్రావతారే ఫలం కిం
తస్య స్వగుణాతిశాయితరుణీవేణీరుచాం వీక్షణమ్। నిష్పన్దశ్చమిదం
కుతస్తదుదితాదప్యోకకౌతూహలాదిత్థం యత్ర హరిన్మణీగృహగణః పౌరై
స్సముత్ప్రేక్ష్యతే ॥ ౨౬ ॥ కులాచలకచాకచిప్రథనధుర్యసౌధోల్లసద్వలా
హితశిలావలీవిస్ఫురదంశువీచీభరైః। అపూర్వకరఖణ్డితామసితవారిజా
నాం శ్రియం విజృమ్భయతి యా భృశం విబుధవాహినీస్రోతసి ॥ ౨౭ ॥
యత్సౌధాగ్రతటీకటీరవిహృతివ్యాసఙ్గిశృఙ్గారిణీవక్త్రేన్దుగ్రహిలోలహార
విగళన్ముక్తాంశుపారమ్పరీమ్। సఙ్గృహ్ణాతి సమాగతైర్నవమహాస్యన్దోహస్నా
హతో వాణీవల్లభసౌధశృఙ్గవలభీవాసీ చకోరీచయః ॥ ౨౮ ॥ యద్గోపు

* బహు. ‡ దర్శి.

శాఞ్చలోదఞ్చన్నానారత్నాంశుచిత్రితః । అభ్యేతి చిత్రభానుత్వమబ్జినీ ప్రాణవల్లభః ॥ ౬౦ ॥ విస్తృత్వరమణిద్యోతవిచిత్రపటవేష్టితాః । సౌధాః స్థలరథాయన్తే యదీయా రాజవర్త్మని ॥ ౬౧ ॥ యత్సౌధాగ్రచరత్కాన్తాకటాక్షలహరీ దివః । భాతి వన్దనమాలేవ నీలామ్బురుహనిర్మితా ॥ ౬౨ ॥ అభ్రఙ్కషాణామవనీరుహాణాం పత్రాన్తరాలేషు పరిస్ఫురన్తీ । నక్షత్రపఙ్క్తిర్నవపుష్పశఙ్కాం ప్రాయేణ యస్యాం ప్రకటీకరోతి ॥ ౬౩ ॥ పారమ్పరీ యత్ర మహీరుహాణాం దూరం సమీరానమితాగ్రభాగా । సన్తన్వతస్సఞ్చరణం సమీపే మిత్రస్య మార్గం పరిముఞ్చతీవ ॥ ౬౪ ॥ వియద్గజే విస్ఫురతా మదేన నితాన్తమఙ్గం నిజముద్ధునానే । యన్తా సమారోహతి యద్ద్రుమాగ్రం కుమ్భస్థలాదస్య కుతూహలేన ॥ ౬౫ ॥ పృథ్వీ పయోధరయుగీ బత యద్వధూనాం నక్షత్రదామ శశినం చ దరీధరీతి ॥ మధ్యం నభోఽపి వహతే మహనీయనాభివల్మీకముల్లసితరోమలతాభుజఙ్గమ్ ॥ ౬౬ ॥ అనుసాయముపేత్య యద్వధూకబరీకాన్తిమచూచురత్తమః । అయతే తదతో గిరేర్గుహాముదితే రాజని జాతసాధ్వసమ్ ॥ ౬౭ ॥ ఏకేన యత్ర వనితావదనామ్బుజేన విఖ్యాతమబ్జయుగళం విజితం బభూవ । ఏకం తదత్ర భజతే వసతిం వనాన్తే వ్రీళావశాదధిమహోబిలగర్భమన్యః ॥ ౬౮ ॥ సవితా యదఙ్గాదరీమణీమణితాటఙ్కమయూఖసమ్పదే । శుచిసాత్కురుతే వసూత్కరానవరామ్భోనిధితీర్థసన్నిధౌ ॥ ౬౯ ॥ తస్థాధ్వగో బుధజనస్తమసాం కదమ్బమాలోక శీయోగవిరహం మనుతే ముధైవ । యస్యామిదం యువతికేశకలాపరూపమాలోక యోగమధిగచ్ఛతి యేన యూనామ్ ॥ ౭౦ ॥ యదీయసౌధాగ్రవిహారభాజాం వధూజనానాం వదనానుబిమ్బమ్ । వియద్ధునీవీచిషు చక్రవాకాశ్చఞ్చూపుటైరబ్జధియా స్పృశన్తి ॥ ౭౧ ॥ మయూరడిమ్భా మణిసౌధ*మౌళౌ విలఙ్ఘితాభ్రే విహృతిం భజన్తః । అఙ్కం సుధాంశోరహిపోతబుద్ధ్యా త్రోటీపుటైర్యత్ర విపాటయన్తి ॥ ౭౨ ॥ అగ్రేషు నీలోపలగోపురాణామాలోక్య యత్రోదితమాత్మబిమ్బమ్ । ప్రాయో జిఘాంసుః ప్రతికుమ్భిమోహాన్నిలిమ్పదన్తీ నిగళం ధునీతే ॥ ౭౩ ॥ వ్యాఖ్యానకాలే వివిధార్థతృష్ణాం పర్ణావసానే ఘు

శీవగణ. * మధ్య.

సమోగభఙ్గమ్ । పద్మేషు యజ్ఞేషు చ రాజపీడాం త్రాసం మణౌ భో
గిషు జిహ్మాగత్వమ్ ॥ ౨౪ ॥ ఆమిత్రయా లబ్ధగుణక్రియాయా ముక్త్వాన్న
శిష్టాత్మగుణోపరోధమ్।ధరాతనూజే బుధవైరివార్తాం ధారాధరౌఘే చ
పలానువర్గమ్ ॥ ౨౫ ॥ ఉగ్రాగ్రహం దత్తముఖప్రసఙ్గే గద్యేషు వృత్తాశ్ర
యనైరపేక్ష్యమ్ । నిషిద్ధ ఇచ్ఛనత్వం న్యాసనాథ్వనీనే వృషావలమ్బం మహీ
శావలగ్నే ॥౨౬॥ వర్షావతారేషు తపస్వినీనాం వ్యాఘాత మిన్దోః కిరణే
జడత్వమ్।క్రీడాసరస్యాం కలహంసవృన్దం కామాభితాపే కలికోపచా
రమ్ ॥౨౭॥ అద్వైతవాఙ్మ్ఖమబలాఙ్గపాళ్యాం మధ్యాగమాక్షోదమళిప్ర
జేషు।విధోర్వినిన్దాం విరహాతురేషు విన్దన్తి యస్యాం నపరత్ర పౌరాః॥౨౮॥
గ॥యత్రచ విచిత్రమహిమవతా భగవతా భవజలధిముష్టిన్ధయేన వరదేన
పరిష్కృతో హస్తిగిరిః క్వచన మహత్తరభక్తిభరతన్తన్యమాన ప్రణిపతన
చటులజటాటీరమకుటీకుటీర నానటదమరతటినీతుఙ్గతరఙ్గ సఙ్ఘసఙ్ఘటనతూ
ర్ణఘూ||ర్ణదదసీయార్ణోజోదరదరీపరిపతితమధురమధురసఝరీలోభలో
లలోలమ్బనిచయమేచకతయా కుహనాభీరకిశోరకారిత మఖభఙ్గతరఙ్గిత
రోషపాకశాసన శాసనావతీర్ణఘనాఘనఘటోపగూఢం గోవర్ధనోర్వీధ
రమనుకుర్వన్, అన్యత్ర అన్యోన్యసమ్మర్దవిహ్వలవన్తారుబృన్దారకాపరోధ
వధూపయోధర తటీత్రుటితహారవిగళితకురువిన్ద సన్దీయమానారవిన్దసన్దో
హసన్దేహాస్పదమానపరిచర్యాపరవశ పయోరుహాసన ‡ వాహనసవితన్త్రప
క్షద్యుతిధారాధవళితతయా మథనసమయక్షుభిత క్షీరోదడిణ్డీరఖణ్డమ
ణ్డలీపాణ్డురం మన్దరం విడమ్బయన్, అపరత్ర స్తోత్రాదరాయాతగో
త్రాభిహితానుయాయి హైమవతశిఖర వికల్పకల్పకైరావణ కరటికరట ని
ర్గళనిర్గళితదానలహరీలోహితతయా సముదిత్వరపుటకినీవిటఘోటకఖుర
ఖుర పుటపాటితగైరికరజోభరరాజ దుదయభూభృదుపమా ముద్వహన్
విద్యోతతే॥ ౩॥ తస్యాం పుర్యామ్, ప॥ భూమా యస్య విధాతుమైహాత హా
టాద్వైత్యశ్యస్తనాథాం దివం రామాదేర్యదపాఙ్గచన్ద్రరుచిభిశ్శౌర్యాబ్ధి*రు
జ్జృమ్భితః।వంశే తస్య మహర్షిమస్తకమణేరస్తోకసవృత్తోదయో యజ్వా
జాయత పుణ్డరీకనయనాభిఖ్యో భువి ఖ్యాతిమాన్॥౨౯॥ఖణ్డనాయ తమో

|| ర్ణోద్దళితా. ‡ హంస. * రుజ్జృమ్భతే. § విద్యో.

రాశేర్మణ్డనాయ సదధ్వనః। చణ్డభానురివోదితః పుణ్డరీకాక్షదీక్షితః ॥౫౦॥
గ॥ యం చ జగదశేషాశ్చర్యవృత్తిమవామనావతారసముల్లసితకీర్తిమ
జాతబలిద్వేషమజనితకామమపరిచితజలాశయమపరం పుణ్డరీకాక్షమమ
న్యత ॥ ప॥ ఖణ్డితం కలయాఞ్చక్రే పణ్డితమ్మన్యడమ్బరమ్ । చణ్డరీతిజుషా
వాచా పుణ్డరీకవిలోచనః ॥౫౧॥ వేదసిన్ధుజనితైర్విశృఙ్ఖలామోదవద్భిరసౌ
విశేషవిత్ । ఆరరాధ బహుభిర్మఖామ్బుజైర్వారిరాశితనయావిలాసిన
మ్ ॥౫౨॥ హవిర్గ్రహణకౌతుకీ జలధికన్యకాకాముకో యదధ్వరవసున్ధరాం
ధ్రువముపేత్య సానుగ్రహః । సమిజ్జ్వలనసఙ్గమక్షణసమృద్ధధూమావలీమిళ
న్మఖతతో చిరాదరుణలోచనోఽజాయత ॥౫౩॥ యద్యజ్ఞహవిరాస్వాద
మాచయ్య ముహుర్ముహుః । అచ్యుతోఽహన్త తాన్తోఽపి పుష్టిం కామప్యవిన్ద
త ॥౫౪॥ యస్యాధ్వరమావృణ్వతి యజ్ఞధూమే ఘ్రాణస్యైవ సర్వోఽప్యుపరా
గశఙ్కామ్ । కుతూహలాద్ద్రాక్ కలితావగాహో మన్త్రార్క ప్రశంసోక్తిమి
షేణ జేపుః ॥౫౫॥ విలలాస యదధ్వరానలో విపులం ధూమభరం వి
జృమ్భయన్ । జగతీకలుషవ్రజం జవాదుపభుక్తం పునరుద్వమన్నివ ॥౫౬॥
ఆస్వాద్య యస్యాధ్వరహవ్యవాహో హర్షోపనీతాని ముహుర్హవీంషి ।
కుతూహలీ లోలశిఖాకలాపః కుర్వఞ్ శిరఃకమ్పమివ వ్యలాసీత్ ॥౫౭॥
వ్యతిషజద్ఘృతవర్గవిజృమ్భణే విసృమరే మఖమన్త్రఘనధ్వనౌ । ప్రతి
కలం ప్రణనర్త ముదా శిఖీ ప్రచలహేతికదమ్బకకైతవాత్ ॥౫౮॥ బహు
ధా జృమ్భితజ్వాలో బభౌ యస్య మఖానలః । హర్తుం జగదఘస్తోమం
జిహ్వాం విస్తారయన్నివ ॥౫౯॥ సరసోక్తిసుధావర్షైస్సతాం హృదయ
కైరవమ్ । వికాసభరితం తన్వఞ్ విరేజే స కలానిధిః ॥౬౦॥

ఇతి శ్రీకౌశికకులతిలకశ్రీవేఙ్కటేశదేశికదయితతనయస్య
వరవస్తువేఙ్కటగురుచరణజలజమత్సరణాన్తఃకరణస్య కవితార్కిక
సింహస్య వేదాన్తాచార్యవరనామధేయస్య కృతౌ
వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే ప్రథమః స్తబకః ॥

కల్పద్రుః కవివాదిసింహవిదుషః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చన క
ల్పితార్థవితతిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా । అస్యామ్నాయకిరీటదేశికకథామా
ధ్వీరుచీముద్వహన్నాద్యోఽయం స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్ ॥

వేదాన్తాచార్యవిజయే ద్వితీయః స్తబకః

అనన్తతపనస్తస్మాదనన్తగురురుద్యయౌ। చిన్తామణిర్యథాసిన్ధోశ్శ్రీస్త్రితాస్థప్రదస్తథా॥౧॥౫॥ అథపుణ్డరీకాక్షదీక్షితో లబ్ధవర్ణపరిబృఢో లబ్ధవర్ణపరిషత్సనథాటీజితఘోటీజవమనవీనగురుకుఞ్జరకలితమఞ్జులస్తుతిశతపరిచయాహ్లాదమతివేలంజనయన్తం కాలంచనయన్తం బాలంతనయంతమపనీతదోషముపనీయ వివిధవాక్ప్రపఞ్చపరిశీలనకృతే వసన్తఇవకోకిలం వారిదఇవకేకినమాదిదేశ॥౧॥సచ, ప॥ అద్వైతపట్టవేగాదనపాయవాణీమజీగణత్తార్కికవ్యాకలాకలాపాన్।అబోధికాణాదవచోవిశేషానలబ్ధపాతఞ్జలిసూక్తిపారమ్॥౨॥ అనన్తపదపఙ్కజస్ఫురదనాదిసూక్తిచ్ఛటామరన్దరసఘోరణీమధురిమైకబద్ధస్పృహః।సబన్ధురఇవ స్వయంస్మృతిజధర్మజాతాశ్రయః ప్రమోదభరమాతనోదుదధిసోదరం యోగినామ్॥౩॥ అస్మాదుపన్యస్తపదక్రమేణ విస్మాపితాశేషజనాదనన్తాత్। ధర్మైకసిద్ధా ధరణీం పునానా మన్దాకినీ కీర్తిమయీబభూవ॥౪॥తర్కాధ్వన్యబుధావలీమదముధాపాథోధిముష్టిన్ధయాన్ తత్త్వాద్భుతయతీన్ద్రసూక్తిమహిళాధమ్మిల్లమల్లీసరాన్। వాగ్గుమ్ఫాన్ బిభరామ్బభూవ స గురుర్వాచాలవేధోవధూకేళీకీరధురీణనిస్వనసుధాసన్దేహసన్దాయినః॥౫॥ ఆత్రేయాన్వయకీర్తికైరవవనీరాకానిశాకాముకః ప్రజ్ఞాయాః ప్రథమావతారసరణిః శ్రీరఙ్గరాజో గురుః। పద్మామబ్ధిరివాచ్యుతాయ మనసా ధన్యైనకన్యాం దదౌ తస్మై స్మేరయశఃప్రసూననికరైరాశాంపరిపూర్వ్వతే॥౬॥ చఞ్చరీకఇవ మఞ్జరీం నవాం శారదీమివ చ కౌముదీం విధుః। వాదిహంసజలదార్యసోదరీమభ్యుపేత్య స గురుర్వ్యరోచత॥౭॥ మానయన్ స యతీశానమాహానసికపౌత్రజామ్। ఆదిపూరుషదివ్యాజ్ఞాచోదితేషు మనో దధౌ॥౮॥౫॥ తస్య పునరఖిలకలాకల్లోలినీజననశైలస్య కమలాకమనచరణఖురళీవిహరమాణమనోమల్లస్య ప్రపదనపథజఙ్ఘాలపరిషదన్తరఙ్గమయారముదిరస్య నాథాదిమగురుసమ్ప్రదాయసురమహీరుహాలవాలస్య తత్రభవతోఽనన్తసూరేరన్తేవాసిజనాన్తఃకరణరథచరణసుఖవితరణపటునిగమమకుటయుగళవచనరవికిరణభాసురావాసరాః స్వచ్ఛన్దంనిరగచ్ఛన్॥౯॥ప॥ కదాచిదన్తః కమలాసహాయం వి

న్యస్య విఖ్యాతిజుషాం వరోఽసౌ। మేధాసముద్రోద్ధృతమానముద్రో మో
దాన్నిదద్రౌ సుధియాం సురద్రుః ॥౯॥ తదా తస్య గురోశ్చక్షుస్తద్వాత్సల్య
పూరా సమాస్థితౌ। నిద్రా వియోజయామాస నిశా రథపదావివ॥ ౧౦ ॥
భావిస్వప్నే భగవతో భారతీం శ్రోతుమన్తరమ్। ప్రదాతుమివ వాచా
స్య పాత్రే మౌనమయం వ్రతమ్ ॥ ౧౧॥ గ ॥ తతోఽన్తరే నిజసఙ్కల్పా
నుగుణతయా జాయమాననిఖిలజగతీవ్యాపారవిలులోకిషయేవ తుఙ్గతర
భుజఙ్గశృఙ్గశృఙ్గరచితవాసోరమానివాసో నామ భగవాన్ అనురఞ్జితయుఞ్జా
నహృదయాం దయాం విధురివసుధాం వీచిమివజలధిః వాసరఇవవిభాతవే
ళాం ప్రత్యయఇవప్రకృతిం ప్రసూననివహా ఇవ వాసనాం పురస్కుర్వన్
వితతమదభరితసుగతమతపథికోక్తయుక్త్యా వారిరుహావన్యామివ హిమా
న్యా హన్యమానామనాదిగిరముల్లాసయితుం ప్రదోషేణేవ ప్రకటితతమసా
దుర్యోధనేనేవదూషితధర్మజాతేన వ్యాళేనేవవిషమహితేన దన్తినేవదర్శి
తమదవర్ణేన చరమయుగేనవాతూలేనవలాహకానివవిశీర్ణాన్స్వర్ణాశ్రమధ
ర్మాన్ సమ్మేళయితుం పరావరవివేచనపరాయణబాదరాయణఫణితిలతికా
స్తబకముషాకృతసంసరణవరుణాలయతరణనిపుణశోకం కల్పన శ్లోకం చ
న్దనతరుమహీగణానివవ్యావృణ్వానానహితోదీరితానపార్థానపాకర్తుం దు
ర్మతిశబరధిషణాధనుర్ముక్తదుస్తర్కకళమ్బకదమ్బసమాప్లుతమూర్ఛితాం మ
న్వాదిఫణితిహరిణీముచ్ఛ్వాసయితుమపి మహత్తరమహిమశాలినీ మదీ
యా ఘణ్టా మహీతలే జనయితవ్యేతి జనితాభిలాషస్సన్ సమాపితోచిత
సపర్యయా భార్యయా సమం నిద్రాణస్య తస్యానన్తసూరేః త్రిచతురఘ
టికావశేషితనిశాయాం స్వప్నదశాయాం నయనపదవీమారురోహ॥ ౩ ॥
ప॥ అస్వప్నసులభః శ్రీమానఞ్జనా*ద్రినికేతనః। బభూవ స్వప్నసులభో
బహుపుణ్యనిధేర్గురోః ॥ ౧౨ ॥ నిరర్గళపరిస్ఫురన్నిజమరీచికావీచిభిర్దిశన్త
మివ దిగ్వధూమృగమదానులేపశ్రియమ్। పురోగిరితటీకనత్స్ఫుటకినీసహృన్మ
ణ్డలీకచాకచిధురన్ధరం కిమపి రత్నమాబిభ్రతమ్॥ ౧౩ ॥ లక్ష్మీకుచపరీరమ్భ
లగ్నకస్తూరికోపమమ్। శ్రీవత్సమద్భుతశ్రీకముద్వహన్తమురఃస్థలే॥ ౧౪॥
కౌస్తుభామ్బురుహాభోగకౌతూహల సమాగతైః। ఆవహన్త మళిస్తో

* చలశేఖరః.

మైస్తులితాం స్తుతశీసరాన్ । ౧౫ ॥ బాహునాళోచ్ఛలోదఞ్చత్పాఞ్చ
జన్యసితామ్బుజమ్ । దేవదీధితికాళిన్దీసౌగన్ధికసువర్చసమ్ ॥ ౧౬ ॥ కిఞ్జ
ల్కోత్కరకపిశస్పృత్వరకాన్తిరాజిసఙ్కేతకేళిసదనం వసనం వసానమ్ । తం
కేవలం కరుణయా సముదీతమగ్రే పఙ్కేరుహాక్షమనఘో గురురాలులో
కే ॥ ౧౭ ॥ ౫ ॥ తస్యామేవ స్వప్నదశాయాం స చ భగవాన్ నిజవిలో
కనజనితవిస్మయానన్దభారమపారం వోఢుమపటుతరయేవ ప్రణిపతనకైత
వేన భూమౌ పరిపతన్తం తం హృదయాలవాలాఙ్కురితభక్తిమల్లికామ
తల్లికాప్రసూతవచనప్రసూననిచయైరర్చ్యామారచయన్తమ్ అన్తః కిమేతదా
గమనకారణమితి చిన్తయన్తమనన్తసూరిం ప్రతి తదీయకీర్తికుముదవనవికా
సవిధిత్సయేవ మన్దహసితచన్ద్రికాం దశసుదిశాసు వికిరన్ కరుణామివస్య
న్దమానాం కామపి మృద్వీకామధురిమముచం వాచం సాధ్యావగమనాయ
వ్యాప్తిమివ హేతుః ప్రథయామ్బభూవ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ వేదోపలాఖ్యే వృ
షశైలశృఙ్గే కృపామహిమ్నా కృతసన్నిధానమ్ । జగత్త్రయీరక్షణ
జాగరూకం జానీహి మాం బ్రహ్మ రమాసహాయమ్ ॥ ౧౮ ॥ నిర్వ్యాజ
ఘాతవిజృమ్భిహైతుకసదఃకల్పాన్తపాథోధరప్రవాతోన్ముక్తకుతర్కకర్కశ
శిలాసఙ్ఘాతపాతాహతాన్ । ఉత్కీర్ణైర్నిజవాక్సుధారసభరైరుజ్జీవయ
న్తం జనాన్ పుత్రం పుణ్యగుణోజ్జ్వలాయ భవతే దాతుం యతే కౌతు
కాత్ ॥ ౧౯ ॥ మాసే భాద్రపదే భవిష్యతి మమ ప్రీత్యై మహోత్స
వో నానాదిగ్జనశోభమానశిఖరే నారాయణక్ష్మాభృతి । తత్రాగచ్ఛతు దత్త
నేత్రకుతుకే జాయాసహాయో భవాన్ రత్నం శుక్తిరివ ప్రదాస్యతి సు
తం ప్రఖ్యాతమస్మత్కృపా ॥ ౨౦ ॥ ప్రదాయ తస్మై తాం వాచం ప్రత్యూ
షఇవ శేముషీమ్ । సీమాం వృషగిరేర్గన్తుం శ్రీమాననన్తరధాదసౌ ॥ ౨౧ ॥
అథ స్వప్నదశామేతామపేతామాత్మనోఽనుజామ్ । విచేతుమివ నిద్రా
పి విహాయ సుధియం యయౌ ॥ ౨౨ ॥ ౬ ॥ తత్క్షణాదేవ శయనాదుత్థా
య శమధనపరివృఢస్తిరయమనితరజనసులభమనుపమపుణ్యపుఞ్జలబ్ధమన
జ్ఞాతపూర్వం తం తత్కాలస్మృతిజలధివీచిభిరుపనీయమానం స్వప్నోపలబ్ధవృషా
చలేన్ద్రవచనామృతమసాక్షికమనుభోక్తుమనుచితమితి విజానన్నర్ధాస్వాది
తమమ్బురుహాక్ష*కన్దం రథపదఇవ దయితాయై ప్రతిపాదయామాస ॥ ౭ ॥ తదా

* కదమ్బం.

ష్వ్యాదనసమయసముల్లసితపుళకముకుళభూషితతనులతయా తయా సహస
గురుః మలయాదివ చన్దనో మానసాదివ హంసో మహోదధేరివ మణీన్ద్రః హృ
దయానన్దనో నన్దనో గుణోత్తరో మత్తస్స ముదే స్యాదితి సమాశ్వాసమయం
వయః స్వాన్తశుకాదమోదఞ్చయన్ కఞ్చన కాలమనైషీత్ ॥ ౬ ॥ తదను,
ప ॥ ప్రబోధమామ్నాయ ఇవ ప్రజానాం ప్రపఞ్చయన్ వాఞ్ఛితమర్థజాత
మ్। మహాత్మనో భాద్రపదాభిధానే మాసే హరేరావిరభూద్వృషా
ద్రౌ ॥ ౨౩ ॥ అనాదివాణీపదలఙ్ఘనీయామాజ్ఞాం హరేరన్తరసౌ దధానః।
ప్రభాసఖో భానురివ ప్రతస్థే మహాం దిదృక్షుర్మహిళాసహాయః ॥ ౨౪ ॥
అకారణాదాపతితాని పూర్వం వృషాచలేన్ద్రోర్వచనామృతాని । సా మో
దమాస్వాద్య సతాం పురోగో మార్గశ్రమం మన్దతరం చకార ॥ ౨౫ ॥
నాకోల్లఙ్ఘనజాగరూకశిఖరప్రాన్తస్థలీవిస్ఫురత్ప్రాకారాతిమణిప్రకాణ్డవిత
తిప్రోద్భవత్కాన్తిభిః । మధ్యేవ్యోమపయోనిధి ప్రచురయన్ శై
వాలపారమ్పరీమగ్రే తస్య గురోరదృశ్యత వనస్తోమాయ శేషాచలః ॥
౨౬ ॥ ఉదగ్రశృఙ్గనిర్గళద్విచిత్రరఙ్గిణీఝరీఘుళఙ్ఘుళస్వనచ్ఛలాత్స్వకీయ
భాగ్యపద్ధతిమ్। ఉదీరయన్నమన్తికస్ఫురద్బుధావళీముదే ఫణీన్ద్రశైలమాద
రాదగాదగాధధీరసౌ ॥ ౨౭ ॥ తతో వృషాద్రేరధిరుహ్య శృఙ్గం కృతోదయం
తత్ర ననామ తేజః। తమాలనీలం తపనీయచేలం రమావిలోలం రమణీయ
లీలమ్ ॥ ౨౮ ॥ X ॥ తతః కలశజలధియశోవర్ణసూచకసౌదామిన్యా కరు
ణారసోర్మిళనిజకటాక్షకల్లోలితకాఙ్క్షితపురుషార్థయా ప్రణమదమరీకబరీ
భరతిమిరపరిరమ్భలఙ్ఘితపరభాగచరణనఖరతారకోపేతయా కయాపి దే
వతయా సిన్ధుమివ విద్రుమలతయా సిన్ధురమివ సిన్దూరముద్రయా గిరిమి
వ గైరికరేఖయా కాసారమివ కమలిన్యా సముల్లసితం అపారన్తపమ్ఫు
ల్లమల్లికామఞ్జరీమఞ్జిమచోరేణ హారేణ కైరవనికరేణ కలిన్దనన్దినీప్రవా
హమివ పరిష్కృతం కిఙ్కరీకృతగీర్వాణగణవితీర్ణదివ్యసరిదర్ణోజనివహా
కన దభ్యర్ణతయా వినతజనాభ్యర్థితవిలోచనస్పృష్టిసముచిత ద్రవిణసన్దో
హమివ సజ్జీకృతానం వలదమనలోకమివ వర్షితనన్దనాహ్లాదం మునిజనమ
తిమఞ్జరీమిలిన్దం ముకున్దమనుభూయ ప్రచేలిమమోచాన్తరఙ్గైర్వాచాంతర

న్తై రామానృగహృకయమారచయితుమారేభే ॥ ౭ ॥ ప ॥ వృషాచలశిరోరత్నం వృజినధ్వాన్తదారణమ్ । పరిష్కరోతు మే మేధాం పరిరబ్ధం సదా శ్రియా ॥ ౨౯ ॥ దేవతా కాపి సంసారదావతాపనివారిణీ । ఆయతాయ సుఖాయాన్త్వజ్ఞాయతాం జలదద్యుతిః ॥ ౩౦ ॥ ఉత్పలచ్ఛదసచ్ఛాయముత్ఫుల్లామ్బుజలోచనమ్ । ఉజ్జ్వలం జ్వలతి జ్యోతిరు * దితం వృషభూధరే ॥ ౩౧ ॥ విశ్వరక్షాధురీణానాం విధూతవిబుధద్విషామ్ । విభోస్త్వదవతారాణాం వైభవం కేన వర్ణ్యతే ॥ ౩౨ ॥ ఆవిర్భావేషు తే శ్రీనున్నజ్జనాద్రినికేతన । మన్యే వివిచ్య మాన్యౌ ద్వౌ సేతుగీతావిధాయినౌ ॥ ౩౩ ॥ కరే కలితకోదణ్డం కరుణార్ద్రవిలోచనమ్ । రఘుపుఙ్గవరూపం త్వాం రమతే పరిరభ్య ధీః ॥ ౩౪ ॥ పావిత్ర్యాన్వయసమ్భవేన భవతా ముక్తశ్శరాశీపసమ్పర్కోదితసప్తసప్తిపటలీసబ్రహ్మచారీ మహాత్ । ఆస్వాద్య క్షితిజావహారిహృదయక్రీడారతం మారుతం తత్సన్దేశకథాభిధానకుతుకీ మన్యే జగాహే మహీమ్ ॥ ౩౫ ॥ మధ్యేపట జమాకలయ్య చరణం కిఞ్చిన్నికుఞ్చ్యాపరం న్యస్యన్ కాఞ్చనకిఙ్కిణీఘనకటిర్హారాఞ్చితోరఃస్థలః । హస్తేఽఞ్చన్నవనీతమాయతభుజో హాసాభిరామాననో హృద్యః కుఞ్చితకున్తలైర్హృది మదం పుష్ణాతి కృష్ణాకృతిః ॥ ౩౬ ॥ యతచిత్తస్య దివ్యశక్తే యదువంశే భవతా కృతోదయేన । విహితార్జునవైభవేన చిత్రం వియమేనార్జునవైభవం వ్యధాయి ॥ ౩౭ ॥ క్వచిజ్ఝఞ్ఝాఘోషాః క్వచనహయహేషాహలహలాః క్వచిద్వీణాలాపాః క్వచన గజఘణ్టాఘణఘణాః । క్వచిద్వంశీనాదాః క్వచన ఘనసేనాకలకలాః జనశ్రావం శ్రావం జయతి తవ కాన్తాకరుణయా ॥ ౩౮ ॥ దలితదురితజాలే దన్దశూకేన్ద్రశైలే కబలితభవగన్ధే కాలిమా కశ్చిదన్ధః కువలయమదహారీ కుఞ్జరేన్ద్రోపకారీ మునిహృదయవిహారీ ముక్తసన్తోషకారీ ॥ ౩౯ ॥ దివ్యత్కౌస్తుభదీపదీధితిభృతి వ్యాలమ్బిముక్తాసరే దీప్తిం వర్ధనదామజాం గృహ్ణతి శ్రీవైజయన్తీశ్రియా । వక్షోధామ్ని విహారభాజి సుకృతి వ్యాపారయన్ శేముషీం కామీ కశ్చిదనర్గళం విజయతే కాకోదరేన్ద్రాచలే ॥ ౪౦ ॥ ప్రత్యాఖ్యాపస్మయమాన పఙ్కజవనప్రత్యర్థినేత్రాఞ్చలం ప్రత్యాఖ్యాతస

* దీతం.

రాభిరూర్మిసుదతీతాటఙ్కభూమాఙ్కురమ్ । తాత్పర్యం నిగమాయసూక్తి*వచసాం తాళీదళాభం కృపాపారీణం పదమోదరమ్భగిరే రఙ్గే దరీదృశ్యతే ॥ ౪౧॥ హేమాడమ్బరపశ్యతోహరరుచిం వామాళకాం కామపి ప్రేమావేశవశేన వక్షసి వహన్ వైమానికేన్ద్రైశ్శ్రితః । క్షేమాణి స్వయమాతనోతు భజతాం కామాభిరామాకృతిర్భూమా కోఽపి భుజఙ్గభూధరశిరస్సీమాతమాలోపమః ॥ ౪౨॥ ధ్యాతం యోగకలావిలాసరసికైశ్శ్రీతం దయాస్రోతసా ఖ్యాతం మౌళిషు కృత్రిమేతరగిరాం క్రీతం రమావిభ్రమైః । వేతణ్డైస్త్రివిపద్విమోచనచణం వాతన్ధయక్ష్మాధరే జాతం ధామ పరాకరోతు జగతామాతఙ్కజఙ్ఘాలతామ్ ॥ ౪౩ ॥ ఆతన్వన్ వదనామ్బుజే స్మితసుధామాపన్నసఞ్జీవనీమాశ్లిష్యన్ననపాయకాన్తిలహరీరమ్యాం రమావిద్యుతమ్ । వ్యాకుర్వన్ వినతాసుతే సవినయే సౌహార్దమన్యాదృశం భోగీ కోఽపి విశృఙ్ఖలం విహరతే భోగీన్ద్రశైలాఞ్చలే ।౪౪॥ వక్షోదేశమహీమ్నా వాత్సల్యయనస్పృష్టమాగమం కఞ్చిత్ । వ్యాచక్షాణమనాదేర్వచనస్సీమానమాద్రియే తేజః ॥ ౪౫ ॥ సురభిళకళమ్బకల్పం సూర్యప్రత్యర్థికౌస్తుభాకల్పమ్ । కమపి యువానమపశ్యం కలశపయోరాశికన్యకావశ్యమ్ ॥ ౪౬ ॥ x ॥ ఇత్థముదితాభిర్భవ్యాభిరుక్తిభిర్భగవన్తమఞ్జనగిరినాథమనురఞ్జయన్ స్వకీయసుకృతరాశిరత్ర శుక్తౌ వర్షసలిలశీకర ఇవ పరిణతిమద్భుతామభ్యేష్యతీతి హర్షవికసితవదనో భవనమనన్తగురురవిన్దత, తదను భువనతమోనివర్తనజనితస్వకీర్తిరసాఙ్కురకారికమారాకారేణ విశ్వమ్భరఘుట్టౌ విశ్వమ్భరాయామిదానీముదేతుముద్యక్తైతి శోకాతిరేకాదివ పతతి పశ్చిమసిన్ధౌ పయోజబన్ధౌ గురురసౌ నిఖిలమపి సాయన్తనకర్మాణి రమినీత. అథ ఘణ్టాం ప్రదాతుమనితరాభిజ్ఞం నిర్గమిష్యతో హాఽరేరానుకూల్యశిక్షయేవ ప్రవృత్తాయాం చరమార్ణవజలతరఙ్గానుషఙ్గశౌత్యదహిమకరపావకప్రసూతధూమస్తోమ నైవతమసాకరమ్బితాయాం ప్రాలేయకరకరదృశపరికల్ప్యమాణదిగ్వరవర్ణినీసముద్గతస్వేదకణజాలకైరివ తారకైరభిరామాయాం త్రియామాయాం ఘనస్తనూరిరనుభూయయోగసుఖమజహాదశేషగుణనికాయయా జాయయా సహ నిద్రాముకుళితనయనశ్శయనమ

* శరసాం.

యాసీత్ ౹ ౮౹౹ తస్యామేవ క్షణోదాయాం తత్క్షణవిఘటితనికటసరసీకుముద వనపవమానమాణవకసమాశ్లేషసముల్లసితసుఖపరవశతయా నిద్రాణేషు జనేషు ప్రథమక్షణావచ్ఛిన్నఘటాదితుల్యయోగక్షేమాకాఙ్క్షయేవ సమ స్తాస్వన్యక్తగుణే గగనే ॥ ప ॥ దేశికాయ పురా తస్మై దత్తాం సంపదమా త్మనా। స వృషాచలధారేయస్సఫలాం కర్తుమైహత ॥౪౭ ॥ గ ॥ తత్సమయ సముదితముజ్జ్వలదృష్టిం తేజోహంతవహధూమరేఖయేవ శిఖయాశోభ మానముకృతకఫణిలిరమణీవిహరణడోళోపమైరచ్ఛమృణాళతన్తుసచ్ఛాయైరు పవీతైరుల్లసితం ప్రజ్ఞామృతోదన్వదూర్మిభిరివోర్ధ్వపుణ్డ్రైరుద్భాసితముత్పా దితభక్తిసరిదుత్పలావళీలీలయా సరోజాక్షమాలయా సముజ్జ్వలితం బ్రాహ్మం వపుర్నారిరయమురరీచకార ॥౯॥ ప॥ త్రయీశిఖరహర్మ్యభూవిహరమాణవిద్వా న్మనశ్చకోరపరిపోషణవ్రతకృతాఖిలామోదయామ్ ౹ విశుద్ధరుచివీచికాం విభు ర్వ్యధైష ఘణ్టాం నిజాం పురోగిరిరివాదదే కుముదినీసుహృన్మణ్డలీమ్ ॥౪౮॥ ఉద్దిశ్య తం దేశికముద్గృహీతా నాథస్య ఘణ్టా న పరం చకమ్పే ౹ వేదాన్త విద్యావిపరీతతత్త్వసిద్ధాన్తబద్ధాదరదుర్మదోపి ॥ ౪౯ ॥ శ్రుతిప్రమోదం విద ధాతు భూమావితి ప్రభుర్వ్యామయమన్వమంస్త ౹ సా రత్నఘణ్టా సపది ప్ర ణాదైరదాత్తదీయశ్రుతిహర్షవర్షమ్ ॥ ౫౦ ॥ బిభ్రాణిః కరజలజేన తాం నిశీథే పర్యన్తం భవనభువఃప్రపద్య సూరేః ౹ ఆహ్వానం హరిరయమగ్రజన్మ రూపోఽమ్భోధరధ్వనిరకరోత్కృపైకవశ్యః ॥ ౫౧ ॥ అనన్తగురురప్, సరోజ భూరివామ్నాయైః స్వైరస్య విభోధితః ౹ సహావధ్యా సముత్థాయ సద నాళిన్దమభ్యగాత్ ॥ ౫౨ ॥ పురస్సూర్యమివోదితం పురుషం బ్రహ్మరూపి ణమ్ ౹ భక్త్యా భవనమానీయ బహుమేనే బహుశ్రుతః ॥ ౫౩ ॥ పరస్య పుంసః పదయోర్మృదిమ్నా నిరస్తపఙ్కేరుహరామోరకానీత్ ౹ సరస్వతీ సారవిదాం జనానాం పురస్సరోఽసౌ వినతీరనేకాః ॥౫౪॥ గ ॥ ప్రణమ్య సముత్థితాయ హస్తాఙ్కురశఙ్కాపహాణి పుళకముకుళా నధిగచ్ఛతే కోసి కిమర్థ మిదమగారముపాగచ్ఛః ఇతి పరిపృచ్ఛతే తస్మై చరమయుగవా వదూకాకులలోకావనపరో రాకాకుముదసుహృదాకారవదనః కాకోదరగిరి పతిరమృతసేకోపమా మిమాముక్తిగఙ్గాముత్తరఙ్గయామాస ॥౧౦॥ ప ॥

అధ్యాపితాఖిలామ్నాయ కుఞ్జనత్త్వాధరస్థితమ్ । అవేహి బ్రహ్మముఖ్యం
మామఞ్చితం సర్వకర్మభిః ॥ ౫౫ ॥ గ॥ ప్రజ్ఞాధనమూర్ధన్య ప్రావృషేణ్య
వాసరేణేవ భగవతా*ఫణధరశిఖరిశిరోమణినా పయోవాహ ఇవాహం
ప్రేరితో వారిధారామివ మౌక్తికఘణ్టామిమాం కేదార ఇవ భవతి వితీర్య
సస్యమివ సన్తానసన్తోష మఙ్కురయితు మత్యన్నతాత్పర్యః పర్యాగ
చ్ఛమ్ ॥ ౧౧ ॥ వ॥ ముక్తాపదాతరువిస్ఫూరపవిత్రితాశా ఘణ్టాధునాత్ర
భవతః కలితావతారా । సర్వజ్ఞ నిర్ఝరధునీవ వసున్ధరాయాం సఞ్జీవయి
ష్యతి హన్త జగత్ కలుషానలేన ॥ ౫౬ ॥ సమధిగమ్య జనిం భవతో ఘనాద్భువి
వచోమధువర్షవిధాయినీ । తటిదివేయముపాస్యతు జిహ్మగాం స్తనభృతాం
తనుతాం మతికేతకీమ్ ॥ ౫౭ ॥ ఘనగుణ భవాన్ పత్న్యై ఘణ్టాం ప్ర
యచ్ఛతు సాపి తామధిగతవతీ సౌమ్యాం సన్ధ్యాం దిశేవ వలద్విషః । కమ
పి నిగమప్రాయం పుత్రం ప్రసూయ కుతూహలాదనఘమతిభిర్దాన్తాన్స్వీక
రిష్యతి చాఞ్జలీన్ ॥ ౫౮ ॥ గ ॥ ఇతి కథితం వచః కౌతుకేన శృణ్వతే తై
స్తైర్వ్యాహారైర్విస్మయం విభృణ్వతే తస్మై వినయశుకపఞ్జరాయ విబుధ
జనకుఞ్జరాయ ॥ వ ॥ పరిచరణవిధానే పద్మజేన ప్రయుక్తాం పటుతరరవ
ధాటీధూతదైతేయవర్గామ్ । వృషశిఖరివిలాసీ వేదవిద్వేషిశాసీ హతతిమి
రముదీతాం హన్త ఘణ్టాం దదౌ తామ్ ॥ ౫౯ ॥ గ ॥ ప్రదాయ చ వారిర
థిగతమనోరథమివ అపగతచిన్తాసన్తాపమివ ఆరచితకార్యమివాత్మానంమ
న్యమానః స్వస్తి భవతే సాధుచరిత వశీకృతలోకాయ సవధూకాయేతి
వచసా తదీయహృదయసన్తాప మావర్జయ న్నిర్జగామ ॥ ౧౨ ॥ వ ॥ ఆ
జ్ఞాసరం శిరసి విశ్వపతేర్వితన్వన్ ప్రాజ్ఞాగ్రగో మృగదృశే వితతార ఘ
ణ్టామ్ । చతురుప్యమౌక్తికచయేన చమత్కృతాఙ్గాం చాన్ద్రీం కలామివ
†దివే దివసవ్యపాయః ॥ ౬౦ ॥ ముక్తాఘణ్టామధిభువా దత్తామేత్య జహర్ష
సా । కరిణా కౌతుకోన్ముక్తాం కరిణీవ మృణాలికామ్ ॥ ౬౧ ॥ మఞ్జులకాన్తి
రముష్యా మౌక్తికఘణ్టా కరాబ్జమారూఢా । అజనయదమ్బుధికన్యాహస్తా
లఙ్కారపుణ్డరీకధియమ్ ॥ ౬౨ ॥ కణ్ఠే కామపి హారకాన్తిలహరీం కర్పూ
రమూర్తిశ్రియం వక్త్రాబ్జే లలితాం లలాటసవిధే రమ్యాం లలన్తీరుచమ్ ।

---

*ఫణి. † దిశే.

కణ్ఠే కల్పకమఞ్జరీవిలసితం కాన్తిం కచే మాల్లికీం ఘణ్టామౌక్తికదీధితిర్వి
సృమరా కాన్తాఙ్గకే వ్యాకరోత్ ॥ ౬౩ ॥ తదాత్వే హస్తాబ్జద్యుతివితతి
రస్యాః ప్రసృమరా తదన్తస్సఞ్చారిణ్యా విశదమణిఘణ్టారుచిఝరీ । కటా
క్షాణాం ధారా కువలయదృశస్తత్ర మిళితా త్రివేణీసంయోగం త్రయమి
దమతానీదభినవమ్ ॥౬౪॥౧॥ తతఃపరమనన్తగుణసహధర్మచారిణీ తనయ
రూపేణ తరసావతరిష్యన్తీం తదనుగుణోపలాళనవిధినా బహుమన్వానే
వ ప్రథమతః కరపయోరుహాభ్యాం పరిగృహీతాం తామఙ్కతటీమన్త
శ్శుభశతోత్కలికాకమనీయామనీనయత్ ॥ ౧౩ ॥ ప ॥ అఙ్కేముక్తామ
యీం ఘణ్టామాకలయ్య వధూరభాత్ । ధునీవ సితపాథోజవనీవిలసితాన్త
రా ॥ ౬౫ ॥ ౫ ॥ సాఘణ్టా ప్రతికలమవినాభూతావపి నిమేషోన్మేషా వి
సృజ్య మదీయమౌక్తికచ్ఛాయాపయోరసాస్వాదమాదధానయోర్దైవ్యాన
యనయోరగ్రతో వర్తనమయుక్తమితిమత్వేవ సత్వరమన్తర్ధాయ తదుత్తర
క్షణాదద్భుతశక్తిశాలినీ తద్గర్భమభ్యాగచ్ఛత్ ॥ ౧౪ ॥ఏవమహిగిరిపతిమహి
మ్నా విహితానభూతపూర్వానాశ్చర్యపారాననుచిన్త్యానుచిన్త్య మోదమా
నయోరనయోర్దమ్పత్యోరద్భుతరసఝరీ నిర్వ్యాఘాతముదితా నావ్యా
బభూవ ॥ ౧౫ ॥ ప ॥ తనయానుపలమ్భేన తయోర్మనసి జృమ్భితా ।
చిన్తేవ తరసా పశ్చాద్వ్యరరామ విభావరీ ॥ ౬౬ ॥ ౫ ॥ తదనన్తరం ఉ
షాన్తకాన్తారతరుకోటరాన్తరుద్గతశకున్తముఖాన్తనితాన్తోద్వాన్తనినదని
వహతరఙ్గనిర్ఘోషసన్తతిదన్తురితాన్తరిక్షోదన్వదన్తరే సమున్మీలదహిమకిరణ
కరపరిరమ్భపఫుల్ల్యమానామ్భోజవనీవినిర్గతతదీయరజోనివహమోహన
చూర్ణనికరవికరణవిధాయివాతాయనాన్తరాయాతసమీరకిశోరచోరాపహ్రి
యమాణశమ్బరదమనసఙ్గరాన్తతాన్తకాన్తాజనాఙ్గకన్దళితస్వేదబిన్దుముక్తా
ఫలసన్దోహే సాగరఇవ తతఇతఃసముచ్ఛలితతరళితారాన్తే క్రీడామయూరఇవ
దూరోన్ముక్తచన్ద్రికే విపులతరవిరహవ్యథావిధూననాఖిలాఙ్గకలితదృఢపరిర
మ్భసమ్పదనుభవముదితరథాఙ్గయుగళనయనవిగళదానన్దజలతున్దిలకాసా
రతరఙ్గజాలే సమున్మిషతి కాలే సర్వే పరిజనాఃపరిచరణాభిలాషాదమ్భోజవ
నీంలోలమ్బాఇవ భగవదభ్యర్ణభువమాసేదుః ॥౧౬॥ ప॥ హరేః పురస్తాదన

శ్రుత్వా ఘణ్టామాసన్నాడిన్ధమకాన్తిమన్తః వినిర్గమ హేమాద్రిస్వతి తైర్ని
పెతె చాన్ద్రీమదృష్ట్వేవ రుచిం చకోరైః ‖ ౧౪ ‖ తత స్తతోఽచలితైస్త
ద్భ్రాన్తవివక్షుభిః । సగిరిస్సంవృతో రేజె తరళోర్మిరివార్ణవః ‖ ౧౫ ‖
గ ౯ క్రమేణ హృదయకదళీవనం తరళీకుర్వతి తతఇతో వలమానే తత్ప్ర
సఙ్గపవమానే కిమెతదితి విస్మయం విభృణ్వానా స్త్వరితమశేషా శ్శేషాచల
నివాసినోజనాః భగవతః పఙ్కెరుహవాసినీనివాసినో మన్దిరం బృన్దశః పరివ
వ్రుః ‖ ౧౬ ‖ సమేయుషోజనస్యాస్య సంశయోఽజని చేతసః । తరసా
తస్య శైలస్య శిఖరాదివ నిర్ఝరః ‖౧౭‖ గ ‖ క ఇదానీమర్వాకాదిమేషు
కమనీయవర్ణాం ఘణ్టామిమాం కైటభఇవ త్రయీమచూచురత్ ‖౧౮‖ కదా
పునరస్మాకమఞ్జలిసహస్రైరారాధితో భగవానఞ్జనాచలేన్ద్రరగణితమదృశ్య
తామాపన్నామేనాం భగీరథప్రసాదితో జహ్నురివజాహ్నవీం దృష్టిపథమ
ధిగమయిష్యతీతిచిన్తాదన్తురా న్తఃకరణేషు తేషు వృషాచలాధీశ్వరదివ్యైశ్వ
ర్యపరిపాలనకలాప్రవీణో యతిధురీణః కశ్చన సత్వరమాగత్యమధ్యేసభమి
దమభాణీత్ ‖౧౯‖ భోభోఘణ్టానవలోకనజనితవిశయవిస్తారాస్సర్వే సభా
స్తారాః శ్రూయతామద్భుతమిదం సావధానైర్యస్య స్మరణమాత్రేణ పూ
రితమివ సుధాయాం మగ్నమివమధురసేనానుచర్చితమివ చన్దనైః కీర్యమాణ
మివ కర్పూరైః వేష్టితమివపల్లవైః వీజితమివకదళీదళైః కీర్మితమివమృణాళైః
నిరుపమానం శీతలిమానమఞ్చతి మె చేతః ‖౨౦‖ప‖ ఆవాసభూరస్తి కిలా
ద్భుతానాం కాఞ్చీతి కాచిన్నగరీ యదన్తః । ఆద్యేన పుంసా కరుణాతి
రేకాదావిర్బభూవే విధివాజిమేధే ‖ ౨౦ ‖ తతోఽజని వచోధాటీవిత్రా
సితవదావదః । అనన్తగుణపాథోధిరనన్తగురుకుఞ్జరః ‖ ౨౧ ‖ సుతాభిలా
షీ సుధియాం వరోఽయమగ్రస్థలీమస్య గిరేరయాసీత్ । నిక్షిప్య లక్ష్మీక
మితుర్నిదేశం నిర్వ్యాజమస్తస్తమివామ్బురాశిః ‖ ౨౨ ‖ తస్మిన్ కలశ
పాథోధికన్యావిటదయానటీ । అభూతపూర్వం నటనమహేతుకమిదం వ్య
ధాత్ ‖ ౨౩ ‖ వేదాన్ మోదయితుం మునీన్ మనుముఖానుద్దామవి
ద్యోదయాన్ కర్తుం హన్తుమదభ్రదుర్మతిఘటాదర్పాన్ధకారానపి । వృత్తం
కార్తయుగం ప్రవర్తయితుముత్కణ్ఠామకుణ్ఠాం నహన్ తస్మై వారిజవాసి

§ ర్నృపజిత.

నీసుహృదసౌ దత్తే స్మ ఘణ్టామిమామ్ ॥ ౧౪ ॥ స్వప్నే మమైవ నిఖిలం
హరిణోపదిష్టం సోయం గురుర్వసతి చాత్ర యశోవిశాలః । ఇత్యుక్తివి
స్ఫురదసన్తతిభిః పురోవ యత్యుత్తమస్సపది సభ్యసనోమిలిద్దమ్॥౧౫॥X॥
తేచ తద్వచనసుధాస్వాదజనితఖర్వేతరవిస్మయాః సర్వే దర్వీకరనివా
సినస్తస్యానన్తసూరేరవలోకనాయ తదీయం గేహోన్తమగాహన్త ॥ ౨౧
తదాత్వే ॥ ప ॥ విద్వత్పురోగో విరచయ్య కాల్యే కర్మాణి నిత్యాని స కౌ
తుకేన । విజృమ్భితం విశ్వసృజోదయాయాః వ్యాకర్తుముత్కోవనితా
మవాదీత్ ॥ ౧౬ ॥ X ॥ అయి భవ్యహృదయే భక్తజనసుభగమ్భావుకో
భగవానేవ భవదీయవదనామ్బురుహావ ధ్యావిర్ద్విజరాజరూపో భవనమ
స్మదీయమవగాహ్య ముక్తాఘణ్టాం మన్త్రసిద్ధిమహ్యమాకాఙ్క్షిత
తనయామోదాయ ప్రాదాత్ అన్యథాపరేషాం §మానుషాణామసులభం
కథం తాదృశం తేజః ॥ ౨౨ ॥ మనసిచ మేమహీయసీం ముదమజీజనదఖిలాతిశా
యిశక్తిశాలినీ సా ఘణ్టా ॥ ౨౩ ॥ యాపునస్తవకరకిసలయే స్తబకలీలామవల
మ్బ్య తతః పరముత్సఙ్గసఙ్గినీ తాదృశీమదృశ్యవిద్యామారచితసాన్నిధ్యాన్మ
ధ్యాదివావిర్బభూవ ॥ ౨౪ ॥ ప ॥ ఏవం వదన్తం గురుపుఙ్గవం తం సమీక్ష్య కాన్తా
చలదీక్షణాన్తా । వచాంసి మాధ్వీమధురాణి సాధ్వీ సమాదదే సా ధృతమ
న్దహాసా ॥ ౧౭ ॥ X ॥ విచిత్రసుకృతనిధే కిమత్ర శఙ్కయా పుత్రైవఖలు
పుత్రసమ్పత్ప్రతిపాదనప్రతిజ్ఞా దుర్విజ్ఞానమహిమవతా భగవతా ప్రాద
ర్శి శ్రూయన్తే కిలతస్య యథోక్తకారితామభిదధానాని *పరశ్శతమైతిహా
సికాని వచనాని॥ అనృతం నోక్తపూర్వం మేనచవక్ష్యేకదాచన" "ద్యౌః పతే
త్ పృథివీ శీర్యేత్" ఇత్యాదీని, అపిచ హర్షపరవశతయా తత్క్షణేనాభిహితం
రహస్యమిదమిదానీమావేక్ష్యమాణమవధార్యతాం నాథేన ॥ ౨౫ ॥ ప్రస్థానస
మయే పురాతనం రూపముపసంహృత్య పుమానసౌ ॥ ప ॥ వక్షోజశైకిమపి
వనితారత్నమాకల్ప్య దివ్యా వ్యాకుర్వాణో మరకతరుచాం మఞ్జిమా
నం నిజాఙ్గైః । వ్యాకోచాబ్జప్రతిమనయనో వ్యఞ్జయన్ శఙ్ఖచక్రే వ్యాఖ్యాస్థి
తిస్మ క్షణమభినవం విస్మయం నేత్రయోర్మే ॥ ౧౮ ॥ X ॥ ఇత్థముదితాఖిల

---

* పరశ్శతాన్యైతిహాసికాని. § అమానుష సులభం.

తరేతరోక్తిభిర్వ్యతిఘురన్ధగవచనం తదవితథయన్తౌ దమ్పతీ సమీక్షమాణా
నాం వృషక్ష్మాధరవాసినామాష్టాదశవాదాలాపా బహువిధాః ప్రాదుర్బ
భూవుః॥ భగవతి చిరన్తనఫణితే యౌవనమధిగతాసి, జనని స్మృతిపితతే
జననం పునః ప్రపన్నాసి, శమధనహృదయజ్ఞమే శారీరకపద్ధతే దుర్మృతి
ముత్తీర్ణాసి, నిష్కిఞ్చనరక్షిణి నిత్యోపవిద్యే నిఖిలజనమనస్సౌధ మధిరూ
ఢాసి, సహ్యాగయసహచరి సంయమీన్ద్రసరస్వతి స్థిరతరమఙ్గళసూత్రాసి,
దోషావలోకనవ్యసనిన్యసూయే దత్తజలాఞ్జలిరసి, అభ్యర్హితతరసాఙ్గ
పాతకివ్యాగ్రహా నిష్పరిగ్రహాఽసి, ఖలసాత్కృతలీల కలే గళితకోలా
హలాఽసి, విశ్వవిలోచన వివేకసూర్య! సన్నిహితోదయోఽసి, మేధావి
పర్యాయపిధాయిన్ మోహ మహాగ్రహానిగ్రహాయన్త్రయన్త్రితోఽసి,
ధర్మేతరదర్పోద్ధుర దమ్భ నిర్నిదానదమ్భోళిపతననిహతోఽసి, విష్వగకుణ్ఠావృ
త్తే కామ కణ్ఠగతజీవితోఽసి, విశ్వాకర్షణప్రవీణ రాగ విగతజృమ్భణరా
గోఽసి, సంసరణసరణిపరిశ్రాన్తపానీయసత్త్వగుణసమున్మిషితసత్త్వోఽసి,
ధన్యే ధరణి పరిణతసుకృతాసి. యేన ఫణిగిరిపరిబృఢమహిష్యా తత్కరుణాత
రఙ్గిణీవిహరమాణయోర్దమ్పత్యోరనయోస్తనయతయా ధర్మపరిత్రాణప
రాఽవతరిష్యతీతి, సఙ్ఘటతే కిల సర్వేశ్వరపరికరభూతాయాస్తస్యాస్తాత్త్వి
కీనామివ హితాయ జగతామవతారః॥ ౧౮॥ వ॥ ఏవంవిధోక్తిముఖరానభినన్ద్య
లోకానన్తఃపరిహర్షలహరీం ద్విగుణాం దధానః। ఆశావధూపరిషదామన
పాయహారాన్ ప్రాదాదనన్తసూరిరేష యశోమిషేణ॥ ౧౯॥ తతోఽనన్తా
తన్వయశైలధామ్నే వితీర్య భూమ్నే వినతీర్వినీతః। కాన్తాసహాయః కృతి
కుఞ్జరోఽసౌ కాఞ్చీపురీం కౌతుకవానవాప॥ ౨౦॥ అనన్తసూరేరబలా బు
ధానాం హర్షాయ గర్భం బిభరామ్బభూవ। కవేరివోక్తిః కమనీయమర్థం
కలాకలాపం విధుమణ్డలీవ॥ ౨౧॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే ద్వితీయః స్తబకః.

కల్పద్రుమః కవివాదిసింహవిదుషః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చన కల్పితా
ఙ్గపిటతిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా। వర్ధన్ వేదవతంసదేశికకథామాధ్వీం ద్వితీ
యో మహానస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్॥

వేదాన్తాచార్యవిజయే తృతీయః స్తబకః.

అథ దౌహృదలక్ష్మ యస్య పుష్యదభూదుత్పలలోచనాయాః । తద
త్కృతిమసూక్తిమయ్యా హో ధృతసత్త్వాం జగతామసూచయత్ ॥ ౧ ॥ త
దా విరెజె తరలేక్షణాయాః స్తారానిభా కాపి తనోరభిఖ్యా । గర్భస్థ
ముక్తామయశౌరిఘుణ్టాగభస్తిధారా బహిరుద్గతేవ ॥ ౨ ॥ ప్రభావదేశాద్వ
హిరాయతాభ్యాః ప్రసృత్వరో బాలకసత్త్వరాశిః । కుచాద్రిమగ్రే కురుతే
స్మ రుద్ధం క్రుధా తమశ్శ్యాచుకనైల్యరూపమ్ ॥ ౩ ॥ అనఘసూక్తిమిషా
దమరాపగాం శిశురసౌ జనయిష్యతి మత్సఖీమ్ । ఇతి కళిన్దసుతా కిము
పాయయా రుచిరదృక్ష్మణికోమలతాత్మనా ॥ ౪ ॥ అచిరాదఖిలార్థవర్ణకం
కమలాకాన్తకయార్ణవోదితమ్ । సుమనోమణిమేత్య *మధ్యభూః సుతనో
ర్హన్త కృశత్వమత్యజత్ ॥ ౫ ॥ అపాకరిష్యన్ గగనే పరోక్తామదృశ్య
తామస్యకపక్ష బాధాత్ । మాతుః పురా మధ్యమనామ్ని తస్మిన్ ప్ర
త్యక్షభావం ప్రథయామ్బభూవ ॥ ౬ ॥ అవలోకితుమద్భుతం తమావిభవాద
ర్భకమాత్మనోఽధికమ్ । వసుధా కిము మృత్కణాత్మనా వనితాగర్భపుటీ
మవీశత ॥ ౭ ॥ సర్వత్ర సామ్యం వహతః ప్రశస్తా మధ్యస్థతేతి ప్రతిపద్య
బాలః । వైషమ్యయుక్తస్య వలిత్రయస్య మధ్యస్థతాం మాతురసౌ న సే
హే ॥ ౮ ॥ ఉదరస్థశిశోరుదారమేధాలతికానామతివేలజృమ్భణానామ్ ।
ఉదితస్సుకతీమనోర్మహీయానఖిలామస్తబకస్సముద్దిదీపే ॥ ౯ ॥ సైషా స
ముజ్జృమ్భితగర్భభారా భూషావిశేషానలసాపి ధర్తుమ్ । ముక్తాకలాపం
హృదయే మహాన్తం ధర్తుం సకాఙ్క్షాజని తత్త్వపూర్వమ్ ॥ ౧౦ ॥ పదేప
దే పక్ష్మముఖీ సఖీనామాలమ్బమానా కరపల్లవాని । ఆశాసు సఞ్చారకృ
తే శ్రుతీనాం హస్తావలమ్బం వితరీతుమైచ్ఛత్ ॥ ౧౧ ॥ పుష్పాణ్యుపాదా
తుమపారయన్తీ సఖీభిరగ్రే సముపాహృతాని । హరిల్లతాభ్యోబత హై
తుకానాం యశఃప్రసూనాన్యపచేతుమైచ్ఛత్ ॥ ౧౨ ॥ కథావిశేషాన్ క
థితాన్ సఖీభిః కాన్తా న కర్ణే కలయామ్బభూవ । అనాదివాచాం జయ
మాదధానాః కథా బుధానాం ముహురాచకాఙ్క్షే ॥ ౧౩ ॥ దరీమివాన్తర్హి
తసింహశాబాం క్షోణీమివ ప్రోజ్జ్వలరత్నగర్భామ్ । ఉదీక్ష్య కాన్తాముపప
న్నసత్త్వామాధత్త సన్తోషమనన్తసూరిః ॥ ౧౪ ॥ శర్మణే తస్య బాలస్య కర్త

* మధ్యమం

పుంసవనాదికమ్। నిర్మమే నిగమాయోక్తకర్మవేదీ స దేశికః ॥౧౫॥ తదను
అధిగతవతి కన్యారాశి మహ్నో మధీశే విభవవతి ముహూర్తే విష్ణుతారా
సుషక్తే । అకృతకవచనాఘైరద్భుతోల్లాసహేతుం తనయమజనయత్సా చ
న్ద్రమైన్ద్రీ దిశేవ ॥౧౬॥ తదాత్వే కిల॥ చారుకీర్తిపటవాసచర్చయా కల్ప
యిష్యతి మమైష కౌతుకమ్ । ఇత్యవేత్య హరితాం తతిర్ధ్రువాదద్భుతం ప్ర
పదనం కిమాదదే ॥ ౧౭ ॥ అధ్వరానయమభేద్యయుక్తిభిః స్థాపయిష్యతి
భువః స్థలే పునః। ఇత్యుదీర్ణ్వరముదా ప్రదక్షిణం నృత్యతిస్మ నితరాం హు
తాశనః ॥ ౧౮ ॥ స్వాతిశాయిరయశాలినం వచఃపూరమస్య జనయిష్య
తః పురః। సంక్షిపన్నివ నిజం జవం హ్రియా సఞ్చచాల పవనస్ససౌరభః॥
౧౯॥ మైత్రీమస్య విధాస్యతస్సుమనసాం బృన్దేషు మన్దేతరాం కీర్తిం క
ర్తుముదిత్వరా సుమనసాం సంఘైస్సదా ప్రేరితా। అహ్నాయ క్షితిమాన
శే సుమనసాం పారమ్పరీ బిభ్రతీ హర్షాశ్రుప్రకరాననర్గళగళన్మాధ్వీక
ధారామిషాత్ ॥ ౨౦ ॥ గ॥ స భగవాన్ త్రయీతనురపి త్రయీతనుతా
పనోదనశీలం బాలమేతముదితముద్వీక్ష్య పరితోషాతిరేకేణ పరిరబ్ధుకా
మఇవ ప్రసారితకరసహస్రః పరం రురుచే॥౧॥ వ॥ ద్రమిడకలయా లోపా
ముద్రాకుటుమ్బినమద్భుతైరపి చ నియమైరర్ధాజేతా నిరబుఙ శధీరసౌ। ఇతి
కిల ధియం కృత్వా తస్యావతారమహోత్సవే విపులకుతుకాద్వీచీభేరీమ
ఘోషయదమ్బుధిః ॥ ౨౧ ॥ విధాతుం శాఖానాం వితతిభరితాం సౌఖ్యల
హరీముదీతేఽస్మిన్నుర్వ్యామఖిలజగదానన్దనగుణే । ద్రుమాణాం శాఖా
భిర్ద్రుతమమితకౌతూహలవశాదదభ్రం ప్రాకాశి ప్రసవఫలలక్ష్మీరభినవా॥
౨౨॥ తదవతారమహోత్సవదర్శినాం తనుభృతామజనిష్ట కుతూహల
మ్। ఉదయదిన్దుమయూఖవిసర్పణస్ఫురితసిన్ధుతరఙ్గవిడమ్బకమ్ ॥ ౨౩॥ గ॥ అ
నన్తరమనన్తగురుశ్చిరన్తనపుణ్యసఞ్చయోదఞ్చితం చిరకాలకాఙ్క్షితమాత్మ
జోదయోత్సవమాకర్ణ్య ప్రథమమాకలితసన్తోషసరిదన్తరావగాహనోఽపి
పునరనన్తసరసి రచితనిమజ్జనః సపది సర్వతస్సమాగతైస్సరసీరుహవాసినీస
హచరచరణరుచిమధుభరితమతిమఞ్జీరీలాభమహ్నాప్తైః శిష్టైస్సహ జాతకర్మణి
స్థాణుకుతూహలీ తనుజమభ్యర్ణసీమానమానయామాస ॥౨౪॥ వ॥ దళదమ్బు

జసర్మృక్షీయనేత్రం ముఖలక్ష్మీజితముగ్ధచన్ద్రబిమ్బమ్ । క్షణమైక్షత నిర్నిమే
షవృష్టిస్తుతశౌరోపమవిగ్రహం తనూజమ్ ॥ ౨౪ ॥ వవర్ష హర్షం పితు
రస్తోకైర్బాలో జపాలోహితకోమలాఙ్గః । మరుత్కిశోరో మధుమాస
జన్మా మధ్యే వనస్యేవ మరన్దపూరమ్ ॥ ౨౫ ॥ రుచాంపరిబృఢో యథా రు
చికదమ్బమమ్భోరుహే కుహూముఖర్యువా యథా మధురకూజితం మా
ధవే । పితీర్యా ధనసఞ్చయం విబుధవర్యసఙ్ఘే తథా తతాన సురకుఞ్జరస్త
నుజజాతకర్మోత్సవమ్ ॥ ౨౬ ॥ పరిగృహ్య సువర్ణగోకులం పరితోషేణ ఘ
నేన సాధవః । ఇదమేవ విజృమ్భతాం శిశోరితి సర్వేఽపి వితేనురాశిషమ్॥
౨౭ అరిష్టదీపః పరమస్య సూనోరాభాతరశ్మేర్గ్న తదాభ్యభావి । ప్రత్య
ర్థితత్తత్కథకావలీనాం ప్రబోధదీపోఽపి దిగన్తరేషు ॥ ౨౮ ॥ గ ॥ తదను దినేషు
భసునైదివ్యామహూర్తే దీర్ఘదర్శీ స దేశికో భగవతో వేఙ్కటనాథస్య కా
ఙ్క్షితఫలకల్పలతయా అనుకమ్పయా శమ్పయా కైతకమివ శరదాహంస
మివ * సరితా అరవిన్దమివ అధునా సన్దర్శితం తనయం తదీయేన పుణ్యేన
నామ్నా కలశజలధి రివ కైటభారాతిం కౌస్తుభేన ప్రభాతసమయ ఇవ ప
యోజకాననం పరిమలేన మధురివ మహీరుహం మఞ్జరీపుఞ్జేన భూషితమ
కార్షీత్ ॥ ౩ ॥ ప ॥ పయఃపరిచయం చక్రే పుత్రః పుణ్యనిధేస్స్తనోః । విజ్ఞాయ
తస్య మర్మాణి విజేతుమివ సూక్తిభిః ॥ ౨౯ ॥ ఆస్వాదనేషు పయసాం తతిరా
త్తఘోషం సుస్రావ సృక్వయుగలేన శిశోరముష్య । మేధాసుధాజలనిధే
ర్హృది జృమ్భమాణామర్గత్వరీ సరయుమూర్మిపరమ్పరేవ ॥ ౩౦ ॥ పయ
సాం పానకాలేషు వక్త్రే శఙ్ఖమసౌ వహన్ । విరేజే పావనానాం కీ
ర్తిం కబళయన్నివ ॥ ౩౧ ॥ మణిడోలాగతం బాలం మాతా గీతైరతోష
యత్ । మిళిన్దశాబం మధురైర్భృఙ్గనాదైరివ మఞ్జరీ ॥ ౩౨ ॥ ఉల్లలాస ర
దనశ్రేణియా శిశోరుజ్జ్వలద్యుతినిధా ముఖామ్బుజే । సంస్కృతక్రమిడసూ
క్తివల్లికాతల్లజాఙ్కురయుగీవ తాదృశీ ॥ ౩౩ ॥ లలన్తికా తస్య లలాట
దేశే సన్దానితా సంస్కృతమౌక్తికశ్రీః । సరస్వతీ సాదరమాపతన్తీ వక్త్రా
మ్బుజే వస్తుమివ వ్యలాసీత్ ॥ ౩౪ ॥ సమ్రాజటానే సంస్కృతసన్నివేశే స
నాతనో క్తిస్సహసోదరిష్ఠత్ । అలమ్బ్య మాతుః కరముష్టితేజస్మిన్నాత్మాసు

* సవిత్రా

సఞ్చారమసౌ వ్యతానీత్ ॥ ౩౫ ॥ కుదృత్తు తాదృక్షమతిః కుమారో ని
జం పదం నిష్ప్రతిఘం నిధాస్యన్ । తద్వ్యాచక్రే ప్రాథమికాంశవాచ్యే షా
దార్పణం పర్యచినోత్పురస్తాత్ ॥ ౩౬ ॥ ప్రబద్ధా వాదినాం లీనాః పదమే
కం వివక్షతి । వాక్యం వదతి బాలేఽస్మిన్ వాగమీషాం చ ముద్రితా ॥ ౩౭ ॥
౩ ॥ అస్మిన్నపరిమితసత్త్వగుణాధారే కుమారే విహారేణ కిమపి రజో గృ
హీతుమితస్తతః ప్రచలితే భయాతిరేకాదన్యేన రజసా హన్త నిలిల్యే ॥ ౪ ॥
క్రమేణ చతురవచనసుధారసవపుషా వివిధలిపివిశేషవిదుషా నవనవరుచిశాలి
వపుషా నిఖిలజనమానసముషా నానాత్మగుణజుషా తేనాత్మజనుషా సముది
తసమయరచితచౌలోత్సవశోభినా అనన్తగురురాత్మనో వంశమమరభువ
నమివ వదాన్యతరుణా కలశార్ణవమివ కమలావిలాసినా కావ్యమివ ధ్వ
నినా ధన్యమమన్యత ॥ ౫ ॥ అథ కదాచిదాత్రేయకులారామకోకిలో వా
దిహంసవారిదో నామ కోవిదో వివిధవిద్యావిలాసినీవిహారరసికస్య వరద
దేశికస్య సదనమనిశమాదిఫణితిశిఖరముఖకలాకలాపపరిశీలనాభిలాషిణా
జిగమిషురాత్మభవనాదచరమగిరికుహరాదబ్జినీపతిరివ ప్రతస్థే ॥ ౬ ॥ ప ॥
అనన్తగురునన్దనస్సవిధసీమ్ని తం మాతులం ప్రియాన్తమననీయసీం ప్ర
ణయవైఖరీమాత్మని । వహన్ననుతివేలధీర్వినయతో వినమ్యాన్వగాత్సరో
జవనసమ్భవం మధుకరో యథా మారుతమ్ ॥ ౩౮ ॥ ఆస్థానమనపాయానాం
త్రైరాపణం స్మృతిసమ్పదామ్ । అగారం వరదార్యస్య జగాహే తేజ
వేన తౌ ॥ ౩౯ ॥ తత్ర ॥ వాదపోద్ధతవావదూకనికరాహఙ్కారకూల
ఙ్కషాన్ వాచా వ్యాకృతకృతిప్రమేతరవచశ్చూడాకలాగహ్వరాన్ । ని
స్సాధారణజృమ్భమాణధిషణానిర్ధూతవాచస్పతీన్ విద్యావారిధినా విశాన్
దదృశతుర్ధీరానుదారాన్ సమా ॥ ౪౦ ॥ శమితవిమతబృన్దం శారదా
మూలకన్దం శుభగుణరమణీయం శుద్ధధీమాననీయమ్ । వృజినతరణసే
తుం వేదసిద్ధాన్తకేతుం వరదగురుముపేతౌ వన్దనాకాఙ్క్షయా తౌ ॥ ౪౧ ॥
వినవామ తం కథకహంసవారిదో వినయాదనన్తగురుసూనునా సమమ్ ।
కుతుకోదయేన కుశికాత్మజం యథా సహ లక్ష్మణో ధరణికన్యకాసఖః ॥ ౪౨ ॥
౭ । అథ విలోచనగోచరో వినయఇవ వినతనికరస్సకలోఽపి సరస్వతీలతా
వష్టమ్భదణ్డశౌణ్డాః శౌణ్డై ర్మనీషిజనహృదయమదకళభాళానభూతైర్హస్తై

మ్బుజోదస్తైః పుస్తకైర్విస్తారితశ్రీస్తస్యగురోరుపాన్తే పర్యఙ్కే నిషణ్ణః పటీ
రతరునివహాఇవ పరిసరే మలయగిరే రలాసీత్ ॥౭॥ వరదగురురపి॥ప॥ ఉరరీ
కృతేక్షురసరీఃభిస్తిరాం లహరీభిరేషముఖరీభవన్ముఖః। విపరీతవిద్వదధరీకృ
తక్షమో వివరీతుమారభత కాశ్చన కలాః ॥౬౩॥ గ॥ తేనముక్షిషిజనమనోర
థవిషయీభవదశేషకలావిశేషవితరణసురతరుణా గురుణా కరుణావశంవ
దేన సకృదుపన్యస్తం సమగ్రహ్యనయదుర్గ్రహ మర్థజాత మవధానభరిత
మేధావిశారదో వేఙ్కటేశో యః పర్ధినా పీతీర్ణమమృతమమరగణఇవ స
జిఘృహ్యా సర్వాతిశాయినమాత్మనోఽనుభావం దదర్శ యియుష్మస్త్రత్ర విచిత్రతత
మాననితరవిచక్షణక్షోభ్యానాక్షేపాననుపమసంవిధానాని సమాధానాని
చకిమేతదాశ్చర్యమితి నిమఙ్క్వం నిర్నిమేషమమీతమాణేషు విపిధేషు వి
బుధేషు బహుధాశ్రుతషడ్దర్శనీమర్మతయైవ నిర్మితవాన్ ॥౮॥ వ॥ విద్వత్కు
ఞ్జరచిత్తవారిజవనప్రోల్లాసబాలాతపం హృద్యం వేఙ్కటనాథసూక్తినికరం
సిద్ధాన్తమర్మస్పృశమ్ । అకర్ణ్యాద్భుతనిర్ఝరీమనుపమాం భిభ్రద్భుజా
భ్యామముం సంశ్లిష్యాశిషమాతతాన సగురుర్వాత్సల్యపాథోనిధిః ॥౬౪॥
అపారుష్టైర్మైర్వచసాంకలాపైరదర్శి పుంసామసకృద్యదాయుః । తదస్య
దేవోవిదధాతు విద్వత్తపోవిపాకాదవతారభాజః ॥ ౬౫ ॥ క్రూరక్రూరదు
దృష్టిసఙ్ఘవహనా వాణీకృపాణీహతివ్యాలోలానిదమాదిసూక్తిపరివన్నిర్వే
దసర్వఙ్కషః। సోయం లక్ష్మణయోగిపుఙ్గవమతప్రాసాదమానేమషాం పు
ణ్యానాం విదుషాం ప్రసాదవిషయోభూయాదమేయాత్మధీః ॥ ౬౬ ॥ మ
న్థానాచలమథ్యమానకలశాకూపారగర్భస్థలీనిర్యాబ్ధోద్భవదద్భుతోర్మిపటలీ
ధిక్కారధాటీభరైః । వాక్యైరిత్యురసైక్యశాలిభిరసౌ వాచాటకాతస్కు
తవ్రాతాటోపవిపాటనం విరచయన్ దత్తాం జగత్కౌతుకమ్ ॥ ౬౭ ॥ X ॥
ఇత్థమభిమతామాశీర్వచనవీచికాం విరచితవతా వరదగురుణా ప్రేరితో
వాదిసితగరుదమ్బుధరో వేఙ్కటేశేన సహ సదనం నిజం విజగాహే ॥౯॥ క్ర
మేణ విచిత్రమతిరాత్రేయరామానుజః కాలే సముచితే కలితోపనయనం
నయనోపహారమివానన్తగురోః సమాహార మివ సర్వధియాం సవిగ్రహ
మివావనిభాగధేయ మాత్మనో భాగినేయ మన్యాదృశపరి* ణాహశాలినా

* ణామ

ప్రేక్షాపి లీలైర్నిరామ్నాయప్రముఖైరఖిలకలాకదమ్బై రమ్బరమణిరివమ
ణిమాత్మనస్తేజోభరై రమ్బుధరసమయఇవ పరిసరం సరితః కదమ్బసౌరభై
రభూషయత్ ॥౧౦॥ వేఙ్కటేశో పి॥ వ॥ అహ్నాయ వేదానఖిలానాచార్యాద
గ్రహీదసౌ । పునరుచ్చారణాకాఙ్క్షీ పదానాం వేష్టనే పరమ్ ॥ ౪౮ ॥ అ
భూ దాదౌ వేదప్రకరమధురక్షీరముదిత స్తతో యాతాయాతం ఫణిఫణితిపీ
థీషు వివధే । వ్యధత్తాసౌ పశ్చాత్కణచరణవిద్యాపరిచయం వితేనే౽థ
ప్రౌఢో యతినృపతివాణీపరిణయమ్ ॥ ౪౯ ॥ కారుణ్యోచితమారుతవ్యతి
కరాద్వేగోత్తరఙ్గత్వరింగుర్వీమేవగురూపదేశతరణిం హస్తోదయా దాశ్రి
తః । విద్యావారినిధిం విగాహ్య పరితః పాణ్డిత్యముక్తాఫలం లేభే లక్ష్మణ
యోగిపుఙ్గవవచోధారావధూభూషణమ్ ॥౫౦॥ X ॥ తదాసీం కిల వేఙ్కటే
శదేశికః పారాశర్య ఇతి నిగమపారగైః ప్రాచేతస ఇతి ప్రగల్భసాహిత్య *వి
ద్యావిలాసిభిః పాణినిరితి వ్యాకరణపారీణైః గౌతమ ఇతి న్యాయమతకౌతుకి
భిః జైమినిరితి ప్రథమమీమాంసాపథజాఙ్ఘికైః బోధాయన ఇతి శారీరకభావ
బోధకైః మనురితి స్మృతిసాతత్కృతమానసైః కలశీసుత ఇతి ద్రమిడకవితాభి
మానిభి రమాని ॥ ౧౧ ॥ వ ॥ వింశత్యబ్దే విదితపితతాశేషవిద్యావిలాసో
వంశే వృత్తే వయసి పరమామాచితీముద్వహన్తీమ్ । కన్యాం కాన్త్యా క
నకలతికాం వర్యశ్లేషీన్మదాసౌ కౌసల్యాయాస్సుత ఇవ ధరాకన్యకాం
ధన్యచేతాః ॥ ౫౧ ॥ సా వధూరపి॥ యథా స్వాహాదేవీ హుతవహాము
దారద్యుతిభరం యథా లోపాముద్రా కలశసుతమాశ్చర్యచరితమ్ । య
థా పాథోజాతం భువనజననీ పుష్కలగుణం, తథా కాన్తం విద్యాజలధి
మముమభ్యేత్య రురుచే ॥ ౫౨ ॥ అన్యాదృశగుణాధారమన్యోన్యాతిశ
యావహమ్ । అపరిత్యక్తసౌహార్దమరోచత తయోర్యుగమ్ ॥ ౫౩ ॥ ఆ
సీత్తైరనపాయసూక్తివిపినాదభ్యాహృతాం వాసనామాతన్వద్భి† రుదగ్రకర్మ
కలికాసఙ్ఘైరసఙ్ఖ్యైరసౌ । పద్మాకాన్తమపూపుజత్ప్రతిదినం భక్తిం పరాము
ద్వహన్వధ్వా సాకమరున్ధతీసులభయా వృత్త్యా సమిద్ధానయా ॥౫౪॥ కా
న్తాసమేతః కమలేక్షణస్య కైఙ్కర్యలక్ష్మీమితరైర్దురాపామ్ । అశ్నన్
నమూం వా గురురున్నతం వా కఞ్చిన్న లేభే కలితాహితం వా ॥౫౫॥X॥ ఏవం

† రదభిః * కళా

గచ్ఛతి కాలే వేలావిలఙ్ఘినిజధిషణానిరపాయవర్తికాప్రవర్తితగానవధికః వి
ద్యాపివేకాలోకవితరణధురీణం హయవదనమన్త్రపీఠమహితః ఫణిపదలి
మిరభరనిరాకరణమాకలయితుమిచ్ఛన్ విచ్ఛేదోనయనూరయా స్నేహ
ధారయా సహ్యశ్యతర *సాతిరదివ్యతేత్ ॥౪౫॥ వ॥ నైర్మల్యం నిజపాథసీ
వ జగతశ్చిత్తేఽపి తత్తాదృశం కుర్వాణె కలయన్ ఫణీన్ద్రసరసి స్నా
నాదికం ప్రత్యహమ్ । ప్రజ్ఞాబోధనమాగధం కలికథాప్రస్థానమహాహూర్తి
కం వాజిగ్రీవమనుం జజాప స ధియం వ్యాపారయంస్తత్పదె ॥౪౬॥ ఘ
నగుణజలధేర్గుహోరుపాత్రైరనఘవచోభరరోచిరుద్గిరద్భిః॥హయముఖమనువ
ర్ణరత్నజాలైరలమకరోదయమాత్మనో మనీషామ్ ॥౪౭॥ విశ్వాసామ్బుని
ధేరముష్య విదుషః ప్రత్యాహదూరైర్గుహైః స్తోత్రైః శ్రోత్రసుఖైరపి ప్ర
తికలం ప్రోజ్జృమ్భితానన్దథుః । చతుర్దోచరతామపేత్య వదనే వాజీ సదె
వోదదాచణ్డద్గాఙ్గతరఙ్గతల్లజఘటాచాతుర్యధుర్యం వచః ॥౪౮॥ నాథ
స్సవాచాం నయనాథ్యనీనో గురోర్వచోగుమ్ఫమిషేణ గఙ్గామ్ । ప్రవర్త
యన్ పర్వతరాజసామ్యం ప్రభాగుణాభ్యాం ప్రథయాఞ్చభూవ ॥౪౯॥
అమ్భుతాం శక్తిమసాక్ష్య హయాననకృపావశాత్ । ఆరేభే హైతుకాన్ జె
తుమనన్తగురునన్దనః ॥౫౦॥ తదీయచిత్తవారిధౌ విచిత్రసత్త్వవీచికె స
ముత్పతన్ సనాతనార్యపర్యశర్వరీపతిః । అదభ్రయుక్తిచన్ద్రికామభఙ్గు
రాం విజృమ్భయన్ పరాచకార కౌతుకాతుదృష్టిగర్వశార్వరమ్ ॥౫౧॥
వాచాలవిత్రేణ ముహుర్విలూనైర్వాచాటకౌతసుత్తగర్వపాశైః ।
హృష్టం స చక్రే హృది మన్దరాయామాద్యం హయం భక్తిగుణేన బద్ధమ్॥
౫౨॥ అథాస్మాద్వైవర్ణ్యం జజ్ఞే కుమతిమతవచఃప్రక్రియా న్యక్కృతా సీ
ల్లజ్జాసిన్ధౌ న్యమజ్జి ద్రుహిణహరముఖైర్గ్లానమోజాతమోహాః । లిల్యే
శాక్యోక్తిశైల్యా గురుమతపథికైః క్వాపిభీతైర్నిపేతే వాదామోదాద
పారాన్ వికిరతి వచసామమ్బురాశౌ వెఙ్కటేశే ॥౫౩॥ అనవీనవచ
శ్శృఙ్గాటవనవీథీషు తస్య గౌః । చరన్తీ దుర్వచోఘాసం చరన్తీ సర్వతో బభౌ॥
౫౪॥ గ॥ తదానీం ఆకృతకఫణితిపథాధ్వన్యమూర్ధన్యోఽయం న్యాయసిద్ధా
ఞ్జనన్యాయపరిశుద్ధితత్త్వటీకాన్యాసదశకశరణాగతిమాలాక్షరణాగతదీపి

* మదిన్యతత్

శానుకర్మనాష్టకార్థపఞ్చకసఙ్గ్రహగాథాషోడశాయుధస్తుతిపరమార్థస్తుతి
హస్తిగిరిమాహాత్మ్యాదీనాన్, వాదిమానపరాకృతికృతసద్ధాన్ ప్రబన్ధాన్
ప్రకృష్టయోగిన ఇవ పరబ్రహ్మస్మృతిసహాయాన్ మలయపవనానివ కలిత
మాధవోత్కణ్ఠానకార్షీత్ ॥ ౧౩ ॥ వ ॥ ధరాసుకృతభూరుహస్తబకభా
వమాసేదివాననన్తగురుసన్తతేర్విరచయన్ వతంసశ్రియమ్ । అసౌ గు
రుజనాగ్రణీరనిదమాదివాణీశిఖాన్తరఙ్గలహరీముదాద్భుతమధువ్రతానాం ము
దే ॥ ౧౪ ॥ గ ॥ ఏవంవిధైర్వైదుష్యవిభవైరస్య గురోరుత్పాదితమచ్ఛ
ముక్తాకలాపసచ్ఛాయం స్ఫటికముకురబిమ్బమివ వసుమతీవిలాసిన్యాః కుట
జగర్భమివ కూటస్థగిరాం కుముదవనమివ గగనకాసారస్య విశదాతపత్రమివ
వైదికసామ్రాజ్యలక్ష్మ్యాః కతకమివ కలికలుషితజనసమ్బాధసలిలస్య స
మధికం యశస్సముశోభత ॥ ౧౫ ॥ వ ॥ దీప్తం దిక్పర్ణజాలైః కనకధరణిభృత్క
ర్ణికాశ్లేషకాన్తం విద్యానాళప్రరూఢం విపులజలనిధివ్రాతమాధ్వీకధారమ్।
వ్యాతన్వానం విపశ్చిన్మణినికరధియాం వ్యక్తముత్తంసలక్ష్మీం దీవ్యదోర్వ్యమ
ద్విరేఫం జగతి విరురుచే తద్యశఃపుణ్డరీకమ్ ॥ ౧౬ ॥ గ ॥ ఇత్థావిధేన యశసా
విస్మాపితహృదయాః కదాచన కాఞ్చీనగరవాసినస్సఙ్ఖ్యావదగ్రేసరాః సఙ్ఘీ
భూయ సర్వే వివిధవాదాహవవిజయశాలినో వేఙ్కటేశస్య పారితోషి
కమేకం ప్రదిత్సవ స్తత్సదనమభిప్రతస్థిరే ॥ ౧౭ ॥ ప్రస్థితాశ్చ తే నానాదిగ
న్తరేభ్యః కలాభ్యాసకౌతుకాదాగతైః కైశ్చిదాకలితపవనోదరమ్భరపరి
బృఢవచోగుమ్ఫవిచారారమ్భైః అన్యైరన్యోన్యవిజిగీషావిహితవేదోత్తమా
ఙ్గయుగసముత్తరఙ్గప్రసఙ్గైః అపరైరమ్బురుహాలోచనపురన్ధ్రికావిభుతోషం
యతాప్రభృతివిశదీకరణపరాశయపరాశరపరాఙ్కుశయామునాదిచిరన్తన
గురుసరస్వతీసముచ్చారణసముచ్చాటితప్రతిభటాటోపైః ఇతరైరష్టాక్షరప
దాక్షరపరిస్ఫురదార్థికశాబ్దదశోత్తరశతసఙ్ఖ్యాసఙ్ఖ్యాతపరదేవతాస్వరూ
పప్రకారానుసన్ధాననిర్భరావిర్భవదానన్దసన్ధుక్షితరోమాఞ్చసమఞ్చితగా
త్రైః కరణమదకలభనియమనతోత్రైః కలిమోహగ్రహనిగ్రహవేత్రై
శ్ఛాత్రైరనవరతమాసేవ్యమానం సన్తతసన్తన్యమానసమారాధనము
దితహృదయతయా ప్రతికలముదితస్య కణ్ఠాదుపరి వాజినో భగవతః కమ
లావిలాసినః కాన్తిపూరైః తారాశరమదితధారాధరకలశవారాకరకుముద

సీరాయుధశశభృదైరావతజలజనారాయణశయనహారామరభువనసా
రాదిమరుచినిచయదోరాహావవిధాయిభిః సర్వతోధవళితతయా రుచిర
మౌక్తికచూర్ణరచితరఙ్గవల్లికమివాధస్తాదాబద్ధదుకూలవితానమివోపరి
సఙ్కేతసదనమివ సకలకలావిలాసినీనాం సముద్భవపదమివ సదాచారాణాం
ప్రథమోదాహరణమివ పరమవ్యోమవైభవానామదృష్టపూర్వమసమశర
స్య అశ్రుతపూర్వం రాగద్వేషయోరనాఘ్రాతపూర్వమసూయాయాః
పౌర్ణమాస్యధికరణమివ విద్వద్వాక్యసముదాయప్రసిద్ధివిధూతవాదాన్త
రం వేఙ్కటనాథగురోర్మన్దిరమవిన్దన్త ॥౧౬॥ తత్ర సదనే తరళమివ మణి
హారలతాం శశినమివ తారాపఙ్క్తిమన్తేవాసిసన్తతిమన్తరవస్థానాదల
ఙ్కుర్వాణమతితేజస్వితయా సన్తమసమాన్తరమపి జనానామపనే
తుమవనీమవతీర్ణమర్ణోజబన్ధుమివ సమిద్ధానం వదనరఙ్గభువి నటనమారచ
యితుమాదరాదవతరన్త్యా సరస్వత్యా వేగాతిరేకేణ విస్రస్తాం ముక్తావ
లీమనుకుర్వతీం మృత్స్నయా జ్యోత్స్నారుచా రచితామూర్ధ్వపుణ్డ్రరే
ఖాం లలాటసీమ్ని లలితామాబిభ్రాణమాననచన్ద్రానురూపాభిరభితా
పహారిణీభిరపాఙ్గచన్ద్రికాభిరానతజనమతికుముదినీముల్లాసయన్తం వ
క్త్రవారిజవిహారివచోఽధిదేవీవతంసకలికావిగళితమకరన్దధారామివపాట
లాధరకాన్తిముత్కిరన్తం జిహ్వాగ్రసింహాసనాధిరూఢసనాతనతురగలా
లాజలబిన్దుపటలీమివ దశనావళీం దధతం బ్రాహ్మలక్ష్మీవిహారోచితవక్షోమణ్ట
పరఙ్గవల్లికారూపైరుపవీతకలాపైరుద్భాసితం హృదయసౌధాధిరోహణపర
హరిభక్తిమత్తకాశినీనిశ్రేణికాతుల్యేన తుళసీమణినళినాక్షదామ్నా దేదీ
ప్యమానం సుధాకరకలాసోదరీభవదుత్తరీయకమనీయతయా నిజప్రవాహా
తిశాయివచోఝరీనిర్మాణాలఙ్కర్మీణోఽయమితి విస్మయాదుపగతయా గ
ఙ్గయేవ కలితపరిష్వఙ్గం, వినతజనవిలోచనశుకద్వన్ద్వవిహారణానుగుణవిట
పాభ్యామివ భుజాభ్యాముద్భాసితం వ్యాఖ్యానకేళివ్యాలోలతయా పర
మతయుక్తివితతేరపనయనమివ కలయతా కరేణ కమపి కిసలయసులభం
తేజఃపుఞ్జం వ్యఞ్జయన్తం, ముకున్దదివ్యత్వౌభరితసమాశ్రితవిచక్షణచక్షుస్స
ముచితదివ్యాఞ్జనరేఖయేవ రోమరేఖయా రాజమానం వినతవిబుధమేధా

కధాక్రీడానురూపగభీరనాభీసరస్తటవాస్తవ్యహంస సంశయమావహన్త ము న్తరీయమాకలయన్తం విద్యావిఘాతతిమిరభరనిరాసచన్ద్రాయమాణన ఖరనికురుమ్బం ప్రణతజనమనఃపుణ్డరీక బాలాతపాయిత పదద్యుతిప్రపఞ్చం విగ్రహాని శేషమివ హయగ్రీవస్య చూడారత్నమివ లక్ష్మణముతలక్ష్మ్యాః సు పర్ణమివసుకీర్తిపరిరబ్ధం హరిమివమిత్రమణ్డలశరణ ముత్సృష్టగోవర్ధనంచ జనకమివ శోభమానగుణశతానన్దవశంవదం పఙ్క్తిరథమివ పరిగృహీతవి జయార్థసాధకసుమన్త్రిసిద్ధార్థం మహానాగమివ మనసావ్యగణితకుద్ర నరేన్ద్రానుసరణక్లేశం ద్వాదశోపసదమివాహీనశ్రుతిచిన్తానీతాహర్గణం వైజయైకగురుం విపశ్చితో విస్ఫురితవిస్మయాతిరేకా విలోకయామ్బభూవుః ॥౧౬॥ వ॥ అథ వినీతివశాద్ధ్రితముత్థితం కృతనతిం తమనన్తగురోస్సుతమ్ । సమభివీక్ష్య గణస్సుమేధసాం సబహుమానమిమాం గిరమాదదే ॥౧౭॥ భవానేకో దాతుం ప్రమదలహరీం ప్రాజ్ఞసదసాం పరేషాం చ తైక్ష్ణ్యం ప్రభవతి వచోదుగ్ధజలధే । రవేరన్యః కో వా రథపదకులానామభిమతం విదధ్యాద్ ఘూకానాం విలసితవిఘాతం చ జగతి ॥౧౮॥ ప్రకామాహాఙ్కుర్వత్ప్రతిభటజనాటోపకపటం మథిత్వా పాథోధిం పటువచనమన్థానగిరిణా । యశస్తారాకాన్తం యతిపతివచఃకైరవవనీపరిత్రాణప్రౌఢం భజసి లలితస్త్వం గుణగణైః ॥౧౯॥ అహో నిగమశిఖరకాసారసారసాయమానమానస అనన్తసూరిసన్తతిజలధిపన్థానశాఖిన్ అనవధికకల్యాణగుణగణనిధేరసమ్భావదవద్యస్య తవ సామ్యసమ్పదం జగతి కోపి నోపైతి ॥౨౦॥ తథాహి విచిత్రగోసహస్రవిభూషితోపి సవితా సత్పథాత్ప్రచ్యుతిం కదాచన ప్రతిపద్యతే, విశుద్ధోపి విభావరీవిలాసీ విప్రయుక్త * వృత్తివిరోధమాచరతి, ఘనోపి జలదశ్చపలానుషఙ్గమఙ్గీకరోతి కరోతిచ పరమహంసపరాభవం, విష్ణుపదాసక్తోపి తారకానికరస్తామసేషు సమయేషు రుచిమధికామాధత్తే, క్షమాభృదపి గిరిర్హరినిగ్రహవిషయో భగ్నక్రమశ్చ భవతి, కోమలాత్మాపి కుసుమనివహో మధుపైర్మలీమసైరాసేవ్యతే, వ్యాకరణపటురపి వాతాశనపతి ర్జిహ్మగభావమావిష్కరుతే, శుచిరపి జ్వలనో ధూమవేనపరిభూయతే, సుమనసాంవరోపి పురన్దరః పూర్వవిబుధవిద్వేష

* యోషితి.

ముద్భాలయతి, పుణ్యజనేశ్వరోఽపి ధనదో భవానురాగం భజతి, అమృతవితరణపటురపి పయోనిధిః పదేపదే భ్రమిం సముద్వహతి, సుదర్శనాసక్తోఽపి కృష్ణః కామోదయసామోదః, సర్వమఙ్గళాఞ్చితోఽపి వృషధ్వజో దోషాకరశేఖరః, సరస్వతీకాన్తోఽపి సరోజసమ్భవో నాభిజాతః, ద్విజరాజోఽపి గరుడః చక్రిణి వైరమారభతే, కురుతేచ రుద్రానుభూతౌ కుతూహలమ్ ॥౧౯॥ ఇతినిగద్యవిద్వదగ్రేసరాస్సర్వే పురతో మహత్తరభక్తివశాదపరిత్యక్తాఞ్జలయో తస్మై వినయసనాథాయ వేఙ్కటనాథాయ హర్షపూర్వమసమైస్సువర్ణైరారచితం కిమపి కవితార్కికసింహాభిఖ్యారూపమాభరణం వితీర్య చరితార్థచేతస స్స్వంస్వమగారమగమన్ ॥౨౦॥ మదామ్బుధారయా యథా మదావళో మరుత్వతో వదాన్యపాదపో యథా వరేణ్యపుష్పసమ్పదా ! ఫణామణివ్రజశ్రియా ఫణీ స భావ్యకృష్యథా తథా వ్యభాదభిఖ్యయా తయా గురుర్ధియాం నిధిః ॥౨౧॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే తృతీయః స్తబకః ॥

కల్పద్రుః కవివాదిసింహవిదుషః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చన కల్పితార్థవితతిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా । వర్షన్ వేదవతంసదేశికకథామాధ్వీం తృతీయో మహానస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనః కర్ణావతంసశ్రియమ్ ॥

వేదాన్తాచార్యవిజయే చతుర్థః స్తబకః

అథ కదాచిదభినవకేలసయరుచిభరకుఙ్కుమరజోలేపకమనీయవనీవధూసన్నిధానలాభసంహృష్టపరపుష్టయువతత్తన్యమానమధురతరగీతముఖరితహరిదన్తరః విశ్వవిజయధురన్ధరవిషమశరవసున్ధరాధిపప్రతాపాఙ్కురశఙ్కాకరపఙ్కేరుహధూళీవికిరణకేళీకన్దళదభిలాషచన్దనవనపవమానబాలపరిరమ్భలమ్భితామోదవితతిః ఉద్యానమణ్డపాధిరూఢవిటపివరవిధీయమానవ్రతతీసుదతీవివాహసాక్షీభూతపల్లవహుతవహలాజాహుతిసన్దేహావదాన్యలతాన్తకుసుమసన్తతిసనాథః, మాన్త్రికో మానవతీమానగ్రహస్య, వహాహాన్త్రికో మధుకరఝఙ్కారనిగమారమ్భస్య, సౌఖశాయనికః కింశుకముకుళానాం వైహాసికః సహకారకోరకాణాం సూచయితుమివసురభితాం సర్వతః కామసఙ్ఘట్టనమాకలయన్ మానయితుమివమాధవతాం కమలానుకూ

ల్య ముల్లాసయన్ అతినెలసన్తాపసాగరకుహరనిపాతితాధ్వన్యకాన్తాజన
స్వాన్తోపన్నః స్వమివసరసవచఃప్రసూనైరఖిలాగమపరిష్కారమావిష్ణు
ర్వాణం కవికథకపఞ్చాననగురుమాసెవితుమఞ్చితాదరఇవ ప్రాదురభూ
త్ ॥ ౧ ॥ ప ॥ ప్రక్రుష్టైర్విద్యద్భిః కవికథకపఞ్చాననపదె పరేషాం దుష్ప్రా
పె ప్రకటమభిషిక్తస్య సుధియః। వసన్తశ్రీరగ్రె విహితగతిరారాత్రికవి
ధిం సరఃపాత్రె కృత్వా సరసిరుహదీపానకురుత ॥ ౧ ॥ ప్రత్యాదిశ్య పు
రాతనచ్ఛదఘటానె పథ్యశాటీం మధుః పౌత్రీకుర్వ ప్రసవాఞ్జలీన్ కిస
లయశ్రేణీకరోదఞ్చితాన్ । మాద్యత్కోకిలగానభెదలలితం మద్యేవనం
నర్తనం చక్రె కర్తుమదభ్రకౌతుకభరం చిత్తెశయస్య ప్రభోః ॥ ౨ ॥ కా
ఞ్చీం కాఞ్చనసఞ్చయెషు విజహత్ కజ్ఞోలిధూలీమిషాత్కషాయామ్బ
రముద్వహన్ విరచయన్ కాన్తారవాసవ్రతమ్ । మన్త్రం కఞ్చన చ
ఞ్చరీకనివహోహూఙ్కారరూపం జపన్ వృత్తిం యోగికులాఞ్చితామ
కలయద్ భక్త్యై భజన్మాధవమ్ ॥ ౩ ॥ ఉత్తరాం హరితమస్మదభీష్టాము
ష్ణదీధితిరసౌ స్పృశతీతి । వక్తుకామ ఇవ దణ్డధరాగ్రె వాయురస్య దిశమా
శ్రయతిస్మ ॥ ౪ ॥ ఉన్మెషభాజామపి కోరకాణాముద్గృహ్య మాధ్వీకధ
నం వనెషు । మన్యె చలన్తం మరుతం వసన్తో భృఙ్గావళీశృఙ్ఖలయా బ
బన్ధ ॥ ౫ ॥ గ ॥ సురభౌతత్ర సుమనసామపచయమారచయితుముద్యాన
ముపాగతా గతానుకృతమరాళనికరాః కరానమితమఞ్జరీనిపతితమకరన్దక
ణద్విగుణీకృతకుచతటకురువిన్దమణిసరాః సరాగోదయదయితాకలితవివి
ధకలికావతంసవిరాజితాః జితారవిన్దవదనపరిమళలహరీపరితోషితషట్చ
రణాః చరణాహతాశోకదర్శితపుష్పావళీనిష్పాదితసమ్మదాః మదాధికకు
హూహూముఖరవపునరుక్తసల్లాపసముల్లసితాః సితాభానులెపశఙ్కాకరప్ర
త్యఙ్గకీర్ణపరాగరాజయో జయోద్యతమదనపతాకాఇవ పరితోవనితాజ
నా విజహ్రుః ॥ ౨ ॥ ప ॥ మధునా మధురాణిపల్లవానాం నికురమ్బాణి
నితాన్తమర్పితాని। పరిభుజ్య పికద్విజాః ప్రణాదైర్బహురాశీర్వచనం ము
దా వితెనుః ॥ ౬ ॥ వెలాలజ్ఘికుహూముఖప్రణయినీలీలానినాదోర్మిళై
శ్శైలీకాననకైతవె జలనిధౌ రాజత్ప్రవాళవ్రజె । పాలాశస్తబకైరదర్శి

పరితో లోలమ్బజాలాఞ్చితైరర్చిస్సంహతిరౌర్వపావకభవా సఙ్క్రాన్త
ధూమాఙ్కురా ॥ ౭ ॥ శాఖాస్తమ్భాగ్రజాగ్రన్నవకిసలమణీదీపదేదీప్య
మానాం శశ్వన్నిష్యన్దిమాధ్వీరసకణపటలీపాతశీతాస్తరాళామ్ । విష్వ
గ్వ్యాకీర్ణరమ్యస్తబకభరజోరఙ్గవల్లీం వసన్తో హృద్యాముద్యానశాలాం
హృదయభవవిభోర్నిర్మమే నర్మహేతోః ॥ ౮ ॥ వసన్తసమయే తస్మిన్ వా
రణాద్రివిహారిణః । ఉదభూదిన్దిరాజానేరుత్సవో లోకవిశ్రుతః ॥ ౯ ॥ X ॥ జా
తుచిదుత్సవే జగతీధరః పూర్వ ఇవ శర్వరీవిటం ముక్తాకిరీటముద్వహన్ ఉ
పకణ్ఠగతకున్తళభరఘనగళితహారికోపానుకారికుణ్డలకురువిన్దఘృణిమాలా
బాలాతపపరిష్వఙ్గపరిస్ఫురదాననపయోరుహః నిరవగ్రహనిర్గత్వరవిగ్రహ
రుచిధునీఫేనసికరాకారేణ హారేణ చారుణా చకాసితః వక్షఃస్థలీవిలసమాన
కౌస్తుభధామవ్యామోహసన్దాయిహరిచన్దనానులేపరఞ్జితతయా కుఞ్జరము
పిగైరికరజఃపిఞ్జరం సాగరమపి విద్రుమలతావితానభాసురమనుకుర్వన్ ఆన
మతాంజనానామఘుపితతిరజనీమపనేతుమఖిలషితసమ్పదమోఘనిధిముజ్జృ
మ్భయితుమపి సూర్యాచన్ద్రమసౌ సుదర్శనపాఞ్చజన్యకైతవేన కరాభ్యాము
ద్భాసయన్ వక్షోవిహారిలక్ష్మీకరతలకనదర్ణోజకహారపకీర్ణకిఞ్జల్కబృన్దసన్దే
హచిన్తామణినా చేలేన సన్తానఇవ కిసలయేన సముల్లసితః ప్రసూనసమయ ఇ
వ ప్రస్ఫుటతిలకః వారిధిరివ వ్యక్తోర్మికః వలాహక ఇవ వ్యఞ్జితకఙ్కణః గిరిరివ
గైరికాఞ్చితపాదకటకో భగవాన్ మదావళమహీధరమౌళిశేఖరో వరద
స్స్వయత్తనఘనసవర్ణం సుపర్ణం మేఘ ఇవ మేరుశిఖరం క్రీడామయూర ఇవ
మణిసౌధమారుహ్య కాఞ్చీనగరవీథికాసు గతాగతాని లీలయా కలయితు
మాలయాదాత్మనః ప్రాతిష్ఠత ॥ ౩ ॥ తదాత్వే ॥ ౨ ॥ పతఙ్గరూపే పత
గాధిరాజే నీలో బభౌ నీరధిజావిలాసీ । వికాసభాజామ్బురుచిరే పలా
శే విహారమఞ్చన్నివ చఞ్చరీకః ॥ ౧౦ ॥ ముఖరుచిజలధౌ మురాభియాన్తే
ర్నయనమధత్త నవీనపద్మరీతిమ్ । మృగమదతిలకేన తత్ర జజ్ఞే నిరుపమనీల
సరోజసాహచర్యమ్ ॥ ౧౧ ॥ కురువిన్దమణీగణాన్వహన్నరవిన్దస్య రుచామ
సౌ సహీన్ । హరిరన్వకరోదుదిత్వరైరుడుజాలైరుపగూఢమమ్బరమ్ ॥ ౧౨ ॥
నిజతనుమ్యసూర్యసుతాతటీయుగవిజృమ్భిశరస్తబకోపమామ్ । హరిరు

పైత్య స చామరయో ర్యుగీ మతితరాం జనరఞ్జన మాదధే ॥ ౧౩ ॥ బి
మ్బాదర్పణకోషిణీరమణయో ర్బద్ధ్వా విరోధం మిథస్సామ్యాధిక్యపరీక్షణా
య సదృశః సౌన్దర్యభూమాన్న్య స్స్వయోః । విస్రమ్భాత్కమలావిలాసివద
నామ్భోజస్య పార్శ్వద్వయీమాయాతౌ పిశదాతపత్రయుగలీవ్యాజేన
మన్యామహే ॥ ౧౪ ॥ కల్పాన్తప్రథమానవారిదఘటాప్రౌఢారవాడమ్బ
రప్రత్యాఖ్యానధురన్ధరైరవిరతైః ప్రస్థానభేరీరవైః । జామాతుః కమలా
సఖస్య జలధిర్విజ్ఞాయ యాత్రోత్సవం ద్రష్టుం ప్రాప్త ఇవ వ్యరోచత జ
నస్తోమః ప్రణామోత్సుకః ॥ ౧౫ ॥ ఉత్కర్షం మమ సంవిధాతుముది
తః పద్మాసహాయోత్సవ స్సజ్జైవ సమ్ప్రీతి కథ్యతామనుపమః పుష్పై
ర్వలద్వేషిణః । ఇత్థం నిర్భరకౌతుకోదయజుషా కాఞ్చ్యా పురా ప్రేరితం
మస్య ద్యోతలమారురోహ జనతాపాదోదితం భూరజః ॥ ౧౬ ॥ సేవా
హేవాకిదేవాధిపతిసపనయోద స్తహస్తాగ్రముక్తైః ప్రత్యగ్రైః పారిజా
తప్రసవసముదయై రగ్రతో విశ్వనేతుః । కీర్ణా వ్యాఘాతం నిపేతే జలధర
పదవీలఙ్ఘిలోలత్పతాకాకోటివ్యాఘట్టనేన చ్యుతమివ గమితైస్తారకాణాం
సమాజైః ॥ ౧౭ ॥ విహారయాత్రాజుషి విశ్వబన్ధౌ వాదిత్రశబ్దో దివమ
భ్యరుక్షత్ । నిజాశ్రమే సఞ్చరతాం సురాణాం నిర్బాధసేవావసరం వి
వక్షుః ॥ ౧౮ ॥ ఉదఞ్చయన్ హర్షభరం శ్రుతీనాముత్సార్య దూరే జ
లరాశిఘోషమ్ । విశ్వం పునానోభిభవాద్యశబ్దో వేదాన్తవిద్యాగురు
మన్వకార్షీత్ ॥ ౧౯ ॥ మురద్విషో మూర్ధని రాజకల్పా ముక్తాతపత్రావలి
రుల్లలాస । ఉల్లోలలోకవ్రజవారిరాశే రుద్గత్వరీ ఫేనపరమ్పరేవ ॥ ౨౦ ॥
దిగ్వధూరత్నతాటఙ్కై ర్ద్యోతలారణ్యపల్లవైః । ఛత్రై రుద్యద్దినాధీశమి
త్రై రన్యైరభూయత ॥ ౨౧ ॥ విశేషతో భూషితమాత్మకాన్తం విభుం
ప్రహృష్టేన విలోకయన్త్యాః । రాగప్రరోహో రుచిరప్రదీపవ్యాజాద్వ్యజృ
మ్భత వసున్ధరాయాః ॥ ౨౨ ॥ విస్ఫురత్కనకచేలవేష్టితా వీథిషు స్థల
రథాః పదేపదే । బాలచణ్డకరమణ్డలోల్లసత్పార్శ్వపర్వతరుచం వ్యవృణ్వ
త ॥ ౨౩ ॥ అగ్రగేహారైరఞ్చితఘోషముచ్చై రకే సముచ్ఛ్రితపురమ్బ్రాణి ।
మరుద్గణానాం మహవీక్షణార్థమాహ్వానమారాదివ కల్పయన్తః ॥ ౨౪ ॥
ఉత్కమ్పశాటీలలితా మురారే రుచ్చైః పతాకావళి రుల్లసన్తీ । సే

వాపరాణాం దివి దేవతానాం సముద్గతస్వేదమపాచకార ॥ ౨౫ ॥ ఉద్య
దిన్దుకరబృన్దలోహితా మన్దమారుతముహుర్విధూనితాః । వ్యోమని ధ్వ
జపటా విరేజిరే సాయమమ్బుధరసఞ్చయా ఇవ ॥ ౨౬ ॥ విచిత్రపుష్పైర
వకీర్యమాణాం వీథీం రమానేతరి గాహమానే । వీథ్యాకృతే తస్య విలా
సినీనామనేకధా చేష్టితమావిరాసీత్ ॥ ౨౭ ॥ లలనా మషీలలితమేకలో
చనం విరచయ్య శౌరిముపసేదుషీ జవాత్ । అదసీయకాన్తిలహరీవిలేపనా
దపరం చ కాచన దధౌ తథావిధమ్ ॥ ౨౮ ॥ అనులేపనాయ మృగనాభి
మఞ్జసా పరికల్ప్య కాపి కరపల్లవే యయా । విభుదేహకాన్తివితతేరదస్త్వి
షామపి తారతమ్యమవలోకితుం కిల ॥ ౨౯ ॥ సతతం విధూతతమసా స
మేయుషా సుమనోగణం రుచిరవాసనాజుషా । కబరీభరేణ శఫరీదృశో
జవాదధిగత్య ముక్తిరుచికమ్యతిర్దధే ॥ ౩౦ ॥ *కరపఙ్కజం కలితహంసకం
జవాదపి సున్దరీమిలితమఙ్ఘ్రిపల్లవమ్ । వితతాన కాచన విశాలలోచనా
తదభూదయుక్తమపి యుక్తిమేదురమ్ ॥ ౩౧ ॥ అనురాగసిన్ధురవలోకనా
ద్విధోర్మను కణ్ఠదఘ్న ఇతి మానినీ పరా । కిమసూచయద్గళగతేన పాణి
నా గతిలోలహారమణిపాతశఙ్కయా ॥ ౩౨ ॥ నవకుఙ్కుమేన నతమ
ధ్యమా పరా న తతాన రఞ్జనమురోజయోర్యుగే । తరసా తతోఽప్యరుణి
మానమాదదే తరలీభవన్మణి † రుచా తదావృతమ్ ॥ ౩౩ ॥ మహిళామణౌక
ధరితభ్రమతిర్ద్విహాయ మధుపేన యోగమవతంసపల్లవః । పతితో బభూవ లభ
తే తథావిధః పరదేవతాపరిసరే కుతో గతిమ్ ॥ ౩౪ ॥ ముకున్దవీథ్యాం త్వరయా
లలాటే ముక్తాలలన్తీం నపరా బబన్ధ । పరిక్షిప్తయాఽజాయత తత్ర తాదృక్పా
రమ్పరీ స్వేదపయఃకణానామ్ ॥ ౩౫ ॥ కాఞ్చీగుణప్రదమముం వరదం భజ
న్త్యాః కాఞ్చీగుణస్య విరహేణ న కాపి హానిః । ఇత్థం విచిన్త్య హృది కిం
రశనాకలాపం సఖ్యా వితీర్ణమపి సఞ్జగృహే న కాచిత్ ॥ ౩౬ ॥ కచసం
హతినామ్ని సైంహికేయే ముఖచన్ద్రిస్పృశి ముగ్ధలోచనాయాః । పరితః
కురుతేస్మ రత్నదానం కుచభూభృద్గతివేగశీర్ణహారః ॥ ౩౭ ॥ వేలావిల
ఙ్ఘిగతివేగవశాద్వికీర్ణాం కాన్తా కరేణ కచసంహతిమాబబన్ధ । తత్ర చ్యుతస్ర
జి తథావిధపుష్పశోభాం తస్యా నఖావళిరుచః కలయామ్బభూవుః ॥ ౩౮ ॥

* ధృతహంసకం శయపయోరుహం రయా † సరైస్త

పవనచలితం బభౌ పరస్యాః శ్రుతిగత ముత్పల మున్మరన్దధారమ్ । స
విధ ముపగతే హారే సవర్ణే నటదివ నిర్గతసమ్మదాశ్రుబిన్దు ॥ ౩౯ ॥ గళిత
యుగళితే స్వనీవిబద్ధే కలితకరామ్బురుహా పరా విరేజే । వ్రజయువతిషు
కూలహారిణోఽస్మిన్నిజవసనం పరిపాతుముద్యతేవ ॥ ౪౦ ॥ ఇతిద్రుతపద
క్రమోచ్చలితచారుహారావళీమరీచినిభనిర్ఝరీకనదురోజపృథ్వీధరః । ము
ఖామ్బురుహవాసనావితతిలాభలోభభ్రమన్మధువ్రతపరమ్పరామతివిధా
యికీర్ణాళకః ॥ ౪౧ ॥ విలోలమణినూపురధ్వనిసుధాతరఙ్గావళీవిశృఙ్ఖలవి
బోధితప్రసవబాణవీర్యాఙ్కురః । నిరర్గళకుతూహలాన్నిఖిలపౌరకాన్తా
జనో వ్యలోకత రమాసఖం వివిధసౌధవాతాయనైః ॥ ౪౨ ॥ ౧ ॥ ఇత్థము
మ్బురుహాక్షముద్వీక్షమాణానాం పౌరచకోరాక్షీణాం కటాక్షైః సేన్దిన్ది
రాఇవ సేన్దీవరవన్దనమాలికా ఇవ తథావిధముకున్దసౌన్దర్యసన్దర్శనసానన్ద
చేతసాం తాసాం శ్లాఘావచనసమయసముల్లసితైః దశనకిరణకలాపైః స
చన్ద్రాతపాఇవ సశారదవారిదాఇవ వ్యదృశ్యన్త దశ దిశః ॥ ౪ ॥ వ ॥ పా
టీరపఙ్కరచితాఙ్గరాగాః కర్పూరవీటీకనదాననాబ్జాః । కస్తూరికాగన్ధిక
పోలమూలా మల్లీసరావేష్టితమౌళిభాగాః ॥ ౪౩ ॥ సమ్మర్దవేళాసు విలా
సినీనాం సర్వాఙ్గసంస్పర్శసుఖం భజన్తః । కటాక్షధాటీవివృతానురాగా
విటాగ్రగణ్యా వ్యవలన్త కేచిత్ ॥ ౪౪ ॥ విజృమ్భితస్వేదవిధూనితాగ్రం
విశేషకం కోఽపి యువా నఖాగ్రైః । తన్వన్యథాపూర్వమివ వ్యతానీ
త్తన్వ్యా ముఖాఘ్రాణసుఖానుభూతిమ్ ॥ ౪౫ ॥ ఆమర్దకాలేషు హఠా
త్పతన్తం హారం నిరున్ధాన ఇవాదరేణ । పస్పర్శ హస్తేన విటః పటీయాన్స్త
నోరుహం కస్యచన వారిజాక్ష్యాః ॥ ౪౬ ॥ సశ్రీకమగ్రే సరసీరుహాక్షం
కాన్తాననం కామపుమర్థసిద్ధ్యై । పశ్యేతి యూనః పటువాక్యమేకా విచా
ర్య కాన్తా వినతాననాసీత్ ॥ ౪౭ ॥ ఉదన్వదూర్మిస్వనసోదరీభిరుత్తానతా
ళధ్వనిధోరణీభిః । కర్ణప్రియామ్నైషమివ ప్రజానాం కాలుష్యమన్తఃస్థమ
పి క్షిపన్తః ॥ ౪౮ ॥ పద్మాక్షమాలాభిరలఙ్కృతాఙ్గా భక్తిప్రసూనోదయవ
ల్లరీభిః । మూలాని ముక్తైర్ముహురుద్గిరన్తో నామాని నాళీకవిలోచనస్య ॥ ౪౯ ॥
హర్షాశ్రుపూరైరభిషిక్తగాత్రా నీరన్ధ్రనిర్యత్పులకప్రరోహాః । నృత్తో

పపన్నా నిబిడీభవన్తో భక్త్యా న్వగచ్ఛన్ భగవన్తమన్యే ॥ ౫౦ ॥ అటీక
మానం కమనీయభావం ధాటీవిశేషేషు విహఙ్గనేతుః । నిరీక్ష్య శౌరిం ని
ఖిలా జనౌఘా నిరర్గళం కౌతుకమన్వభూవన్ ॥ ౫౧ ॥ అభ్యేత్య కిఞ్చి
చ్ఛ్రుతిభూషణత్వం హరేరశేషశ్రుతిభూషణస్య । వతంసపుష్పం ప్రణనర్త
హర్షాద్వ్రజే గోపపదన్నేషు గతాగతేషు ॥ ౫౨ ॥ విహఙ్గరాజస్య విహారచారే
హారో హరేర్వ్యత్యసి కమ్పతే స్మ । అభిభ్రమాన్నామహిమర్దనో ఽసౌ జ
హాజ్జిఘృక్షేదితి శఙ్కయేవ ॥ ౫౩ ॥ గ॥ ఇత్థం విహారయాత్రోత్సవవిహి
తభావే దేవే, సోఽపి కవికథకకణ్ఠీరవగురురతుల్యాం భక్తిమన్తర్వహన్బహిర
న్తైవసద్యః స్పృహా సత్వరమాగత్య నిఖిలజగదానేచనకప్రభావన్తం నిగమపరి
షదామ్రేడితప్రభావం తం భగవన్తమధిరూఢవినతానన్దన మభివన్దనపూర్వక
మపూర్వవిస్మయవిస్తారితాభ్యామానన్దపయస్స్యన్దోహసాన్ద్రాభ్యాం లో
చనాభ్యామాపీతమామాలిచ బద్ధాఞ్జలిపుటః పులకముకులితతనురనుబభూ
వ ॥ ౫ ॥ ప॥ పద్మాభిష్టం తద్వహన్ ధామ దివ్యం ప్రాచీనోక్త్రివ్రాతరూ
పః పతఙ్గః । అగ్రే దీవ్యన్నస్య వేదాన్తసూరేర్నేత్రాభ్యాం జం సిన్ని మే
షం వ్యతానీత్ ॥ ౫౪ ॥ గ॥ తతస్సురభసమర్చకజనోపనీతం సర్వతోము
ఖప్రముఖైరపి సమ్భావనీయం, దేవస్య దనుజద్విషో దివ్యమాలికాదికమ
తిసారమవనతిమాసేదుషా శిరసా స భక్తిజుషా మగ్రేసరః ప్రతిజగ్రా
హ ॥ ౬ ॥ తత్క్షణే తథావిధవరదాభిరూప్యవిలోకనవిస్మయమానమానసః
కవికథకకేసరిగురుః "తురగవిహగరాజ" ఇత్యాదిశ్లోకవిశేషభూషితాం
కామపి కలితకవికులకుతూహలవితతిం స్తుతిం వరదరాజపఞ్చాశదభిఖ్యాం
విఖ్యాతిభృతామచరమో నిరమిమీత ॥ ౭ ॥ జాయాపరాధీనభుజాన్తరా
ళం ఛాయాపరాభూతపయోదడిమ్భమ్ । యువానమాసాద్య తదుక్తి
కాన్తాన్నవాన్ విలాసాన్ ముహురాతతాన ॥ ౫౫ ॥ గ॥ వ్యథత్తచచిత్తే స
దుర్వాదిజనదన్తావళయన్తా చిన్తామిమామ్ అహో దేవస్య విహారయా
త్రామహోత్సవవిభవానామలోకగమ్యమాపమ్యమ్ ॥ ౮ ॥ ఇహ కిల బహు
విధవిభూతివిలసిత మాత్మానమమీషాం జనానామక్షివథాధ్యక్షీన మార
చయ్య కిమపి వచసామగోచరం కుతూహలముత్పాదయతా భగవతా
ముక్తిరపి పునరుక్తిమనాయి ॥ ౯ ॥ ప॥ కుఞ్జరాచలధౌరేయం సఞ్చర

న్తమిత స్తతః । కౌతుకాదనువవ్రాజ కవితార్కికకేసరీ ॥ ౫౬ ॥ వీథీషు వీ
థీషు విహారభేదానాశ్లోదవర్ష్ణీ హరిరాకలయ్య । వేగాదపావృత్య పునర్జ
గాహే వేఙ్కటశైలేన్ద్రతటీకుటీరమ్ ॥ ౫౭ ॥ సిన్ధురాచలమారూఢే సిన్ధురా
జసుతాసఖే । బన్ధురాననతిర వ్యాజబన్ధురావ స మన్దిరమ్ ॥ ౫౮ ॥ X ॥ ఇత్థ
మస్య మధుద్విషో దేవస్య మహోత్సవే విజృమ్భమాణే తదతిశయావ
లోకనమపదిశ్య సమాయాతో విఖ్యాతవిహారసీమా విద్యారణ్యనామా య
తిరముష్య వేఙ్కటనాథగురోః కవికథకసింహతా బిరుదమసహమానః కథా
హవకౌశలం నిజం దిదర్శయిషుస్సవిధమాజగామ ॥ ౧౦ ॥ వ॥ మధ్యస్థాన్మ
తివారిధీన్ బుధజనాన్ కృత్వా మనస్సమ్మతాం స్తరే వ్యాకరణే తథైవ
నిగమవ్రాతావతంసేష్వపి । ప్రౌఢాం యుక్తిపరమ్పరాం నవనవామా
దాయ వాదాహవప్రారమ్భం ప్రథయామ్బభూవ తురిమా ప్రజ్ఞావదగ్రేస
రా ॥ ౫౯ ॥ సద్ధ్యానానటదిన్దుచూడమకుటీసమ్భూతదివ్యాపగానిర్వ్యా
ఘాతసముద్యదూర్మిసహజాన్ ప్రత్యర్థిశిక్షోత్సుకాన్ । వాదే తత్ర వవర్ష
వేఙ్కటగురుర్వాచాం భరానద్భుతాన్ ప్రత్యగ్రేతరభారతీప్రభృతిభిర్వా
న్యైస్సవాధీకృతాన్ ॥ ౬౦ ॥ X ॥ తేన కథకజనమూర్ధన్యేన గురుణా తదా
నీముపన్యస్తమనన్యసామాన్యం యుక్తికదమ్బకం భిశేషదర్శనమివ భ్రాన్తిం
ఛాన్తివిలసితమివ రుషం వాసరముఖమివ వాసతేయీం ప్రభాకరతేజఇవ
ప్రాలేయధారాం ప్రవదనమివ ప్రారబ్ధవృజినధోరణీం విద్యారణ్యఘణితిమ
పనీయ మనీషిజనమనసి ముదమజీజనత్ ॥ ౧౧ ॥ తదాఖలు కథాసమరస
ముచితవచోనికరశరధారావితరణకలావలాహకేన నిగమశిఖరదేశికేన ని
రాకృతే జీవపరయోరభేదవాదే, శాసితేషు శాస్త్రైక్యకథావిద్వేషిభాషి
తేషు, సాధితే బాధితానువృత్తిభఙ్గే ప్రతిక్షిప్తలక్షణాయాం బ్రహ్మపద
లక్షణాయాం శమితే శాబ్దాపరోక్షపక్షే సమాపితే సాధనచతుష్టయపూ
ర్వభావాభిలాపే నిర్వాపితాయాం నిర్విశేషవిషయనిర్వికల్పకకథాయాం
అదృశ్యత్వం నీతే దృశ్యత్వానుమానే ప్రఖ్యాపితబాధే పరబ్రహ్మాధికరణ
బోధే ప్రకటితభఙ్గే జీవన్ముక్తిప్రసఙ్గే భావితలోపే భావరూపాజ్ఞానప్రలా
పే విఘటితవిహారేషు బ్రహ్మావాచ్యతావ్యవహారేషు జాతనిరాసేషు జ్ఞా
తృత్వాధ్యాసవచోవిలాసేషు ఉద్ఘాటితాయాముపదేశానుపపత్తౌ ఆకలి

తాయామఖణ్డవాక్యార్థఖణ్డనకలాయాం అమ్బరకోరకీకృతాయామవిద్యా
స్వరూపవర్ణనాయాం నిరూపితనిస్తారేషు భేదదూషణవిస్తారేషు నిర్ణీతేని
మిత్తోపాదానైక్యే సమర్థితాయామహమర్థాత్మతాయాం ప్రతిష్ఠాపితేవి
శిష్టాద్వైతే సన్దర్శితాయాం సగుణనిర్గుణశ్రుతివ్యవస్థాయాం ప్రపఞ్చితే
పయోజలోచనసారమ్యే సూచితేసూత్రస్వారస్యే సిద్ధాన్తేషుపఞ్చరా
త్రపరివర్థిసిద్ధాన్తేషు శమితేషుశఙ్ఖచక్రాఙ్కవిరోధిశఙ్కాతఙ్కేషు నిఖిల
గురుజనపరిగృహీతా నిగమపదవీ నిరవద్యా వ్యద్యోతత॥ ౧౨॥ వ॥ తతఃప
రం పరాభూతస్తం గురుం వినయోక్తిభిః।విశేషాద్బహుమన్వానోవిద్యా
రణ్యయతిర్యయౌ॥ ౬౧॥ తదను తస్య విద్యారణ్యస్య వాదాహవాహవోద్ద
యఇవవసన్నేపి వ్యపాయము పేయుషిస్వేదమానకోదణ్డవైతణ్డకరవికీర్ణాగ్నః
శీకరైరివ సురభినిర్జయాయార్జితయశఃప్రరోహైరివ మల్లికానికరైర్విరహి
జనధైర్యానలమన్దీకరణమణిభి రివ క్రీడావనవిహరమాణమన్మథనృపాలమ
ఙ్గళప్రదీపైరివ పాటలైరపి సౌరభంకిమపి సర్వజనమనఃప్రియఙ్కరమఙ్కు
రయన్ ప్రతిపథసముల్లసత్ప్రపాపాలికారమణీవదన రామణీయకవిలో
కనవ్యాసక్తపథిక లోకవిస్మృతప్రస్థానవ్యాపారః మలయజప్రాయానులే
పాన్ముక్తికప్రాయవిభూషణాన్ పల్లవప్రాయపరిస్తరణాన్ పద్మినీదళప్రా
యవ్యజనాన్ కర్పూరప్రాయవీటికాన్ కాన్తాజనానాతన్వన్ తృష్ణాతరళ
మృగకులవిలోచనశఫరమేదురాన్ మృగతృష్ణాజలధీన్ దిక్షుదిక్షు లక్ష్యో
సక్ష్ణోరాకలయన్ అసహిష్ణురఙ్గాఙ్గసఙ్గవిహారాణా,మావసరికసలిలకేలీనా
మన్తరాయో దన్తావళమదానా మాజ్యాహుతిరరణ్యజ్వలనానా, మపూ
ర్వోత్తేజనమమ్బరమణేః వైజనన్శ్చక్రవాతానాం వైతణ్డికోవాసన్తికవై
భవానాం సంవర్తసమయస్సృష్ట్యదనలపర్యాయ సూర్యాతపనిశ్శేషవిశోష్య
మాణనిఖిలసరిదోఘోనిదాఘః స్వాత్మానమివ శుచితయావిఖ్యాతి ముద్వ
హన్తమాచార్యం బహుమన్తుమనాఇవ సమాయయౌ॥ ౧౩॥ వ॥ నిదానే
వనదాహస్య నిదాఘే సముపాగతే।స్వాగతం మధురైర్నాదైరాతతాన
వనప్రియః॥ ౬౨॥ అహ్నాంపత్యౌ శీతతామత్రహస్తం బిమ్బవ్యాజాదమ్బు
పూరం ప్రవిష్టే।త్రస్తా తస్మాత్సాపి నిమగ్నాస్య లిల్యే వక్షోజాద్రౌ వారి
జాక్షీజనానామ్॥ ౬౩॥ గ॥ సచయతిత్ర సరస్సు సహ సహచరైర్విరచితా

వతారాః తారావళీవ్యామోహావహావక్షోజతటీకీర్ణవారిశీకరాః కరా
కలితశృఙ్గవినిర్గళదమ్బుధారాసేచిత దయితవదనసీమాః సీమాతిలఙ్ఘితరఙ్గ
పరమ్పరానుషఙ్గపరిగళితాఙ్గరాగాః రాగాధికరమణోపహృత కమలకహ్లా
రకుముదకువలయాః వలయావళీశిఞ్జితవాచాలితహరితో హరితోపలభూ
షణనిర్విశేషనిజాఙ్గానుషక్తశైవలాః వలాహకాకారవిలులిత చికురచయవి
లోకనశఙ్కితశిఖికలహంసకులాః కులాచలసఖకుచాహతిక్షుభితజలాశయాః
శయారవిన్దసన్తాడితసలిలరవరచిత రథాఙ్గమిథునాపనయనాః నయనాధి
గతారుణ్యాస్తారుణ్యావతారదీప్రమదాః ప్రమదా విలాసిజనహృదయ
చోరాన్ విహారాన్ విరచయామ్బభూవుః ॥ ౧౪ ॥ వ ॥ విహృతౌ విపుతే
తుణామణీనాం * దళితే హారతుషారధామ్ని తూర్ణమ్ । కుచకోకయుగీ
ననర్త కో వా కుతుకం నాశ్నుతి కుణ్ఠితేఽభియాతౌ ॥ ౬౪ ॥ తస్మిన్ గ్రీష్మే
తాపవేగం బుధానాం త్రయ్యన్తార్థస్వాదుమాధ్వీకవర్షైః । ప్రత్యాదిశ్య
ప్రత్యహం వేఙ్కటేశో వాచాంధారం వ్యఞ్జయామాస హర్షమ్ ॥ ౬౫ ॥
అనన్తరంచరమేతరహరిదన్తరావతీర్ణసమీరణవికీర్ణకుటజకేతకకన్దళకదమ్బ
రజఃకదమ్బవిస్పృమరపరిమళాభిలాషబమ్భ్రమ్యమాణబమ్భరనిచయపరిచ
రీభావపీయమానైః అమ్బరతటాక విజృమ్భ దమ్భోజినీదళానుకారిభిః
అయుతజనమనస్సముల్లసదసమశరానలకన్దళిత ధూమసన్దేహావహైః ర
మ్భావాహైః రన్ధ్రకారితదశదిశావకాశైః జగతీతలవిహారిమనసిజ మహీ
పాలసముచితమహనీయనీలనీరదవితానాన్తరాముక్తముక్తాసరాకల్పకల్ప
పయోధారాసాన్ద్రైః సాన్ద్రతృప్తికశ్చాతకకులానాం సౌవిదల్లశ్చక్రాఙ్గవి
హఙ్గవిద్రావణస్య నిగళవిశేషః పథికానాం నిశీథో నీరజాక్షీనిద్రావిలసిత
స్య నాస్తికో నాళీకవనానాం ప్రత్యూహః ప్రభాకరతేజసాం అరణిరచి
రరుచిపావకస్య కృష్ణ ఇవ కృతార్జునామోదః దాశరథిరివ దర్శితకబన్ధని
పాతః సుమిత్రాసుత ఇవ సూచితమేఘనాదభేదః సాయంసమయ ఇవ
శిఖిసముల్లాసహేతుః పరివ్రాడివ పరిగృహీతకరకః పృథివీపతిరివ ప్రథ
మానవాహినీసనాథః ప్రౌఢయోగీవ ప్రశాన్తరజఃప్రచారో దిగ్గజగళకుహ
రనిర్గతగర్జితగరిమధిక్కృతిచతురఘనాఘనస్తనితజనితభయ పతగపరిష ద

* త్రుటితే.

విముక్తవనాగమో ఘనాగమ స్సముజ్జాయత ॥ ౧౫ ॥ తదానీంకిల ॥ప॥ ఆ
వర్త్యమానేన మరుత్కదమ్బైరమ్బోదమన్థానమహీధరేణ। విమథ్యమా
నేవియదమ్బురాశౌ దివ్యామృతంద్యుగ్విషదో బభూవ ॥ ౧౬ ॥ సమయే
న సమున్మథితేన సాకం విహరన్తీషు తటిద్విలాసినీషు । నిపతత్కరకానిభప్ర
సూనైర్వవలే తచ్చికురైర్వలాహకౌఘైః ॥ ౧౭ ॥ అధిగగనమఖణ్డంమణ్డ
లంచణ్డభానోః స్పృశతి జలదదమ్భాదుత్థితః సైంహికేయః॥ ఇతిభువనగతా
భిః పద్మినీభిర్నిలిల్యే మధుకరకులగర్భం మానయన్తీభిరన్తః ॥ ౧౮ ॥ బి
భ్రతీ క్షణరుచీవిపతాకాం గర్భితామ్బరమణౌ గగనాబ్ధౌ । కాలనావికవ
రేణ విముక్తా కాళికాతరణి రుల్లసతి స్మ ॥ ౧౯ ॥ వ్యోమనృత్తపరచఞ్చ
లానటీపాదవిచ్యుతమలక్తకద్రవమ్ । శక్రగోపనిచయం శశఙ్కిరే విద్రుమ
ప్రతిమవిగ్రహం జనాః ॥ ౨౦ ॥ గగనవటతరోర్గభీరవాతైరభిహతిమేత్యప
యోదపాళిశాఖా । అనుకలమహిభేదికోపదమ్భాత్ఫలనిచయం విచకార
దిక్షుదిక్షు ॥ ౨౧ ॥ విషోల్బణాన్ వారిదపన్నగాన్ద్రాగ్ విశృఙ్ఖలం నర్తయ
తేఽనిలాయ । * కదమ్బధూళీకపటాదదాత్కిం కాలోన్నృపాలః కనకామ్బ
రాణి ॥ ౨౨ ॥ జరీజృమ్భద్వీచీవిచలితతటీకైతకపతద్రజోరాజివ్యాజాన్మల
యజభరాలేపముచితమ్ । వితన్వానాః ఫేనావళినిభదుకూలేన లళితాస్స
రస్వన్తం కాన్తం సరభసముసేవన్త సరితః ॥ ౨౩॥ సమన్తాదుల్లోలైస్సలి
లధరకల్లోలనివహైస్సముల్లాసం కశ్చిద్భజతి తటితా విద్రుమవతి।నభఃపా
రావారే నవజలజశోభాం విదధిరే బలాకానాంమాలా బహుళరుచివిద్యో
తితదిశః ॥ ౨౪ ॥ చఞ్చలాభరణోపేతాం చఞ్చత్పృథుపయోధరామ్ ।
ఆఖణ్డలదిశం శ్యామామస్ఫుటం సస్వజే రవిః ॥ ౨౫ ॥ ఉత్సవంవృషమ
హీభృతి శౌరేరుత్కరైర్ద్విపదామువలాళ్యమ్ । వీక్షితుం గురురనేహసి
తస్మిన్ విశ్వహృద్యవిభవోఽఖిలలాష ॥ ౨౬ ॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయాఖ్యే చమ్పూప్రబన్ధే తురీయః స్తబకః

కల్పద్రుః కవివాదివఞ్చవదనాత్ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చనకల్పితార్థ
వితతిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా।వర్షన్ వేదవతంసదేశికకథామాధ్వీంతురీయో
మహా నస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్॥

---

* కజ్కాలి

అథ వృషశిఖరీన్ద్రోర్వన్దనే సాభిలాష స్సహకృతిభిరనేకై స్సార్వభౌమోగురూణామ్ । కవికథకమృగేన్ద్రైః కౌతుకాదేవ కాఞ్చ్యాః నిగమజలజసూర్యో నిర్యయౌ నీతిసిన్ధుః ॥ ౧ ॥ X ॥ స గురుకుఞ్జరః కుఞ్జరమమాణగన్ధర్వకాన్తావసన్తన్యమానమఞ్జుతరగీతరవద్రవీకృత దృషన్నిష్యన్దసన్దోహావహశృఙ్గసఙ్గిగగనసరిదమ్భఃక్రీడారమ్భసమ్భృతసమ్భ్రమవిబుధవధూవిధూతచికురభరసౌరభసర్వస్వహరణధూర్వహసమీరచోరసఞ్చార సముచితదర్యన్తశాలిపర్యన్తశోభితం వాసవపురీగోపురదరీరాజదమరీరాజికబరీకాన్తిలహరీతిమిరభరసన్దర్శనకన్దళితవిప్రయోగసముత్పాదకవిభావరీసమాగమాశఙ్కావశ పునఃపునరుపక్రాన్తకన్తుసజ్వర రథాఙ్గమిథునపతత్రవిక్షేపకీర్ణవికచకుముదకువలయకోకనదపరాగపరమ్పరాకర్బురితకల్లోలశతకలితతయాకనదాఖణ్డలకోదణ్డకరమ్బితమమ్బరం విడమ్బయతా మధుసమయేనేవ మధురసఘనపుష్పజుషా నిర్ఝరపథేనేవ రాజహంసనిషేవ్యమాణేన శరాగ్రేణేవాశైత్యశాలినా మానసమదకారిణాపి మానసమదహారిణా సరస్సహస్రేణ సముల్లసితం అనవరతవిహారికుహూముఖముఖదళితమఞ్జరీపుఞ్జనిష్యన్దిమకరన్దధారాభిరుపాన్తసఞ్చారిణీముష్ణకరమణ్డలీం శిశిరకరబిమ్బనిర్విశేషామివ కర్తుమసకృదభిషిఞ్చద్భిరమరసరిదన్తః*కన్దళితసారసవనని వాసిసారసవధూసరసగీతాకర్ణనసుఖపరవశనిద్రాయమాణశాఖాఞ్చలకులాయకుహరశాయిశకున్తశాబకైః కణ్డూయనపరకరికరటగళితమదసలిలసేకసంవర్ధితైః సరసిజవాసినీనివాససేవాభిలాషవిహిత సమాగమవేగపరిశ్రాన్తపశ్యదళిక, చతుర్ముఖప్రముఖసురపరిషన్నిషేవితనిజచ్ఛాయామణ్డలైర్న్యక్కన్దకున్దసిన్దువారమధూక మరువక కురవకచమ్పకకృతమాలతమాలప్రియాలప్రాయైః షాడ్వైః ప్రసాధితం నిజశాబశఙ్కయా నికటతటపర్యటన్మృగాఙ్కకళఙ్కమృగీణామనేకధా§విదధానాభిర్హారిణీభిరవిరళీకృతాభ్యన్తరం సన్తతసహచరదన్తావళదన్తాన్తకణ్డూయనసుఖితకణ్ఠీరవప్రకాణ్డం నిజఫణామణ్డలసన్తాడనలీలాసన్తోషితమయూరముఖాఘూర్ణితమస్తకవాతన్ధయ స్తనన్ధయం శశ్వదపి శాఖామృగకరతలచమత్క్రియమాణతాపసాశ్రమతరుగణాలవా

* సన్దళిత § విధాయినీభి

లం అనువాద మమరగిరేః ప్రతిసర్గం ప్రాలేయశైలస్య వికల్పం విన్ధ్యస్య మూర్త్యన్తరం మన్దరస్య భువనభాగధేయమివ భూధరరూపేణ పరిణతం సాగరమివ సన్తానవితరణప్రవీణం అహర్ముఖమివ జగచ్చక్షురావిర్భావకారణం సత్పుత్రమివ వంశాలఙ్కారం సమరప్రవృత్తమివ సర్వతోవిచలితఖడ్గం సరస్తల్లజమివ సముల్లసితపుణ్డరీకం సవ్యసాచినమివ కృష్ణసారసనాథం అబ్ధికన్యాపయోధరమివ హర్యక్షవిహరణస్థానం దినాన్తమివ దీవ్యదృక్షశతం, పన్నాసఖమివ పరిచితపన్నగాశనావస్థానం పరిస్ఫురితవనమాలం చ సుగ్రీవసైన్యమివ సువ్యక్తగజగవయశరభం శృఙ్గిబేరపురమివ గుహాలఙ్కృతం వర్షిణమివ వితతమేఖలం నీహారకరమివ నీలలోహితశిరోరత్నం అచలమపి ప్రకటితప్రపాతం హరిణాఙ్కమపి పరిసరవిసృమరగహనాన్ధకారం క్షమాభృతమపి సముపనతశతమన్యుం అఖిలహృదయరఞ్జనమఞ్జనాచలమాససాద ॥ ౧ ॥ పద్మాయత్తాధిశృఙ్గముదితాని సురస్రవన్తీస్రోతాంసి సూర్యతనయాపరిరమ్భశోభామ్ । స్వేచ్ఛావగాహనకుతూహలసిన్ధురేన్ద్రగణ్డస్థలీగలితదానజలైర్భజన్తే ॥ ౨ ॥ వహన్ మూర్ధ్నామన్తఃస్ఫురితహరిదశ్మామణిగణానసన్తాఖిల్యోఽయం స్ఫుటరుచిరసన్తోద్వహనతః । విషప్రీతో ముఞ్చన్వివిధమహిమవ్యాకృతికలాపప్రవీణః ప్రఖ్యాతం ఫణిపరిబృఢత్వం కలయతి ॥ ౩ ॥ పారేశృఙ్గం విహరణవశాత్ప్రచ్యుతిం నీయమానాం వక్షోజేషు త్రిదశసుదృశాం కుఙ్కుమాలేపలక్ష్మీమ్ । వప్రక్రీడాచటులగజతాదన్తఘాతైరుదీర్ణా ధాతుక్షోదా విదధతి పునర్యత్ర వాతైర్వికీర్ణాః ॥ ౪ ॥ యశ్చ శిఖరసీమోదరగతదామోదరభజనకామాయాతసురరామానీతపారిజాతకలికాపరిపతితమాధ్వీకధారాభిషిచ్యమానతయా సకలగిరికులసామ్రాజ్యాభిషేకసమ్పదమనుభవన్నివ సమ్భావ్యతే ॥ ౫ ॥ వ॥ ప్రాయేణ శిఖరే యస్య ప్రాలేయకిరణశ్చరన్ । కరోతి కరటీన్ద్రాణాం కర్ణచామరచాతురీమ్ ॥ ౬ ॥ నిపానధారణశాతమన్యవమణీనిర్యన్మయూఖావలీనిత్యాశ్లేషవశేన శ్యామపి రుచిం నీలోత్పలశ్రీసఖీమ్ । బిభ్రాణానపి శారదాన్ జలధరాన్యచ్ఛృఙ్గసీమాన్తరే పశ్యన్తః శిఖినో దిశో విదధతే కేకారవైరాకులాః ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ తమచలేన్ద్రముద్వీక్ష్య తుష్యన్ సగురురామ్నాయరహస్యైకవేదీ మనస్యేవమకరోత్ అ

హేలాబహేలాః కాలా దద్యకిల సఫలోమత్సజకల్పకల్పతరుః యదయమనిద
మ్ప్రథమఫణిపతిపరిషదధిగతమహిమా మహీధరో నయనపథమధిరోహతి॥౩॥
అత్ర ఖలు జనానాం చిరన్తనసుకృతఫలమేవ నిరన్తరనివాసలాభః, య
త్ర ప్రాక్తనైరపి కృతిభిర్జగ్ముషాం తస్థుషాం వా జన్మ వైదికకణ్ఠవచనైరుదక్షి
కిల్ప్య అస్యావనీధరపతేః కమనీయతా కస్య వా హృదయే న కౌతుకముత్పాద
యతి యత్ర భగవానప్రితిధామా పరమవ్యోమపయఃపారావారపద్మినీప
రిబృఢబిమ్బముస్థానేష్వపర్యాప్తప్రీతిరన్యాదృశహర్షనిర్భరో నివసతి॥౪॥
ప ॥ ఇతి సఞ్చిన్తయన్నన్తః ప్రతివాదితమోరవిః । అనుగైస్సహ త
స్యాద్రేరధ్యరుక్షదధిత్యకామ్ ॥ ౭ ॥ తత్ర స గురుః అచ్ఛాచ్ఛతయా స్వా
దుతయా చ బహిరాపతితభగవదనుకమ్పారసభరశఙ్కామ్కురయన్త్యా
మతిపావనతీర్థసేవాదరాదవతీర్ణస్య తత్ర భవతో మృడానీపరిబృఢస్య మజ్జ
నోన్మజ్జనచలితాచ్చూడాచన్ద్రాద్గళితో విగళితైరమృతద్రవైరాపూరితత
యా శీతళిమానమద్భుతముద్భావయన్త్యా మపాకృతబాహ్యకరణవ్యాపారై
రర్ధనిమీలితలోచనైరబ్ధికన్యారమణచరణధ్యానరసనిభృతావస్థానైరస్తాతు
రఘుహామన్త్రజపపరిస్ఫురదధరదళైరనేకైర్మహాత్మభిరాసేవ్యమానపరిస
రాయాం స్వామిపుష్కరిణ్యాం నిర్వర్తితస్నానాదినియమకలాపో నిర్మ
లవసనభాసురో నిభృతోర్ధ్వపుణ్డ్రభూషితః కణ్ఠావసక్తతులసీనళినాక్షమా
లికో వినయాధిక్యైర్వృషగిరినివాసిజనై రుచితమారచితస్సముపచారో
నీరరుహవాపీనివాసనికేతనాభిముఖో నిరగచ్ఛత్ ॥౫॥ ఏవంనిర్గతో గురు
రగ్రతఏవ విపులమణిఖచితతయా విద్యుత్కలాపమివ విశ్వవ్యామోహఘన
ధరవిద్రావణం బాడబజ్వాలావలయమివ ప్రణమదఘనివహమోహాబ్ధివిజృమ్భ
ణాపహం ప్రాభాతికవిభాకరమివ ప్రబోధజలజవికాసాపాదకం కనకకిరీట
మివ శేషగిరివరమహీభృతః కిమపి కమలానివాససదనసరసిజకర్ణికోపమానం
విమానమద్రాక్షీత్ ॥౬॥ అవేత్య చ విస్మయపరవశతయా త్వరితతరంక
లితచిత్పదాని కలితాఞ్జలిర్య్యయౌ ॥౭॥ అథ తస్య విమానస్య గర్భదేశే నిర్భరజృ
మ్భమాణరత్నాభరణకిరణరఞ్జితవిగ్రహతయా పరితో నిపతితబాలాతపస్య
తమాలపాదపస్య మథనసమయసమధిగతమన్దరగిరిగైరికరజోలేపస్య వ

హిమాద్రేః సాయన్తనపయోదమేదురస్య నభసః ఖలిసీమచకమ్పపరిరమ్భ
లగ్నకుఙ్కుమపఙ్కానులేపస్య శమ్బరారాతేః అమ్బుజపరాగపారమ్పరీభ
రితస్య కళిన్దనన్దినీపయఃప్రవాహస్య చ సమతామవతారయన్తం నిర్మలతర
యోగిజనహృదయనిత్యానుషఙ్గాదివ సఙ్క్రాన్తమవదాతభావమఖిలజగ
దాసేచనకమాసేదుషీభిః భక్త్యా వినతస్య భవానీవిటస్య జటాపల్లవపాలి
కాయామభినవప్రసూనసమ్భ్రమవతంసచన్ద్రపరిసరే తారానికరవైఖరీం
మౌలిమన్దాకినీపయసి చకచకముదద్యోతిం విస్తారయన్తీభిః సత్త్వగుణబీ
జరాజిభిరివ సనకాదిహృదయకేదారావాపసముచితాభిః ఫేనావళీభిరివ పా
దపీఠఘటితమరతకమయూఖనికరమహార్ణవోదీర్ణాభి శ్చరణనఖరేఖాభి రు
పశోభమానం నిగమతరుశిఖరోదితేన నిరపాయామోదవర్షిణా నికటతట
నతవిధిమకుటతటనిహితమణితరణిగణకిరణకబలితేనాపి తాన్తతామనాద
దానేన మహర్షిజనమనీషావధూవతంసాయమానేన పదపల్లవయుగళేన స
ముల్లసితం కరకమలకలితరథపదరుచిచౌర్యాపరాధపరిజిహీర్షయా చర
ణమాశ్రయతా రవిణేవ రత్నహంసకేన రమణీయం రమాధరణీధిషణాన
టీనటనారమ్భోచితస్తమ్భోపమాభ్యామూరుభ్యాముద్భాసితం చరాచర
నిర్మాణచతురచతురాననవర్గసర్గనిర్గతనాభివిఖ్యాతిపరమ్పరాభిరామేణతౌ
మేణప్రసాధితం అగాధతాపరీక్షాభిలాషినవయౌవనప్రసారితరోమావళీ
యష్టిపాతభీత్యా నాభివల్మీకకుహరాద్బహిర్నిర్గతేన కాకోదరేణేవ కాఞ్చీ
దామ్నా విస్ఫురమహానీలరుచా వేష్టితకటీతటం, నాభీనళినపరిమళాద
రావతరదళిమాలికానుకారిణ్యా హారోరగోద్వాన్తగరళధారోపమయా, వి
శృఙ్ఖలవిజృమ్భితకౌస్తుభదీపదీధితిభరాభిభవచకితనాభీగుహావగాహనపర
శ్రీవత్సరుచితిమిరధోరణీవ్యామోహమావహన్త్యా రోమలతయా విరాజ
మానం తరుణతుళసీదళనిచయఖచితాం నిశామివ నిబిడోపలిప్తచన్దనచన్ద్రి
కోదయనిదానభూతాం వారిదరేఖామివ వక్షస్తటాధిరూఢలక్ష్మీసౌదామి
నీసహచరీం తమస్తతిమివ కౌస్తుభకాన్తిసన్ధ్యాసమిన్ధానాం వసుమతీమివ వా
రిధిసుతాసామ్యలాభాయ వక్షోమధ్యమధ్యాసీనాముదారాం మాలికాము
ద్వహన్తం, అసురవరూథినీప్రాణానిలాస్వాదభుజఙ్గైరభితోऽపి తాయమానప్రశు

తిలతికోపఘ్నతరుభూత్తైర్భుజైరుద్యోతమానం ఉద్ధూయమానచామరపవ
నావధూతకర్ణావతంసకల్హారగళితరజోరేఖాకారేణ కనకామ్బరేణ కలితో
త్తరీయం లోచనాయమానలోకబన్ధురజనీకరాలోకమోహగపికబాహ్యామ
దగ్రకరకాన్తిపూరోదఞ్చితరాజీవకైరవాభ్యామివ రథాఙ్గశఙ్ఖాభ్యాముపల
క్షితకరం రమావదనరాకానిశాకరాలోకవిజృమ్భదనురాగజలధిపరీవా
హాయమాణస్నేహదాయినీం మన్దస్మితకుసుమమకరన్దాయమానా మధరరుచి
మాపిబన్తీం రమ్యాం అతులకుణ్డలహారినీలరుచిధారావిధున్తగవిరచితముఖవి
ధుబిమ్బగ్రాసావలోకనాదివ కరుణాసరిత్తరఙ్గైమకలితావగాహైరపాఙ్గై
శ్శరణాగతాననుగృహ్ణన్తం నిజవదనవనజాతవిహరదిన్దిరాహృదయహారిణ
వేధోచితభ్రూలతారూపచాపోన్ముక్తకుసుమశరచరమసాయకాకారం అథ
రరుచిబాలాతపాగమనశఙ్కయా ప్రబలచికురతిమిరనికరాన్తఃప్రవేశమా
కలయితుముత్పతిత మన్తరాలలన్తికాచన్ద్రికానిరుద్ధాం భ్రూతిమిరరేఖామ
ధ్యఖణ్డమివ హరిణమదతిలకం దధానం ఉత్తుఙ్గముక్తాకిరీటరూపాదుర్వీధరరా
జాదుద్భూయ వదనద్యుతిజలధిమధిగచ్ఛన్తీ మమరస్రవన్తీమివ లలన్తీమా
బిభ్రాణం మాధవమపిమదనమదాపనోదనరుచిశాలినం, అఞ్జనగిరివాసిన
మపి నిరఞ్జనగిరినియతావస్థానమాదిమం పూరుషమాగమాన్తగురురద్రా
క్షీత్ ॥ ౭ ॥ వ ॥ నవీనఘనవిగ్రహం నతవితానసానుగ్రహం సరోరుహవి
లోచనం సదయమాపదాం మోచనమ్ । వృషాచలపరిష్కృతిం వృజినఘోర
ణీనిష్కృతిం ప్రణమ్య స విభుం తతఃప్రమదమభ్యగాదన్తతః ॥ ౮ ॥ ౫ ॥ స
పునఃపునరఙ్గమఙ్గమపి శార్ఙ్గధన్వనో విలోకయితుమాదరమధికమాసెదు
షామనసా ప్రసహ్యానీయమానఇవ సవిధభువమతితరాం విన్దత ॥ ౯ ॥ వ ॥
విఖ్యాతలక్ష్మీలతికానుషఙ్గో విద్యోతితః కౌస్తుభపల్లవేన। శాఖాశ్రితః క
శ్చనకల్పశాఖీ శ్రాన్తిం దృశోరస్య పరాచకార ॥ ౯ ॥ కథం నచిత్రాయ క
వేర్యదేతద్విలోచనాబ్జం విధుసన్నిధానె । వికాసమఞ్చన్ముచె విశేషా
న్మరన్దమానన్దపయోమిషేణ ॥ ౧౦ ॥ ౫ ॥ తతః పరమారాధకజనైరర్పితమ
తిపావనం భగవదఙ్ఘ్రితీర్థ మన్తరుపయుజ్య గురురయ మతిమాత్రమవనతె
న శిరసా శఠారిపటాదికం ప్రతిగృహ్ణాన స్సద్యస్సహృద్యపద్యరత్నావలీసము

ల్లసితం దయాశతకంనామ స్తోత్రం దేవస్యదయాప్రధానస్య ప్రీణనాయ ప్రణినాయ ॥౧౦॥ ప॥ కవిహృద్గృహరత్నదీపికాం కమలాకాన్తదయాస్తుతింశుణాత్ । విరచయ్యావృషాద్రిసజ్జనైరనుయాతో గురురభ్యగాద్గృహమ్ ॥౧౧॥ అవిరాస హరిదన్తవాసినాం హర్ష మన్త్ర రసమం సమావహన్ । వేద కాననవిహారికేకినో వేఙ్కటాచలపతేస్తతో మహః ॥ ౧౨ ॥ మాసిభాద్రపదనామ్నిజృమ్భితం మాధవస్యమహనీయముత్సవమ్ । అన్వభూదమితభక్తివాహినీజన్మభూమిభృదసౌ గురూత్తమః ॥ ౧౩ ॥ విస్త్వరేణసత్త్వేన విద్రావితతమోగజః । శాకోదరగిరౌ రేమే కవితార్కికకేసరీ ॥౧౪॥ అజరామరతావిధాయినీ,మనిదమ్పూర్వవచశ్శిఖాసుధామ్ । వితతార సబోధవారిధిర్విబుధానాంసదసి దినేదినే ॥ ౧౫ ॥ గ ॥ ఏవమనేనగురుణా నీయమానేషుదినేషు ॥ వ ॥ విద్యారణ్యయతిః కథాహవస్థో కాఞ్చ్యాం పురానిర్జితః స్మారంస్మారమనన్తసూరిజనుషస్తత్తాదృశీంవాగ్ఝరీమ్ । ఆశ్చర్యామ్బుధివీచిమగ్నహృదయో వాణీముఖాణీదిమామభ్యర్ణే విజయాభిధాననగ*రీనాథస్య విద్యానిధేః॥౧౬॥ గ॥ రాజా హితపరేణమయాభిధీయమానమిదమాదరాదాకర్ణ్యతామత్రభవతాభవతా॥ ౧౭॥ అస్తిఖలు నిఖిలవిద్వజ్జనలలామభూతో దాతా వినీతజనాభ్యర్థితవిద్యావిశేషాణాంత్రాతాతథాగతపర్యాకులనిగమమర్యాదానాం జేతా కథాహవకౌతుకికౌతస్కుతానాం విధాతా వివిధప్రబన్ధానాం పరిణేతా పారాశర్యాది†వాగ్వనితానాం ప్రమాతా ప్రాచీనవచోవతంసనదర్థవిశేషాణాం కలికలుషకదలీవిదళనగన్ధసిన్ధురో వేఙ్కటనాథోనామ గురుధురన్ధరః ॥ ౧౮ ॥ ప ॥ శాన్తేశ్శుద్ధాన్తసీమా విహరణసదనంవిష్ణుభక్తిశ్వరక్తైః ప్రాదుర్భావప్రదేశః పటుతరకవితానర్తకీరఙ్గభూమిః । ఔన్నత్యస్థానమేకం నిరవధికరుణాదుగ్ధసిన్ధురర్ణఃపిణ్డో కల్యాణానాంనిధానం§కపికథకహరిర్నామతః శోభతేఽసౌ ॥ ౧౯ ॥ ఆలోకేన దినేదినే విస్మయరామామోదపారమ్పరీమాధత్తే సరసీరుహాం సముదయో దేవస్త్విషామీశ్వరః । సోయం వేఙ్కటనాథదేశికరవిస్తత్తే విచిత్రం భువిస్మృత్యా సజ్జనమానసాబ్జవితతేరామోదమన్వ్యాదృశమ్ ॥ ౨౦ ॥ గ ॥ సచభగవతోభాద్రపదమహోత్సవఇతి తత్సేవా

* రాక్షశస్య † వాగ్విలాసినీనాం § నిదానం

నై వేఙ్కటాచలమాగత ఇతి శ్రూయతే అవశ్యమసౌ గుణవశ్యేన భవతా
భద్రపదాభిలాషిణా రాజధానీమిమామానీయ నిగమాన్తనన్దనీయోదన్తో
బహుమన్తవ్యః ॥ ౧౩ ॥ వ ॥ విద్యారణ్యగిరమిమాం వ్యక్తీకుర్వతి భూపతేః ।
ఉద్బోధజలధేరన్తరుదభూత్ కాపి చేతనా ॥ ౧౯ ॥ దేశం వా దేశికేన్ద్రా
య సర్వస్వం వా మహాత్మనే । వితీర్య ధన్యమాత్మానం విధాస్యే వినయా
దితి ॥ ౨౦ ॥ అథ నృపతిమతం విచార్య విద్యావిపినయతిర్వితతేన కౌతుకేన ।
కవికథకహరేరుపాగమాయ వ్యలిఖదిమాని వచాంసి పత్రికాయామ్ ॥ ౨౧ ॥
విఖ్యాతిజలధే విద్వన్మయూరకులవారిద । విజ్ఞాపనమిదం చిత్తే వేఙ్కటే
శ విధీయతామ్ ॥ ౨౨ ॥ ఆకర్ణ్య కీర్తిమతులాం తవ బోధసిన్ధోరస్మన్ముఖా
న్న వసుధావలశాసనోఽసౌ । అన్తస్సముల్లసిత తావకభక్తివేగా దామ్రే
డయత్యనఘధీరిదమేవ పద్యమ్ ॥ ౨౩ ॥ అన్తస్స్వాన్తమనన్తసూరిసుకృతాకూ
పారచిన్తామణీ సధ్ర్యగ్రూఢహయాననాఙ్ఘ్రితమనః పాథోజసింహాసనాన్ ।
వాణీ § ధోరణి వేగనిర్జితసురస్రోతస్వినీడమ్బరాన్ ప్రాణాన్ కానపి భా
ష్యకారఫణితేర్భద్రాన్ గుణైరాద్రియే ॥ ౨౪ ॥ ఇత్యాలపతి భూపాలే వృ
త్త్యా సకలరఞ్జికే । కటాక్షాస్తవ దీవ్యన్తు కరుణాపరిరమ్భిణః ॥ ౨౫ ॥ ప్ర
సూనమివ లోలమ్బః పాథోదమివ చాతకః । మహీవలజిదేష త్వాం మాన
నీయం దిదృక్షతే ॥ ౨౬ ॥ సహశిష్యాయ భవతే సర్వస్వధనసఞ్చయమ్ ।
ప్రణామైస్సహ సాష్టాఙ్గైః ప్రదాతుమయమిచ్ఛతి ॥ ౨౭ ॥ వినిస్సృతే త్వ
ద్వదనారవిన్దాత్ సరస్వతీసారమరన్దపూరే । నిమజ్జ్య రన్తుం నియతాభిలాష
స్సముజ్జిహీతే నృపచిత్తభృఙ్గః ॥ ౨౮ ॥ దయనీయమిమం మహీపతిం మ
హనీయాదరమేదురం చ మామ్ । పరితోషయ బోధవారిధే నగరం ప్రాప్య
నతైర్జనైస్సమమ్ ॥ ౨౯ ॥ ఇత్థం వచోభిర్గ్రథితైః పత్రికామఞ్జ్వలాం యతిః ।
ప్రాహిణోద్వేఙ్కటేశాయ ప్రౌఢవిద్వన్ముఖేన సః ॥ ౩౦ ॥ గ ॥ తదనువి
నయధనైర్వృషగిరిశిఖరమాగతైర్విబుధజనైరానీయ సమర్పితాం విద్యార
ణ్యవిజ్ఞాపనపత్రికామాదాయ విచిత్రధీరాచార్యోఽపి తద్గతాని వాచికాని వి
చార్య హన్త వివిధవిద్యావైశద్యముపేయుషీ విదుషామపి శేముషీ విచక్షణ
జనోచితాచారవిచారపరాఙ్ముఖీతి విస్మయమమన్దమవిన్దత ॥ ౧౪ ॥ స్వయమ

§ నిర్ఝర.

విసవిరక్తిసురభిసమ్భవకలశామ్భోనిధిః పరితుష్టిహంసీపద్మాకరోఽజ్ఞానవీ
రుదుపఘ్నతరుర్గురుః కానపి «సిలంకిమనలంభవేత్" ఇత్యాదికానాహ్లాదితా
ఖిలలోకానాశానలశమనసుధాసేకాన్ శ్లోకాన్ సద్యః పత్రికాయాంవిలి
ఖ్యవిద్యారణ్యవచసామ్మత్తరముచితముదఞ్చయాఞ్చకార॥ ౧౫॥ప॥సిద్ధాన్త
మిత్థంగురుణా నిబద్ధంశుద్ధాన్తసిద్ధాన్తపృథక్ప్రవతేన।విజ్ఞాయరాజ్ఞాసహ విస్మ
యాబ్ధౌనాకాంనలేభేసయతిర్నిమజ్జన్॥ ౩౧॥ గ॥ సపునరేవంవిద్యారణ్యోవ్యాహ
ద్యాతనోత్ అహో *మహనీయమహిమా కల్యాణగుణసాన్ద్రైః కవివాదిపా
రీన్ద్రైః యదసౌస్వతస్సముపనతామపిశ్రియం సర్వకాలసహచరవిరక్తిమో
షిదీక్షాభయాదివ నపరిగృహ్ణాతి, నూనమేతదాత్మనా మహామోహపూర
నిమగ్ననానాలోకోద్ధరణపరాయణో నారాయణో భగవానజనిష్ట॥ ౧౬॥ త
థాఖలుస్మర్యతే «సాఽథ నారాయణో దేవః కృత్వా మర్త్యమయీంతను
మ్। మగ్నానుద్ధరతేలోకాన్ కారుణ్యాచ్ఛాస్త్రపాణినా" ఇతి॥ప॥విమర్శమిత్థ
మాతన్వన్విద్యారణ్యస్సభాన్తరే।అన్వహంవాగ్భిరగ్ర్యాభిరపూపుజదముం
గురుమ్॥ ౩౨॥ గ॥అథ వప్రక్రీడాకృతతుణమహోక్షకులహుఙ్కారముఖరదిగ
న్తరేషు మయూరనికరమానవ్రతోపదేశదేశికేషు సురపథవీథికావస్తనమా
లికానుకారిశుకావలిషు విసృత్వరసప్తచ్ఛదవాసనాబన్ధురగన్ధవహానుధావ
నధృతవ్రతమధువ్రతేషు నృత్యన్మలినవనలక్ష్మీనూపురనినదనిభకాదమ్బరవక
రమ్బితేషు శాలీపాలనపరశాతోదరీగానరసానుభవనిభృతాఙ్గసారఙ్గేషు
వైధేనుకపయోధరనిరర్గళనిర్గళత్పయోధారాపాతపఙ్కిలీభూతభూతలేషు
వికసితశరకుసుమవిడమ్బితవిమలతారకేషు వానన్తికవాసరేష్వివ పరిస్ఫురి
తపుష్పవదుద్యానేషుభగవదవతారేష్వివ భువనకాలుష్యాపనోదనేషు శా
రదదినేషు సఞ్జాతేషు ॥ ప ॥ అహిరాజమహీభృదుత్తమాఙ్గాదవరుహ్య
శ్రుతిమౌళిదేశికేన్ద్రైః। పురుషోత్తమపూర్వపుణ్యదేశైరుపపన్నాందిశము
త్తరాంజగాహ॥ ౩౩॥ తీర్థవ్రాతేషుగఙ్గాప్రభృతిషు విధినాగాహనంకల్ప
యిత్వా దివ్యస్థానేషుదేవం జలనిధితనయాజీవితేశంనిషేవ్య।వాగ్గుమ్భైస్త
త్రతత్ర ప్రతికథకమదంవారయిత్వా చసోఽయం భూయఃకాఞ్చీంప్రపేదే స
హవినతజనైరాదిమోవైదికానామ్॥ ౩౪॥ హస్తిశైలశిరోరత్నం వస్తువాచా

* మాననీయ

మగోచరమ్। ప్రాణంసీదయమారబ్ధత్రాణంసీమాగిరాంగురుః ॥ ౩౫ ॥ విభవప
రితోషహేతో ర్వేదాన్తార్థాన్మహార్విపృణ్వానః। కాఞ్చ్యాం కాలమనై
షీత్కఞ్చన కవివాదిపఞ్చవక్త్రోఽసౌ॥ ౩౬॥ X॥ అథకదాచిదఖిలబుధకు
ఞ్జరహృదయరఞ్జనమఞ్జులమతివిలసితనిర్వాపితగీర్వాణగురుగర్వాఙ్కురస్య
వివిధగుణశేవధేర్విజయనగరపతేరాస్థానే విద్యారణ్యేనసమమక్షోభ్యము
నేర్మధ్వమతాధ్వన్యమూర్ధన్యస్య "తత్త్వమసి" ఇతివాక్యేతరజ్జితవదావదా
మోదో వాదః ప్రాదురాసీత్ ॥ ౧౭॥ వ॥ తదాసముదితాచిన్తా తస్యరాజ
శిరోమణేః। తత్త్వనిర్ధారణేదక్షస్తటస్థఃకోభవేదితి ॥ ౩౭ ॥ నిధాయనృప
తిఃపశ్చాన్నిశ్చయంహృదికఞ్చన। వావదూకేన్ద్రయోరగ్రే వ్యాజహారశుభాం
గిరమ్ ॥ ౩౮ ॥ ప్రసక్తే యువయోర్వాదే ప్రాక్తనోక్తివిదాంవరమ్ ।
మాన్యంవేఙ్కటనాథార్యం మధ్యస్థంమనుతేమనః ॥ ౩౯ ॥ సహిసత్యస్య
జీవాతుర్విద్యా*విద్యున్నవలాహకః । కథకాడమ్బరామ్భోధికల్లోలకలశీసు
తః ॥ ౪౦ ॥ కవితాకౌముదీదానకమనీయకలానిధిః । వివేకనళినీకాన్తవి
జృమ్భణపురోగిరిః ॥ ౪౧ ॥ కలికైటభవిధ్వంసకలాకమలలోచనః । ప్రా
చీనవచనోద్యానప్రబోధమధువాసరః ॥ ౪౨ ॥ నాస్తికవ్రాతఫణితినళినీ
హిమనిర్ఝరః । వినతస్తోమధీమల్లీవికాసదివసాత్యయః ॥ ౪౩ ॥ పారా
శర్యవచస్సౌధప్రసాధననవధ్వజః । అసూయారజనీభాను రహఙ్కారా
చలాశనిః॥౪౪॥ కామకాన్తారదహనో రాగరక్షోరఘూద్వహః।దుస్తర్క
తూలవాతూలో దురితద్విరదాఙ్కుశః ॥ ౪౫ ॥ సత్త్వసారసకాసారో
రజోవ్యాళశిఖావళః। తమఃప్రలమ్బతాలాఙ్కఃక్రోధవారిధిబాడబః॥ ౪౬॥
శాన్తిహంసీశరత్కాలః శఙ్కాలఙ్కానిలాత్మజః । కరుణాతరుణీకా
న్తో భక్తిగఙ్గాభగీరథః ॥ ౪౭ ॥ విఖ్యాతిలతికాశాఖి విరక్తితటినీగిరిః।ప్రశ
మహారగుణః శ్రీమాన్ ఇతి సర్వైరుదీర్యతే॥ ౪౮॥ వాచంవిద్యావతాంహృ
ద్యాంవదతిక్షితిపాలకే। వవృధే హృదయేహర్షోవాదినోరుభయోరపి॥౪౯॥
అథ పత్రేషు లిఖితా మనయో ర్యుక్తిసన్తతిమ్ । దర్శయన్తిస్మ గురవే
రాజ్ఞా కేచన చోదితాః ॥ ౫౦ ॥ X ॥ నచ కర్మబ్రహ్మమీమాంసామర్మవేది
కవికథకపఞ్చాననాచార్యో మహాత్మా మహీభృతా ప్రేరితైర్నసీషిభి రా

* వర్ష.

హృతమత్క్రౌభ్యము నేర్విద్యారణ్యస్య చ వచనః చయం విచార్య హన్త కశ్చన
కరబదరకల్పమపి జీవపరయోర్భేదమపలపతి, ప్రలపతి చ వియదమ్బుజపిణ్డవ్య
నమరన్ధ్రేఽపి తయోరభేదతాత్త్వికతామితి తర్కయన్ననయోర్జయ
పరాజయౌ తత్క్షణవిరచితేన "అసినా తత్త్వమసినా పరజీవప్రభేదినా ।
విద్యారణ్యమహారణ్యమత్క్రౌభ్యమునిరచ్ఛినత్" ఇతి పద్యేన నిరవద్యేన విద్యో
తయామాస ॥ ౧౮ ॥ ప ॥ వాణీమాదాయ సూరేస్తాం క్షౌణీపరిబృఢప్రి
యాః । శిరసాక్ష్య ప్రణతయ స్తరసా స్వాం పురీం యయుః ॥ ౫౧ ॥ గ ॥ అథ
వసుధావలజిదాచార్యసవిధాదాయాతైర్విబుధైస్తైర్నివేదితం కథావజ
యాపజయకర్ణేజపం శ్లోకమేకమాకర్ణ్య జృమ్భితహర్షః స్తమ్భితవిపక్షపక్ష
మత్క్రౌభ్యమునిం మధ్యేసభం భృశం ప్రశశంస ॥ ౧౯ ॥ ప ॥ సభాసదస్సాను
వచోవిలాసైస్సహైవ సారజ్ఞతమేన రాజ్ఞా । వైదగ్ధ్యమామ్నాయవతంస
సూరే రన్యాదృశం తుష్టువురాత్తహర్షాః ॥ ౫౨ ॥ గ ॥ తదను కలశీతనయకకు
భో విభూషణభూతం కవేరకన్యాపరిగతోపకణ్ఠమాదిమం భగవదభివ్యక్తిస్థాన
మవలోకయితుం కాఞ్చీనగరాన్నిర్గమాఞ్చలగురు ర్నిర్గత్య మార్గసన్నికృ
ష్టేషు తేషు తేషు దివ్యదేశేషు ధరిత్రీజనపరిత్రాణకృతే కృతావతరణం శరణా
గతాఘపరాగజఞ్ఝాసమీరణమిన్దిరారమణమనపాయభక్తిపురస్సరైర్నమ
స్కారైరాకలితకర్ణోత్సవైః స్తవైశ్చ ప్రసాదయన్ పరాన్తశీలవిబుధజనమనో
హారిణవశీకరణవాగురాం దేవనాయకసేవనాపతదచలకన్యకాకమనవిభూ
షణభుజగబృన్దతుణ్డిలతాపాదకపతఙ్గరాజతరఙ్గిణీపయోజవననవపవనపరిమలిత
పరిసరాం నిరవధికనిజతపోమహిమసమాకృష్టతత్తదభీష్టదేవతాసాన్నిధ్యానలబ్ధ
మనీషితమనీషిపరిబృఢపాపఠ్యమాననానాస్తుతివచోవాచాలీభవదభ్యర్ణక
నవౌషధగిరీన్ద్రదరీం నృసింహేన్ద్రపురీమయాసీత్ ॥ ౨౦ ॥ ముముక్షౌ విఘాత
విశ్రాసనకరే తత్రాపి నగరే ॥ ప ॥ దధతం శ్రియం సరసిజైకసఖీం దళయ
న్తముద్భటజగత్తిమిరమ్ । ఉపవిష్టవేశ్మ హరిముద్ధృతధీరుదయన్తమాప
ధగిరేర్నికటే ॥ ౫౩ ॥ అజాతజనసమ్బాధే మహేశ్వరభిమతాస్పదే । అహీ
న్ద్రనగరే వస్తుమాకాఙ్క్షద్వ్యాసరాట్ బహూన్ ॥ ౫౪ ॥ విహగవరసరి
త్కృతావగాహో విబుధపతిం ప్రణమన్ దినేదినేఽసౌ । స్వవసదతిసుఖం ఫణీ

న్ద్రిపుర్యాం నిగమకిరీటవిచారనీతకాలః ॥౫౫॥ ఆననే తురగం దేవ మాస్య
ధాద్రితటాన్తరే। ఆరరాధ స మన్త్రాణామావృత్తిభిరనేకధా ॥ ౫౬ ॥గ॥
సజాతు జపసమయసాక్షాత్కృతేన భగవతా వాగీశనామ్నా వాసుదేవేన
సమాదిష్టో హయవదనస్తవదేవనాయకస్తుతిగోపాలవింశతి మహావీరగద్యా
దికాన్ కానపి సంస్కృతాకారాన్ అచ్యుతశతకప్రముఖానపరానపి ప్రా
కృతరూపాన్ అన్యానపి పరమతభఙ్గవిరోధపరిహారప్రభృతీన్ కలశభవ
భాషాత్మకాన్ ప్రబన్ధనిచయాన్విరచయామ్బభూవ ॥ ౬౧ ॥ ప ॥ క్రీడన్న
మన్తర్ముఖహృన్నవాన్తే కిటిందిరత్నం సుకృతీ దిదృక్షుః। ముదాజగాహే
భసహోమగర్భ్యం ముష్ణస్థలం ముక్తిలతాలవాలమ్ ॥ ౫౭ ॥ గ ॥ పురే చ తత్రపు
ష్కితహర్షపూరైః పౌరైః పరివృతో నిర్భరవిసరదవిద్యాసరిత్తరణ్యాం నిత్య
పుష్కరిణ్యాం నిర్వర్తితనియమాభిషేకో దేశికేన్ద్రః సాన్ద్రితరసేవాను
లేపనసమ్పదమివ సర్వంసహాసముద్ధరణక్షణవిహితసాగరావగాహసముద్భ
గతాం కీర్తివితతిమివ హిరణ్యాక్షదనుజన్మదారణసముదితాం చన్ద్రికామివ
శ్రీవత్సరుచిమిరవిఘట్టనవాఞ్ఛయోపస్థితాం మన్దస్మితమరీచికామివ వ
క్షోగతలక్ష్మీవదనవినిస్సృతాం శయ్యాభుజగతనుచ్ఛాయామివ శయనస
మయసఙ్క్రాన్తాం భక్తజనతపస్సమృద్ధిమివ ప్రసాదపరిగృహీతాం అనిద
మ్ప్రథమఫణితిమివాల్పశ్రుతిభయాదాశ్లిష్యన్తీం పుణ్డరీకవనలక్ష్మీమివ కౌ
స్తుభరవిమవలోకయితుముపాగతాం కామపికాన్తిలహరీముద్వహన్తం కు
రువిన్దమణిమన్దిరాన్తరావస్థితతయా రాజహంసమివ రాజీవవనవిహారిణం
మృగాఙ్కమివ మృడాస్ఫీటజటావలయనిలయం శఙ్ఖమివసముద్రవిద్రుమల
తావితానకుహరపరిపతితం నక్షత్రమివ నవకుఙ్కుమారుణసాయన్తనఘనమ
ధ్యమధ్యారూఢం అభ్రముకమనమివ హాటకగిరితటమాసేదివాంసముమ్ము
జలతావిలోలమాదిమం కోలమాలోకయామ్బభూవ ॥ ౬౨ ॥ అథభక్త్యా
భగవన్తమనుభవతో నిగమాన్తగురోరన్తస్సన్తోషసన్దోహేన చిన్తాతావది
యముదియాయ ॥ ౬౩ ॥ప॥ అద్రాక్షం కమపిక్షమాభృతమహం క్రాన్తాత్మవ
క్షఃశ్రియం పద్మోల్లాసకరస్మితద్యుతి రసా దత్తే దయాకౌముదీమ్ । అగ్రే
మే సముదేతి హన్త సవితా వ్యోమాన పాయం శ్రితో మన్యే కామపి గాహతే

పరిణతిం మత్పుణ్యపారమ్పరీ ॥ ౫౮ ॥ భూయో భూయో భవపథజుషాం తాప
మున్మూలయన్తీం పాయమ్పాయం జలరుహలతా జీవితేశస్తు దీప్తిమ్। జీవఞ్జీ
వో నిగమశిఖరాచార్యనేత్రాభిధానో గాహఙ్గాహం ప్రమదజలధిం తన్తనీ
తి స్మ కేలిమ్ ॥ ౫౯ ॥ సరోరుహలతా చిత్తసరోవిశదవారిజమ్ । ప్రణమ్య
దేవం న్యవసత్పఞ్చషాం స్తత్ర వాసరాన్ ॥ ౬౦ ॥ రక్షితసజ్జనచిత్తై రఙ్గస్థానే
రమాతుమాధవమ్ । అద్యం పూరుషమస్త్యో ర్విషయీకర్తుం యయావిశేష
జ్ఞః ॥ ౬౧ ॥ గ ॥ ప్రస్థితస్య పథి తస్య గురో రగ్రసీమానమాగతాః కతిచన రఙ్గ
నగరీజనాః విరచితప్రణామాః విస్మృతవినయాః పత్రికామేకాం దదురభిదధు
శ్చ రామానుజసిద్ధాన్తసిన్ధురాకేన్దో శ్రూయతామిదం శ్రుతధనలాభవతా
భవతా ॥ ౨౪ ॥ ప ॥ ప్రౌఢిం కామపి భావయన్ భృశమనఃస్తోమాహ్వయైస్తైః
పుస్తకై ర్వాదీ కశ్చన కృష్ణమిశ్ర ఇతి వాక్చాతుర్యధుర్యోఽధునా। మాయా
తన్త్రపథాధ్వనీనహృదయో మద్వైతరాహఙ్కృతి ర్వాదాటోపమనేకధా
ప్రథయితుం రఙ్గస్థలీ మాయయా ॥ ౬౨ ॥ సిద్ధాన్తే యతిభూభృతా ప్ర
కటితే సిద్ధాన్వయాస్సజ్జనా స్తత్రత్యాః కవిసింహతావకవచ స్తద్గర్వనిర్వా
పకమ్ । మత్వా తే మహనీయయుక్తివితతేరాహ్వానపత్రం ప్రియం ప్రా
హిణ్వన్ భవదాగమాశ్ఛలవతీ వాఞ్ఛాపి తేషామభూత్ ॥ ౬౩ ॥ ఇత్థం
రఙ్గజనానాం శ్రుత్వా శ్రుత్యన్తదేశికో వాచమ్ । మౌళౌ తదపి చ పత్రం మా
న్యం విన్యస్య సానుగో ముముదే ॥ ౬౪ ॥ అతిలఙ్ఘ్య సపద్యానమథ త్రిచతు
రైర్దినైః । రమ్యం రఙ్గపురోపాన్తమసేవత సకౌతుకః ॥ ౬౫ ॥ గ ॥ ప్రదేశే
తత్ర పయోవిహరణదోహలావతీర్ణచోళవరవర్ణినీకుచగిరిగలితకుఙ్కుమ
పఙ్కమేదురతయా కామపి కనకసరిదభిఖ్యానుగుణామభిఖ్యాం ప్రఖ్యా
పయన్తీం ప్రక్రీడితసితపక్షపతగపఙ్క్తిపాళీహాలితరళీకృతనాళీకవనాళీగళిత
మధూళీనిర్ఝరజాతోపచయస్రోతోభర ప్రసూతోచితసారిణీశత సేకసంవ
ర్ధితానూపకేదారకరశాలజాలోత్కీర్ణతత్తాదృశముక్తాఫలనికరసికతిలతటసీ
మతయా యశః ప్రరోహానివయమునాసఖీమహిమవిజయవిజృమ్భితాం ఘ
కలజనదృశాం సన్దర్శయన్తీం నిర్మలతరతీర్థనిర్మితావగాహనసుభృదఘసఙ్ఘా
తమపహృత మన్తరా జటిలజలనీలికాపటలకపటేన ప్రకటయన్తీం నిజాన్త

రీపవసతిమాసేదుషేవ సనాతనాయ పుంసే పుష్పాఞ్జలీన్ ఘనకలాపరూపాన్ వీచీకరేణ వికిరన్తీం *అమితతమాలహరితతయా పయోధరవ్యూహేనేవ పయోధిపూరాన్తరశఙ్ఖవహం పయోభరం పాతుమవతీర్ణేన తమఃస్తోమేనేవ తత్తాదృశకువలయవనరేఖానిశీథినీం నిషేవితుముపాగతేన విషమశరయశఃకలశోదధిశీకరైరివ యోగిజనవిలోచనజలజవిభావరీసుహృత్కరైః కుసుమోత్కరైరపి మానినీజనమానరజనీబాలాతపైర్మన్మథజ్వలనజ్వాలావలయైరివ కిసలయైరపి భువనవిజయకృతోద్యమమనసిజమహీపాలకార్ముకమౌర్వీటఙ్కారశఙ్కాకరఝఙ్కారముఖరైర్వికచకుసుమవిహితావస్థానతయా నాగశయనం నారాయణం రఙ్గభూరమణమనుకుర్వద్భిరవిరతకేలిభిరలిభిరపి కమపి కమనీయభావముద్భావయతా సరభసపరిభ్రమవశవిశ్లథత్పుష్పలావీచికురభరముదిరవిలోకనమోదమానాభిః కేకినీభిరనుకలమారభ్యమాణకేకాకోలాహలేన నిర్ఝరవథనిర్యదర్యమఘోటఖురపుటఘట్టనవిపాటితనాళికేరఫలవినిస్సృతవిస్పష్టముఖపయఃపూరపూరితాలవాలప్రతిఫలితప్రసూననిచయతయా తపనాతపభయేన శరణాగతాభిరివ తారాభిరుపాస్యమానేన సావిత్రీమన్త్రైరేవ సకలద్విజపరివర్తనోచితపదేన కర్మమీమాంసాతన్త్రైరేవ కన్దళితసుమనోగణామోదసహస్రాధికరణేన వర్షాత్యయేనేవ వ్యఞ్జితాసమశరవిలాసేన వాసరాన్తవారిదేనేవ వ్యాకృతపాటలశ్రియా సరోరుహేణేవ సముల్లసితకేసరేణ లఙ్కాద్వీపేనేవ లక్ష్యమాణపలాశకులేన నరపతిసైన్యేనేవ నానావిధకదళికోల్లాసజుషా పఞ్చశరేణేవ ప్రపఞ్చితరసాలబాణాసనేన తపఃప్రవృత్తేనేవ తరఙ్గితజపేన ఖణ్డపరశునేవ ఖర్జూరనగాశ్రయేణ కాశ్యపీమధ్యభాగేనేవ కనకశిఖరిసనాథేన వ్యక్తిజాతేనేవ జాత్యాధారేణ వ్యాసేనేవ శుకోదయహేతునా కాత్యాయనీకర్ణేనేవ కాలకణ్ఠసరసాలాపాసక్తేన వలమానసురభిపవనేన వనేన విభూషితపరిసరాం రజనీకరమణ్డలీమివ లక్ష్మణాన్వితాం కార్తికేయశక్తిమివ క్రౌఞ్చభేదోజ్జ్వలాం హరిహస్తయుగళీమివ సుదర్శనజలజాలఙ్కారాం ఆదికావ్యఫణితిమివ సున్దరకాణ్డోపశోభితాం పఙ్క్తికణ్ఠభవననిరుద్ధసీతామివ పవనజాతసమాగమసూచితోదయాం నటీమివ రఙ్గభువమవతరన్తీం అభిన

* అభినీతో హరితతయా § పుష్పలావిమహిళాజన.

రణప్రవృత్తామప్యతిపవిత్రాం సహ్యాభవామప్యసహ్యాభవాం చ తుష్యామపి శ్రుతిగమ్యాం అభఙ్గురగతిమపి సభఙ్గసఞ్చారాం కావేరకన్యామాలోకత స లోకగురుః ॥ ౧౫ ॥ ప ॥ పయోరుహాణాం ప్రతిపద్య వీథీం పరాగజాతం పరితః కిరన్తః। మరుద్వృధా వీచిమరుత్కిశోరా మార్గశ్రమం జహ్రురముష్య సూరేః ॥ ౧౬ ॥ అసేవతాసౌ కనకస్రవన్తీకల్లోలజాన్ కానపిగన్ధవాహాన్ । సఞ్చారదేశే సనకాదిమూరంనిశ్రేయసం యే నియతం దిశన్తి ॥ ౧౭ ॥ అవలోక్య తమాగతం కవీన్ద్రం కవిసత్కారవిధౌ ధృతవ్రతా సా। కళహంసరవైః కవేరకన్యా సరసైః స్వాగతమన్వయుఙ్క్త కిన్ను ॥ ౧౮ ॥ అలఙ్కృతం హల్లకదీపజాలై రావర్తపాత్రం పురతో దధానా। నీరాజనం సా నిగమాన్తసూరేః నిష్పాదయామాస నదీమతల్లీ ॥ ౧౯ ॥ విదిద్యుతే సా తటినీ తదానీం వికస్వరామ్భోజవిలోభనీయా । ఆచార్యసన్దర్శనసమ్భవేన హర్షేణ విస్తారితలోచనేవ ॥ ౨౦ ॥ గ ॥ స గురురుత్సఙ్గశయ్యానిద్రాణనారాయణా ముత్తుఙ్గరఙ్గపురసౌధశతప్రతిబిమ్బదమ్భేన మహీయసీమహీధారినన్తగాభిభ్రతీం విహరమాణచోళవిలాసినీవక్షోజమన్దరమథనేన సురభిగన్ధభరం సూచయన్తీ మాపగామిమా మజహాత్పతివ్రతౌచితీమజీగణత్ ॥ ౧౬ ॥ ప ॥ తస్మిన్గురౌ తటముపేయుషి నైజవీచీగర్వాపనోదనగభీరవచఃప్రవాహే । వ్రీళాదివభ్రమతమధావ దనల్పఫేనచేలావకుణ్ఠితతనుః కనకస్రవన్తీ ॥ ౨౧ ॥ కవేరస్య తదాకారి కవేరస్యతనూజయా। సుధామధురసాదీనాం వృథా మాధురిమేతి ధీః ॥ ౨౨ ॥ కవివాదిహరిః కవేరజాయాం విమలాన్తఃకరణైస్సమం శిష్యైః । విహితస్నపనో వివేశ రఙ్గంనగరం నాకవిలఙ్ఘిసౌధశృఙ్గమ్ ॥ ౨౩ ॥ విలులోకే విశేషేణ విశ్వవిఖ్యాతవైభవామ్ । శ్రీరఙ్గనగరీం రమ్యాం శ్రీమాన్ వేదాన్తదేశికః ॥ ౨౪ ॥ సరోజయోనేస్సదనేఽపి తస్మిన్ సాకేతదేశేఽపి సమగ్రభూమ్ని। అలబ్ధపూర్వేణ రసేన యస్యా మాస్తే పుమానబ్ధిసుతాసహాయః ॥ ౨౫ ॥ హరిన్మణీనామభితో గురూణా మాలోకభూమ్నా హరితత్వభఙ్గీమ్ । అభ్యేత్య మాయామవధూయ దూరే ముక్తోపభోగ్యాం శ్రియమశ్నుతే యా ॥ ౨౬ ॥ మయూఖజాలై ర్మణిమన్దిరాణాం పరాకృతే యత్ర తమఃప్రపఞ్చే । దినాన్తదీపా గృహదే

వతానాం సమ్పాద్య హర్షం సఫలాభవన్తి ॥ ౭౭ ॥ సుఖం దిశన్తీ సుమనో
జనానా ముదారనేత్రోపచయం దధానా । వజ్రోపపన్నా వసుభిర్నిషేవ్యా
వలద్విషో మూర్తిరివైధతే యా ॥ ౭౮ ॥ వాదాహవే యత్ర వదావదానాం
వాచాం విచిత్రాం వితతిం విలోక్య । వాగ్దేవతాపి త్రపయేవ తాన్తా వాసం
విధత్తే బత కాననేషు ॥ ౭౯ ॥ మనీషిణాం మఞ్జుళసూక్తిధారా మాధుర్యచౌ
ర్యాయ మధుప్రవాహాః । సదా విజృమ్భత్కనకస్రవన్తీ వ్యాజేన యస్యాస్స
విధే వలన్తే ॥ ౮౦ ॥ యజ్ఞోత్సవే యత్ర ధరాసురాణాం దివ్యాని కర్మాణి
దిదృక్షురిన్ద్రః । సహస్రమక్ష్ణాం సముపాదదాన స్సహైన్యస్సురైర్వైస్సహ
సన్నిధత్తే ॥ ౮౧ ॥ శ్రీమాన్ గిరీశో మఘవాన్ విధాతా శ్రీవత్సచిహ్నః క్షితిధరః
కృతాన్తః । ప్రభాకరో హన్త సతాం సహాయో యత్ర ద్విజౌఘో బహు
దేవతాత్మా ॥ ౮౨ ॥ విభావనీయస్సుమనో వితానైర్విఖ్యాతిమాన్ శాఖి
గణో విచిత్రమ్ । పున్నాగభావం సముపేత్య యస్యా మశోకతాం యత్పునర
భ్యుపైతి ॥ ౮౩ ॥ అదభ్రరత్నాంశుభరైర్గృహాణాం సభాప్రగాఢప్రతిశిరః
ప్రదేశః । సౌధస్సుధాచారుతరస్వమూర్తిర్వ్యనక్తి యస్యాం విధుశే
ఖరత్వమ్ ॥ ౮౪ ॥ సౌధేన్ద్రనీలద్యుతి సైంహికేయో నభోమణిం గృహ్ణాతి నా
కసీమ్ని । తస్యాన్తియస్యాం తరవో మహాన్తో వియద్ధునీవీచివిగాహనాని ॥ ౮౫ ॥
సౌధాగ్రభాజాం యదణూదరీణాం సఙ్గీతకాలీనమృదఙ్గనాదమ్ । విశఙ్క్య
మేఘస్తనితం విధత్తే నాట్యం నవం నన్దనకేళికేకీ ॥ ౮౬ ॥ వియత్తరూణాం
విటపేషు యస్యాం విస్తృత్వరీం వతాక్తికహర్మ్యదీప్తిమ్ । పురన్దరాప్తాః పురప
క్వశాఖ్యః పునః పునః పుష్పధియా స్పృశన్తి ॥ ౮౭ ॥ సౌధో యదీయస్స
మహేన్ద్రనీలో జైవాతృకేజాలపథం ప్రపన్నః । హైయఙ్గవీనం వదనే వహ
న్తం ధుర్యం యదూనాం *సమయన్ సమిద్ధః ॥ ౮౮ ॥ సౌమ్యత్వమక్ష్ణోరధరేఽరు
ణత్వం కుచే గురుత్వం గమనే చ మాన్ద్యమ్ । కలానిధిత్వం కవితా చ వక్త్రే
రసోదితత్వం గిరి యద్వధూనామ్ ॥ ౮౯ ॥ యత్సుభ్రువాం మఞ్జుళనీతనుశ్రీః
మాయామయం మధ్యమదో విభూషా । కాఞ్చీవిశాలాదృగురోజకుమ్భౌమ
హోహాసయాత్మా మధురా చ సూక్తిః ॥ ౯౦ ॥ యత్రాఙ్గనానేత్రవిలాస
చోరా నీలాబ్జమీనా వనసీమ్ని యాతా । ఆద్యం బహిర్వ్యక్తమనేనమాన మ

* స్మరయన్

న్యత్తరయోరన్తరితం న ఖిన్నమ్ ॥ ౯౧ ॥ పయోధరౌ యత్ప్రమదాజనానాం
చక్రాకృతీ చన్దనచన్ద్రికాయామ్। అవ్యాహతాయామపి హన్త నిత్యమన్యో
న్యసంశ్లేషరసం భజేతే ॥ ౯౨ ॥ కల్లోలకేలీపరికాతరాక్షీ కదమ్బదమ్భేన
కవేరకన్యా । సన్దర్శయన్తీ కమలాసహస్రం యత్రాతిశేతే పతిమమ్బురా
శిమ్ ॥ ౯౩ ॥ అరాలకర్వపాదాహతిధూతచూతఫలౌఘనిర్యద్రసపఙ్కిలా
సు । వీథీషు విన్యస్తమణీశిలాసు గతాగతం యత్ర జనా భజన్తే ॥ ౯౪॥ నిరీ
క్ష్య తాం రఙ్గపురీం నిస్సమాభ్యధికశ్రియమ్ । ఆమ్నాయమకుటీవాచామా
చార్యో ముముదే తరామ్ ॥ ౯౫ ॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయే చమ్పూప్రబన్ధే పఞ్చమః స్తబకః॥

కల్పద్రుః కవివాదికేసరిగురోః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చన కల్పితార్థఫలితశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా। ప్రాచీనోక్తివతంసదేశికకథామాధ్వీం భజన్పఞ్చమస్తస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్॥

వేదాన్తాచార్యవిజయే షష్ఠః స్తబకః

ప॥ ఆకర్ణ్య రఙ్గనగరే నికరో బుధానామాచార్యమాగతమముం
సహ శిష్యసఙ్ఘైః । ప్రత్యుజ్జగామ పరితోషవశాత్ప్రభాయాః కాన్తం యథా
కమలకాననకాన్తిపూరః ॥౧॥ యతిపురన్దరవాక్పథజాఙ్ఘికాన్ కృతిజనాన్
కుశలం పరిపృచ్ఛతః । ఉదితభక్తిరుపాన్తగతాన్ స తానుపచచార య
థావిధి దేశికః॥ ౨ ॥ అథాభ్రమూలఙ్కషగోపురాఞ్చలస్థలస్ఖలత్సారసబ
న్ధుసైన్ధవమ్ । దివాఽపి ముక్తాఘనసాలజాలకద్యుతిచ్ఛటాదర్శితచన్ద్రికోద
దయమ్ ॥ ౩ ॥ నిబద్ధనానాసుమసౌరభాదరభ్రమన్మిలిన్దస్వనసాన్ద్రమణ్డ
పమ్ । విచిత్రకేలీశుకశారికావచోవిశేషవిశ్రాణితకర్ణకౌతుకమ్ ॥౪॥ నిబ
ద్ధధారాగృహశాయమానభూనివాసమాద్యన్మృగబర్హిశాబకమ్ ॥ ప్రవర్ధి
తామ్భోరుహసమ్భవాఖిలప్రపఞ్చచిత్రావలిచారుభిత్తికమ్ ॥ ౫॥ నతస్మ
రద్వేషణశేఖరచ్ఛవిద్రుతక్షపాకాముకరత్నకుట్టిమమ్ । హరిన్మణిస్తమ్భ
ఘనేక్షణక్షణత్రసత్సపర్యాపరవిశ్వసృడ్రథమ్ ॥ ౬ ॥ ప్రదిక్షుశైలోత్సుక
పాకవైరిదృక్స్వరమ్బరానన్దజలౌఘపఙ్కిలమ్ । అశ్రీశయద్రఙ్గధురీణమన్దిరం

సశిష్యయూథః కవివాదికేసరీ ॥ ౭ । ౫ ॥ భవ్యే తత్ర భగవతో నికేతనే ప్రాంచామాచారరహస్యవిదామాచార్యోఽయమ్ ॥ ప ॥ అనపాయదయోల్లాసాననభిజ్ఞాతనిగ్రహామ్ । ప్రేయసీం రఙ్గనాథస్య ప్రణన్తుం ప్రథమం యయౌ ॥౮॥ వలద్విపద్వారిరుహాననాకరప్రకీర్ణసన్తానవితీర్ణసౌరభమ్। ప్రదీపపాళీపరిపాలనత్వరాపరిభ్రమత్పావకపక్ష్మలేక్షణమ్ ॥ ౯ ॥ స వేగపాశాయుధసారసైకతక్షణాశయామ్బుజాకీర్ణహిమామ్బుశీతళమ్ । సమీపసమ్మార్జనకార్యకల్పనాసమగ్రసన్తోష మరుత్పురన్ధ్రికమ్ ॥ ౧౦ ॥ పరిష్వజాయాకరపల్లవోల్లస ద్విపఞ్చికాగీతసుధాసమఞ్చితమ్ । అఖర్వభక్త్యఙ్కుర సర్వమఙ్గళాచమత్కృతాభఙ్గుర రఙ్గవల్లికమ్ ॥ ౧౧ ॥ పినీతపౌలస్త్యవిలాసినీమణీవిసార్యమాణాగరుధూపవాసితమ్ । కృతాన్తకాన్తాకరవేత్రధూననవ్యవస్థితాశేషసురాసురాఙ్గనమ్ ॥ ౧౨ ॥ అజస్రలాస్యోల్లసదప్సరోగణప్రకీర్ణభూషామణిబృన్దదన్తురమ్। నికేతనం నీరధికన్యకామణేరవిన్దతామ్నాయకిరీటదేశికః ॥ ౧౩ ॥ మన్దిరస్య తస్య మధ్యమభాగే ॥ ప ॥ వితర్దీకృతవిద్రుమశ్రియా పదపఙ్కేరుహకాన్తిరేఖయా । నతదేవవధూజనాళకే నవసిన్దూరపరాగవర్షిణీమ్ ॥ ౧౪ ॥ దురితానలదగ్ధచేతనాన్ద్రుత ముజ్జీవయితుం దయావశాత్ ।పదపద్మనఖప్రభాఙ్కురై ర్జనయన్తీమివ జాహ్నవీం నవామ్ ॥ ౧౫॥ ప్రియాః పయోధరగిరౌ భజతా విహారం పాథోజలోచనమనోహరిణేన ముక్తామ్ । రోమన్థఫేనకణసన్తతిముద్వహన్తీం మల్లీసరప్రతిమమౌక్తికహార దమ్భాత్ ॥ ౧౬ ॥ మధుజిత్కటాక్షమథితే ముహు ర్ముహు ర్దధని స్మితద్యుతిపరమ్పరానిభే । నవనీతవిభ్రమకరేణ నాసికామణినా విశుద్ధఘృణినా విభూషితామ్ ॥ ౧౭ ॥ కరుణాపరిరమ్భశీతళాన్ కమలాడమ్బరపశ్యతోహరాన్ । నతవాఞ్ఛితనాకభూరుహాన్ దదతీం దిక్షు కటాక్షసఞ్చయాన్ ॥ ౧౮ ॥ అహర న్తతమస్తోమమజహాజ్జ్యోతిరిఙ్గణమ్ । కలయన్తీం సపముదంకసైర్గర్భితచమ్పకైః ॥౧౯॥ సనాతనవచశ్చూడాసరసీచక్రవాకికామ్ । శౌరిచిత్తపయోరాశిచారువిద్రుమవల్లికామ్ ॥ ౨౦ ॥ సకృదఞ్జలిపరతన్త్రం సరసిజనేత్రస్యసమ్పదం దివ్యామ్ । అభివన్ద్య పద్మవాసామభజత రఙ్గేన్ద్రసవిధమాచార్యః ॥ ౨౧॥

దళదిన్ద్రనీలగళదంశుధోరణీనిరపాయగర్వభరపాటనద్యుతి। భుజగేశయా
నమజగేహదైవతం స ననామ యోగిజననాపహంమహాః ॥ ౨౨ ॥ గ ॥ సగు
రు రమ్భాదడిమ్భమివతుషారశైలశిఖరే*లోలమ్బమివపుణ్డరీకకాననే మర
తకమివమౌక్తికహారే చిహ్నమివచన్ద్రబిమ్బే నీలోత్పలమివనిర్ఝరసరిత్ప్ర
వాహే మృగమదమివమలయజపఙ్కే ఫణిపర్యఙ్కే కృతావస్థానం సనకా
దిహృదయసరసిజలోలమ్బం సనాతనవచసా మాలమ్బ మభఙ్గురకరుణాస
నాథం రఙ్గనాథమవనమ్య హర్షపరవశో భగవద్ధ్యానసోపానాదికం స్తుతి
జాత మభిజాతపదాభ్యధికమభ్యధత్త ॥ ౧ ॥ ప ॥ విచిత్ర మేతస్య సరస్వతీ
సా విశ్వప్రియంవృత్తముపాగతాపి। పరాస్తశఙ్కాః పటుభిర్విలాసైః ప
రంపుమాంసం ప్రమదం నినాయ ॥ ౨౩ ॥ మాలికాంసవిబుధేన్ద్రరాదదే మా
ధవస్యముకుటాముపాహృతామ్ । తన్వతీం వరణదామశేముషీం తత్కృ
పాతరళలోచనామణేః ॥ ౨౪ ॥ గ ॥ అథఫలితమనోరథమాత్మానంప్రతిప
ద్యమానః ప్రేమపరవశైఃపౌరవిబుధజనైరనుగమ్యమానో వెఙ్కటనాథ
గురు ర్వాసగృహ ముపాసదత్ ॥ ౨ ॥ ప ॥ అథ వేదశిరస్సూరి మవదన్ రఙ్గ
వాసినః। కృతాభిలాషాః కృతినః కృష్ణమిశ్రనిరాకృతౌ ॥ ౨౫ ॥ అస్మాకమమి
తైఃపుణ్యైరవతీర్ణోఽసిభూతలే । పారేగిరాంప్రభావస్తే పారీన్ద్ర కవివా
దినామ్ ॥ ౨౬ ॥ వితతంకృష్ణమిశ్రస్య విద్యాదర్పంవ్యపోహతు। అశేషహ
రిదాశ్లిష్టం జుషేథాస్త్వంతతో యశః ॥ ౨౭ ॥ ఏకోభవానలఙ్కారో యతీ
శ్వరమతశ్రియః। అలఙ్కారోఽకిఞ్చన్ద్రవన్న్యోహారశిరఃస్థలీమ్ ॥ ౨౮ ॥ చ
తుర్ణామపివేదానాం చారుతాకారితే గిరా। వచోదేవ్యాఃధురయా వ
క్త్రాణామివవేధసః ॥ ౨౯ ॥ వాదిపఞ్చాననాచార్యో వాచంతేషాంపతంస
యన్ । వాదినాకృష్ణమిశ్రేణ వాదం తనితుమైహత ॥ ౩౦ ॥ గ ॥ సవేదార
విన్దమధుకరోగురుః వాదాహవచాతుర్యవిలులోకయిషయా వివిధాభ్యోది
గ్భ్యస్సమాగతైః ర్విపశ్చిదపశ్చిమై రవిరళమాబద్ధమణ్డలై రధిష్ఠితపూర్వం
భగవతోరఙ్గనృపతేరాస్థానమణ్టపమధిగత్య ప్రతికథకేన తేనసహ ప్రాచీన
ఫణితౌ పతఞ్జలితన్త్రే కణచరణకథాయాం కాపిలకల్పనాయాం కౌమారి
లవచసి గౌరవసారస్వతే శాఙ్కరగ్రన్థే రామానుజయోగిరాద్ధాన్తే సా

* కాదమ్బ.

ఖ్యాదిష్వపరేషు విద్యావిశేషేషు వాసరానష్టాదశ హృష్టాన్తరఙ్గః ప్రసఙ్గం
తరఙ్గయామాస ॥ ౩ ॥ వ ॥ ప్రత్యహం ప్రతిభటోక్తిచాతురీ మత్యశేత నిగ
మాన్తదేశికః । వార్ధికే జలధరే విజృమ్భితే వర్ధతే కిము నిదాఘనైపుణీ ॥ ౩౧ ॥
అనితరబుధలభ్యా నాత్మహృత్పద్మదీవ్యత్తురగవదనహేషాసంశయస్థూలలక్
ష్మాన్ । వికిరతి వచనౌఘాన్ వేదచూడార్యవర్యే విగతవిజయతృష్ణః కృష్ణ
మిశ్రో బభూవ ॥ ౩౨ ॥ పరాభూతే తస్మిన్ కవికథకసింహోక్తినివహై
ర్నిరాతఙ్కం రేజే యతిపతిమతశ్రీరతితరామ్ । యథా ధ్వాన్తే మోఘే దిశ
ముపగతే శారదదినై ర్యథావాజస్యాలేవిరతిజుషితై రేవధరణీ ॥ ౩౩ ॥
తదాకిలతరఙ్గితవిస్మయాస్సభాసదస్సర్వేఽపి ॥ వ ॥ విజయశ్రీపరిణయం వే
ఙ్కటేశే వితన్వతి । ప్రశంసావచనవ్యాజాత్ప్రియోఽశీమన్త్రానజూఘుష
న్ ॥ ౩౪ ॥ ప్రాక్తనోక్తిశిఖాచార్యం ప్రౌఢైర్వ్యాచాంకదమ్బకైః । ప్రాస్తౌ
షీత్కృష్ణమిశ్రోఽపి ప్రాదుర్భావనయమానసః ॥ ౩౫ ॥ గ ॥ భగవానపి రఙ్గర
సికో నిగమశిఖరవచసామర్థా నతివితతగభీరాన శేషానపి విశేషాదనఘప
దవిన్యాసపూర్వక ముపన్యస్యతే తస్మై కృతికులతిలకాయ పరితోషపరత
న్త్రీస్వాన్తః స్వాన్తరఙ్గజనముఖేన పారితోషికతయా వేదాన్తాచార్యప
దమన్యేనకేనచి దలబ్ధపూర్వ మర్పయామ్బభూవ ॥ ౪ ॥ స్వయమపి రఙ్గస
ర్వంసహా§సహచరసహధర్మచారిణీ సా ఘౌతకృతసరస్వతీవిలసితసర్వ
స్వస్య గురో స్సర్వతన్త్రస్వతన్త్రసంజ్ఞాం విమలవిద్వదభిమానరక్షశ్చిత్రా
మన్త్రికల్పా ముత్పాదయామాస ॥ ౫ ॥ వ ॥ ఉల్లలాస స నామభ్యాముచి
తాభ్యాం గురూత్తమః । శార్ఙ్గీవ శఙ్ఖచక్రాభ్యాం దన్తాభ్యామివ కుఞ్జరః ॥ ౩౬ ॥
సకలవిబుధపూజ్యాం వాదసామ్రాజ్యలక్ష్మీ మితరజనదురాపామీయుష
స్తస్య సూరేః । దనుజమథనలక్ష్మీదత్త మాఖ్యాయుగం త చ్ఛ్రమదకురుత
శఙ్కే చామరద్వన్ద్వశోభామ్ ॥ ౩౭ ॥ కథకవిజయలక్ష్మ్యాః కర్ణతాటఙ్క
యుగ్మం రథపదమిథునం వా గాఢ్యజగజ్జాపిహారి । స్తనయుగమనురూపం
కీర్తిధారాతరుణ్యా యుగళమగణి వా మోన్నరస్య విద్యాపయోధేః ॥ ౩౮ ॥
గ ॥ ఇత్థముద్ధతతత్ప్రత్యర్థిమదకదర్థనేన రఙ్గే సతామన్తరఙ్గే కిమపి
కుతూహలమున్మీలయన్ శ్రుతివతంసగురు ర్యతిపురన్దరమతమర్మాభిలాపక

∯ వాద్యము. § రమణి.

న్యాభిలాషుకైః శఙ్కరముఖకుదృష్టివిప్రలాపవిద్వేషిణీం శతదూషణీం అభిజ్ఞమతియువతితారావలీ మధికరణసారావలీం తథాగతాదిమతపిదారణతర్కసాధకకలాపం తత్త్వముక్తాకలాపం సముద్బోధితకథకసార్థబుద్ధిం సర్వార్థసిద్ధిం నిరాకృతనిరీశ్వరవాదాశంసాం సేశ్వరమీమాంసాం ప్రతిభటరచితప్రబోధచన్ద్రోదయచాతురీపరాకరణధురీణం ప్రాలేయకరమివ పరిస్ఫురదఙ్కం సఙ్కల్పసూర్యోదయం నామ నాటకం విరిఞ్చమివ విచిత్రసర్గం వీణావిశేషమివ వ్యఞ్జితధ్వనిగుణం యాదవాభ్యుదయం నామ కావ్యరత్నం అపరానపి తాత్పర్యచన్ద్రికా సచ్చరిత్రరక్షా నిక్షేపరక్షా రహస్యరక్షా గీతార్థసఙ్గ్రహరక్షా పాఞ్చరాత్రరక్షా శ్రీస్తవభూస్తవనీళాస్తవయతిరాజసప్తతిన్యాసతిలక న్యాసవింశతి వాదిత్రయఖణ్డనతత్త్వత్రయచులకరహస్యత్రయచులకతత్త్వపదవీరహస్యపదవీతత్త్వనవనీతరహస్యనవనీతతత్త్వమాతృకారహస్యమాతృకాతత్త్వరత్నావళీరహస్యరత్నావళీహృదయాభయప్రదానసారప్రధానశతకాఞ్జలివైభవ పరమపదసోపానోపకారసఙ్గ్రహరహస్యశిఖామణి మునివాహనభోగాహారనియతిహంససన్దేశమీమాంసాపాదుకాతత్త్వటీకాభిఖ్యాన్ అన్యానపి పారమైకాన్త్యశాలినో భక్త్యా తత్త్వహితపుమర్థధియం ప్రార్థయమానస్య కస్యచిద్దవీయసోఽపి దయనీయస్య మహీపతేః సమీహితవితరణతుమ్రాన్ తత్త్వసన్దేశరహస్యసన్దేశసుభాషితనీవీప్రముఖాన్ ప్రబన్ధాన్ నిబబన్ధ॥౬॥ ఏవమాబద్ధాభిరపరిమితాభిః కృతిభిరాపాదితమనితరసాధారణమస్య గురోరతిశయమాశుకవితావిభవాదపాచికీర్షుః కశ్చన కవిరభ్యాశమభ్యేత్య గిరమిమామపగతశఙ్కం మఞ్జురయామాస॥౭॥ ప॥ యది తే కవివాదిసింహతా శ్రుతిచూడాగురుధుర్య విద్యతే। పరికల్పయ పద్యధోరణీమనవద్యామధునా మయా సమమ్ ॥౮౯॥ ఆచార్యోఽపి॥ ఉక్తిమస్య ప్రతికవేరుద్దామమదమేదురామ్। ప్రకల్ప్య కర్ణపథగాం ప్రతివాచం వ్యశిశ్రణత్ ॥ ౯౦ ॥ X ॥ అయి భద్రకవీన్ద్ర భవతు భవదభిహితమ్ ఇదమపి మయాఽభిధీయమానమాకర్ణయ భగవతోఽరఙ్గవసున్ధరారమణస్య ప్రణిపతనసమయే సమవేతానాం విఖ్యాతానాం విదుషాం పరిషది ప్రథమతః ప్రతిశ్రవమాబధ్య పశ్చాద్వచనచాతురీం ప్రపఞ్చయిష్యామః, ప

పుట, ౬౪. పఙ్క్తి, ౨౫. శ్లోక, ౩౮. అస్య పదాన్తైరారేః ఇతి పాఠాన్తరమ్.

వక్ష్యద్దావయోరాశుకవితాతరతమతా జగతా విదితా భవితా ॥ ౮ ॥ ప ॥
వాచమిత్థం సముదితాం వాదిసింహముఖామ్బుజాత్ । ప్రత్యగ్రహీత్స్వయ
మపి ప్రత్యర్థీ స కవీశ్వరః ॥ ౨౧ ॥ గ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరే పరిఫుల్లమల్లికాప్ర
సవసౌరభాకర్షిణం ప్రకటితజడిమానం పవమానం కమపి పురస్కుర్వాణః సు
రభిళశరసమరవిళమ్బాసహకాళరాక్షీకటాక్షకళమ్బాభిఘాతాదివ లోహి
తాయమాన మమ్బరమణిబిమ్బ మపరామ్బుధితరఙ్గభుజఙ్గశిరోరత్నమాకల
యన్ అర్ణోరుహవైవర్ణ్యైకకణ్ఠజపః కోకకులకుశలపరిపన్థీ కోపి సమయస్స
ముజాయత ॥ ౯ ॥ తద్వాఖిలు ॥ ప ॥ సమయచక్రసమీరవిధూననాత్సపది
సత్పథమధ్యపరిచ్యుతమ్ । తరణిమణ్డలమస్తశిలాహతం శిథిలరశ్మి పపాత
పయోనిధౌ ॥ ౨౨ ॥ పయోజినీం ప్రాక్తురజోఽనుషక్తాం వ్యక్తీకృతాశా
వితతిః కరేణ । ఆశ్లిష్య భాస్వాననుతాపయుక్తో మమజ్జ మధ్యేచరమామ్బు
రాశేః ॥ ౨౩ ॥ అతుషారమరీచిరాతనోదపరామ్భోధితరఙ్గసఙ్గతః । మధు
మాథితనౌ కృతస్థితేర్మణిరాజస్యమనోరమాం రుచమ్ ॥ ౨౪ ॥ గ ॥ క్ర
మేణ నటనసమ్ప్రారమ్భిణో నగరాజతనూజాజీవితేశ్వరస్య నిటలలో
చనజ్వాలేవ నిష్పతన్తీ జటారుచిపటలీవ జృమ్భమాణా విభూషణఫణిఫణార
త్నద్యుతిలహరీవ విసృత్వరీ కనకకుఞ్చికేవ కైరవదళకవాటవిఘటనానుగు
ణా మణిశలాకేవ మహనీయతారాదీపదీపనోచితా పద్మరాగలతికేవ
ప్రాచేతసహరిద్వారారోపితవదనాఙ్కా ప్రత్యగ్రసిన్దూరరేఖేవ పశ్చిమగిరికు
మ్భికుమ్భస్థలస్య అరుణధ్వజపటలీవ వరుణనగరసౌధస్య సౌగన్ధికవనీవ సిద్ధ
పథసిన్ధోః సన్ధ్యా సమలక్ష్యత ॥౧౦॥ తదను దానలహరీభర ఇవ దన్తకద్వి
రదస్య మషీచయ ఇవ సన్ధ్యామరీచిదీపికాయాః హరిణమదానులేప ఇవ విభా
వరీవిలాసిన్యాః కర్ణోత్పలకోరక ఇవ కకుభాం రాహువ ఇవ రఞ్జితకౌశికః పరిణ
తగజ ఇవ పాంసులాన్తరదః సాంయుగీననృపతిరివ సర్వారిభయఙ్కరః ప్రదో
షానురక్తోపి పుణ్యజనపూజ్యవృత్తిస్తిమిరనికరో భువనకుహరమావవార ॥౧౧॥
ప ॥ అవిరళమహారన్తరాగదమ్భాద్ఘనతరోరుదితాని పల్లవాని । గ్రసితు
ముపగతం కుహూముఖానాం కులమివ సన్తమసం వ్యలోకి లోకైః ॥౨౫॥
రుచాం పత్యౌ రామే రచితమృగతృష్ణావిలసితే తిరోభావం యాతే

క్వచన వనరాశౌ గతివశాత్ । తమోరూపో నక్తఞ్చరపతిరుపాగత్య తరసా జగ
ద్వన్ద్యాం సధ్వ్యాం జనకతనయాం హన్త జగృహే ॥ ౪౬ ॥ గ ॥ నిర్జరపథోఽపి
నీరధిరివ సముల్లాసితమీనః, నైఘణ్టుకవచఃకలాప ఇవ కావ్యాలోకోపయో
గీ లీలావనదేశ ఇవ లక్ష్యమాణచిత్రశిఖణ్డిజాలః. వసుదేవ ఇవ రోహిణీపరి
ష్వఙ్గరమణీయః సురభిసమయ ఇవ సూచితమన్దస్పర్శనః సుభాషితశ్లోక ఇవ
శ్రవణాలఙ్కారః బలదేవ ఇవ రేవత్యాశ్లేషోదయరఞ్జితః సన్తమసమలినో
ఽపి సన్దర్శితలోహితాఙ్గః ఊరీకృతఖద్యోతోఽపి దూరీకృతఖద్యోతో వ్యద్యో
తత ॥ ౧౨ ॥ ప ॥ సన్ధ్యాకుఙ్కుమపఙ్కసఙ్గలలితాం ఖద్యోతసౌగన్ధికస్రా
తోపేతతమిస్రచారుచికురాం స్మితాసితాబ్జేక్షణామ్ । తారాభాతపనీయ
లేపవిధినా దేదీప్యమానామ్బరాం శ్యామాం శీతరుచిః ప్రసారితకరో రా
గాఞ్చితస్సస్వజే ॥ ౪౭ ॥ వియత్తన్త్రే విష్వక్తిమిరభరజమ్బాలభరితే *ప్రరూ
ఢాయాస్తారాకపటకలమాఙ్కురవితతేః । జగద్దృష్ట్యాదోషస్సపది సము
దఞ్చద్దితిభయా దనేహా తన్మధ్యే విధుధవళకుమ్భం వ్యతనుత ॥ ౪౮ ॥ వియ
త్తిమఙ్క్షు విసార్యమహాదధౌ విపులదీధితిజాలమితస్తతః । అపజహార తమ
శ్శఫరవ్రజానసితవారిజబాన్ధవధీవరః ॥ ౪౯ ॥ గ ॥ ఇత్థం ప్రవృత్తవతి యామ
వతీముఖే ప్రాక్తనోక్తిశిరసామాచార్యస్సాన్ధ్యం కర్మ నిర్మాయ ప్రతిస్ప
ర్ధినా తేన కవినా సమముదగ్రజ్వాలామాలాదీపజాలనీరన్ధ్రితయా విష్ణు
పదతాం వ్యక్తీకర్తుమభినవానివ తారానివహానాబిభ్రాణమాకర్ణ్యమాన
వీణావేణుమృదఙ్గశఙ్ఖరవతరఙ్గితం రఙ్గరాజమన్దిరమవిన్దత ॥ ౧౩ ॥ తత్ర
భగవదభివన్దనసమయే సఙ్ఘీభూతాస్సుజ్ఞ్యావదగ్రేసరా త్రయీశిఖరదే
శికస్య తస్య చ ప్రతిభటకవేస్తాత్పర్యం పరిజ్ఞాయ తౌ కవిమూర్ధన్యౌ స్వయమా
యుజన్ ॥ ౧౪ ॥ ప ॥ విభావర్యామస్యాం విభుచరణరక్షావిషయకం సహా
స్రం పద్యానాం సపది యువయోర్యో వితనుతే । కవేస్తస్యైవ స్యాత్క,
వికత్థకసింహత్వబిరుదం నిదేశోఽయం శౌరేర్నిరవధిమహిమ్నో విజయ
తే ॥ ౫౦ ॥ ఇత్థమాదిశత్సు సత్సు 'కరిష్యామి తథై'వేతి కవిః ప్రతిభటోఽవదన్ । నిర
గాదాగ్రహస్రోతోనీయమాన ఇవాగ్రతః ॥ ౫౧ ॥ గ ॥ స నిగమమస్తకగు
రురపి ప్రస్తావితవినయవిస్తారస్సభాస్తారాణాం పురస్తాదకమ్పనీయభాగ

* ప్రరూఢానాం తారాఙ్కురపరిషదా మద్భుతరుచామ్.

వదనుకమ్పానుగృహీతస్య మే రఙ్గభర్తృపదరక్షావిషయపద్యసహస్రవి ధానే సౌదామినీసనాథస్య వలాహకస్య వర్ష ఇవ, చన్ద్రికాసాన్ద్రస్య చన్ద్రస్య జగత్పరితోషణ ఇవ బాహ్యకరణసచివస్య మనసో బహిర్విషయానుభవో త్పాదఇవ వ్యాప్తివిశిష్టస్య పక్షధర్మతాజ్ఞానస్యానుమితిజననఇవ అవాన్త రవాక్యార్థధీపరిరబ్ధస్య పఞ్చావయవమహావాక్యార్థజ్ఞానస్య పరానుమసా ధనఇవ సామర్థ్యమున్నిద్రముద్భవిష్యతీతి సప్రతిజ్ఞం నిగద్య సదనమాసా ద్యత సాయమేవ శర్వర్యాం సహస్రేణ కరైస్సమేతః సవితృమణ్డలమహార్హముఖ సమయఇవ సహస్రేణ దళైః కరమ్బితం కమలం, కాసారఇవ సహస్రేణ పద్యైః ప్రసాధితం రఙ్గధురీణచరణావనీస్తోత్ర ముద్దామరస ముత్పాదయా మాస ॥ ౧౫ ॥ తదను ॥ ప ॥ ప్రాచీనోక్తిశిరస్సూరేః ప్రతిజ్ఞా మహతీ ద్రుతమ్ । ప్రత్యపద్యత పర్యాప్తిం శర్వరీ తు శనైశ్శనైః ॥ ౫౨ ॥ మాన్యా మాధవపాదుకాస్తుతిరసౌ మద్గర్వసర్వఙ్కషాం కీర్తిం కామపి కల్పయిష్యతి గురోరాశాన్తరవ్యాపినీమ్ । ఇత్థంభీతిభరేణ పశ్చిమగిరేర్మధ్యస్థలీమభ్య గాత్కాలే తత్ర కుముద్వతీపరిబృఢో గూఢో బుభూషుః కిల ॥ ౫౩ ॥ హ రిచన్దనచిత్రకశ్రియం హరిదశ్వో హరిదిగ్వధూముఖే । ప్రథయన్ ప్రథమక్ష్మాభృతః ప్రతిపేదే శిఖరాఞ్చలస్థలమ్ ॥ ౫౪ ॥ పూర్వాపరక్ష్మాధరశృ ఙ్గభాజౌ* పద్మోత్పలేశౌ రజనీవిరామే। విదిద్యుతాతే వియదచ్యుతేన రథా ఙ్గశఙ్ఖావివ ధార్యమాణౌ ॥ ౫౫ ॥ ద్విజరాజగోకులవిరోధకరో జలజాతసా త్కృతవసుప్రకరః । అతివేలరాగభరితస్తపనః కథమారురోహ బత విష్ణు పదమ్ ॥ ౫౬ ॥ విదళత్సరసీరుహాటవీవిగళత్సౌరభసారమేదురః । శిశిరో హిమశీకరైర్దిశాం కుహరే కోపి చచార మారుతః ॥ ౫౭ ॥ గ ॥ విభాతేత త్ర విశ్వామిత్రకులవిశేషకో దేశికో విధివదాచరితసాన్ధ్యకర్మవిశేషోఽయ మశేషైరన్తేవాసిభిస్సహ దేవస్య రఙ్గేశస్య దివ్యామాస్థానీ మవగాహ్య విమతపరిషదహన్తాలతాలవిత్రం విశ్వమ్భరచరణావనీస్తోత్రం విదుషాం నిశ్శృ ఙ్ఖలవాచాం ప్రాచీకశత్ ॥ ౧౬ ॥ తదా పున రనవీనవచనశిఖరగురో రన్యా దృశీం సూక్తిసుధాధారాం స్వైరమాస్వాదయ న్తస్సన్త స్తావన్తో వ్యైవంతు ష్టోభుః ॥ ౧౭ ॥ ప ॥ సబ్రహ్మ నిరపాయసూక్తిలహరీవాచాలవక్త్రా

* పూర్వోత్తరశై. § పటలీ.

వళీ స్సా వాచామధిదేవతా సచపుమాన్ పావత్యమానః శ్రుతౌ। ఏతే తా
వకహృద్యపద్యవితతైః స్తోత్రాప్రియచితాప్రికృతైః కళేబర న్నితరోమితమ్పచ
జనః కల్పేత తస్మైకథమ్ ॥౫౮॥ అద్భుతైః స్తవవాక్పూరైః రాపగా సా దివౌ
కసామ్। విజితా వ్రీళయా విద్వ న్నిషాదం భజతే సదా ॥౫౯॥ తావకేన
యశోభూమ్నా తారాధీశః పరాకృతః। తతశ్శోకాతిరేకేణ శాన్తాభిఖ్య
స్సజాయతే ॥ ౬౦ ॥ పరాకృతతమోభరాః ప్రతికవేరహన్తాహరా మ
రన్దరసహోదరా మహితయుక్తిరత్నాకరాః। త్రయీశిఖరకింకరా స్త్రిద
శవాహినీజిత్వరా జయన్తి గుణబన్ధురా జగతి తే గిరాముకురాః ॥౬౧॥
శమదమార్జవధైర్యదయాక్షమావినయమార్దవసౌమ్యముఖాశ్శుభాః। గుణ
గణా జగతాం హృదయఙ్గమా స్త్వయి పరం సమవేత్య సమిన్ధతే ॥౬౨॥ తర్కా
ధ్వన్యపదావదైరభిహితాద వ్యాప్యవృత్తిత్వతః సంయోగస్సకలోపి కామ
పివహన్ ఖ్యాతిం దరీదృశ్యతే। విశ్వాచార్య విచిత్రమేతదిహ తే దివ్యోద
యాస్రోతసాం సంయోగ స్సరసోక్తిదుగ్ధజలధే ర్వ్యాప్యైవ యద్వర్తతే॥౬౩॥
వీప్సా వాజిముఖస్య వేఙ్కటపతే రావృత్తి రామ్రేడితం వ్యాసస్య ప్రతిబిమ్బ
నం ఫణభృతాం పత్యు ర్విభాషా గురోః। మూర్తి ర్భాష్యకృతః పరేతి జగతీ
సన్తోషచిన్తామణిం సన్తస్త్వా మనపాయసూక్తిశిరసామాచార్యమాచక్ష
తే ॥ ౬౪ ॥ ౫ ॥ ఇత్థం స్తుతిముఖరేషు విబుధనికరేషు ప్రత్యర్థిసకవి రత్యా
ర్థమాహ్లాదవర్షిణీమాచార్యఫణితిమాకర్ణ్య వ్యపగతగర్వో వినయముద్వహ
న్నస్మత్కీభవదవత్రపాప్రవాహపరిభ్రమణవశజనిత మివ శ్లాఘాశిరఃకమ్ప
మసకృదనుభవ న్నాత్మకృతాన్ హరిచరణతాపినీవిషయాన్ శ్లోకాన్
సఙ్ఖ్యయా గుణేన చ తనుతరత్వాదనావిష్కుర్వ న్నబోధకృతమపరాధం
క్షమస్వేతి తస్య చరణయో ర్ద్వాదశకృత్వః ప్రాణంసీత్ ॥ ౧౮ ॥ ౬ ॥
సభాసద స్తైరథ సమగ్రహర్షా స్సహస్రమహ్నాయదదుస్సమస్యాః। విద్యా
నిధేరస్య గురో ర్విధాతుం పుఙ్ఖానుపుఙ్ఖాని పునర్యశాంసి ॥౬౫॥ సదస్యై ర్వితీ
ర్ణం సమస్యాసహస్రం స వేదాన్తవిద్యాగురు స్సద్య ఏవ। సమాపూర్య వాగ్భిః
సముల్లాసభాగ్భిః పునః పూజిత స్తైర్జగాహే స్వగేహమ్॥ ౬౬ ॥ ౭॥ ఏవం
సత్స్వోత్తరఙ్గం రఙ్గపుర మధివసతి గురౌ జాతుచిత్ మనోమాతరిశ్వపత

గైశ్వరసోదరీభవ[illegible]ఖురకుద్దాలనిర్దళితవసుధాతలబహులధూళీసముద్య
దస్తోకరజఃస్తోమచుమ్బితచతురర్ణవీపయః ప్రవాహాః * ఘటికావిశేషా ఇవ
కాళరాత్రీణాం, కిఙ్కరా ఇవ కృతాన్తస్య మహీసురకులమహీధరదా
రణదారుణకులిశాయమానా యవనాదయః కలశజనుషః కకుభం కాకో
దరా ఇవ కైతకీం దావానలా ఇవాటవీం అల్పశ్రుతా ఇవ శ్రియా మావ
వ్రుః ॥ ౬౫ ॥ ప॥ చరమయుగామ్బురాశికుహరోల్లళదుత్కలికావిశయపిధా
నధుర్యయవనాగమదూనజనాన్। నిగమద్వీటసూరి రచిరాత్పరిపాతుమనా
వ్యతనుత శౌరిహృస్తుతిక హేతుమభీతినుతిమ్ ॥ ౬౬ ॥ గ॥ అనన్తరమా
చార్యవిరచితేనాభీతిస్తవేన ప్రాదుర్భూతప్రసాదో భగవాన్ శ్రీరఙ్గభూరమణః
ప్రాణభృతామభయం విధాతుకామో హయసన్తతేరచిన్తితమేవాన్తము
త్పాద్య హరిదన్తరాదస్మాత్తౌరుష్కీయపరివారమివ కాళిన్దీహ్రదాత్తమరా
తివర్గం నిర్గమయామ్బభూవ ॥ ౬౭ ॥ ప॥ తాం దిశం యవనైర్విముక్తాం శ్ర
య్యన్తగురురైక్షత । ప్రావృషేణ్యదినాపాయాత్ప్రసన్నామివ పద్మి
నీమ్ ॥ ౬౮ ॥ ప్రవచనకృతే వ్యాసాచార్యైః ప్రశస్తృభిరర్పితాం ప్రణయ
భరితో వేదాన్తార్యస్తతోనుదినే దినే। వినతసదసి వీతాతఙ్కం విచిత్రత
రార్థికాం యతిపతివచోవ్యాఖ్యామాఖ్యాదనర్గళధీరసౌ ॥ ౬౯ ॥ అథ రఙ్గపు
రాత్సహానుగైరనఘాచారవిదాం పురస్సరః। నళసేతునిరీక్షణేచ్ఛయా నిర
గచ్ఛన్నిగమాన్తదేశికః ॥ ౭౦ ॥ గ॥ క్రమేణ స గురురచ్ఛహృదయః స్వచ్ఛ
న్దసఞ్జ[illegible]డమానపాఠీనాయుధీయశుద్ధాన్తశాతోదరీపరిషదురోజపరిచ్యుత
సారఙ్గమదపఙ్కశఙ్కాకరైరచలతల్లజప్రతిమల్లకల్లోలపరమ్పరాపునఃపు
నరాస్ఫాలనవశవిశీర్ణజలాస్వాదివలాహకానుకారిభిరవయశఃప్రరోహైరివ
హాలాహలజననజనితైః ధూమస్తోమైరివ బాడబజాతవేదసో బహుళిత
రైశ్శైవలైః క్వచిన్మేచకితం, పరితో లహరీసమీరాస్వాదమాంసలపర్య
ఙ్కవాతన్ధయధుర్యనిర్యన్తృభిః నిశ్వాసశ్వసనచలితశయానశార్ఙ్గధన్వ
నాభీశతపత్త్రకీర్ణపరాగపిశాఙ్గానుకృతినా, గైరికనికరేణేవ మధుమథనస
మయక్షుభితమన్దరగిరివిగళితేన, శతహ్రదాసముదాయేనేవ శైవాలపరీ
వాహసహచరేణ విద్రుమపటలేన పాటలితం| అన్యతో లతాన్తసన్తతిభిరివ

* ఉల్కావిశేషా ఇవ.

లహరీలతికానాం కర్ణచామర[illegible]భిరివ సలిలకరికళభానాం విద్రుమరుచి
సన్ధ్యాసమిద్ధాన తారకానుకారిణీభి ర్డిణ్డీరఖణ్డమణ్డలీభిః పాణ్డురితం పఙ్క్తిర
థచపలప్రఖ్యాతినటీనటనరజ్జునిభేన, ప్రబలతరపాతకవిషమూర్ఛితజనజీవాతు
నా సేతునా సీమన్తితం నిధినిచయ మివ శోభమానశఙ్ఖమకరకచ్ఛపం నీర
జలోచనమివ నిఖిలభువనాధారం పయోదగణ మివ పరిస్ఫురితపుష్కలావ
ర్తం నిరఙ్కుశతరఙ్గనిర్ఘోషనిరాకృతకల్పాన్తకఙ్కటీకాట్టహాసం తమ ముద
న్వన్తమాత్మదృశో రతిథీచకార ॥ ౨౧ ॥ ప ॥ మణిక్రముకశుక్తికాఫణిలతాద
లౌఘం ముదా విధాయ లహరీకరై విశదఫేనశాటీమపి । ఉదారరవకైత
వాదుచితమన్త్రిముద్ఘోషయ న్నపూపుజదివామ్బుధి శ్శ్రుతికిరీటవిద్యాగు
రుమ్ ॥ ౧౧ ॥ విష్వగ్విజృమ్భితవిద్రుమద్యుతిమిషాత్కాషాయచేలం నవం
బిభ్రత్కమ్బుకమణ్డలూజ్జ్వలకరః కల్లోలదణ్డాన్వితః । ప్రైషోక్తిం ప్రథయా
న్బభూవ నినదైరుచ్చైస్తరాముద్గతై ర్వ్యాఖ్యాపారగుణామ్బుధిం గురుప
రం ప్రీత్యాదివామ్భోనిధిః ॥ ౧౨ ॥ అశేషపూజ్యోగురురేషపుణ్యా దభ్యాశమ
భ్యేత్యమమేతిసిన్ధుః । ఉద్దీపయామాస మణిప్రదీపా నుదగ్రకల్లోలవితర్దికా
సు ॥ ౧౩ ॥ సన్నికర్షజుషిసజ్జనచన్ద్రే సమ్మదాదివ సరిత్పరిణేతుః । సర్వతో
విపులశాస్సమభూవన్ సాన్ద్రశైవలకదమ్బకదమ్భాత్ ॥ ౧౪ ॥ హస్తమమం
హంసదళికా మబ్ధిహస్తి ప్రసారితమ్ । శుణ్డాదణ్డమసౌ సేతుం శశాఙ్కకృతి
శేఖరః ॥ ౧౫ ॥ సంస్నాయభక్తిభరితస్సహశిష్యయూథైః పాథోనిధేర్వ
యసి పావనశీలశాలీ । కూటస్థమేషకురుకానగరే గురూణా మానన్ద్యహృష్ట
జలధౌచ పునర్మమజ్జ ॥ ౧౬ ॥ పరాఙ్కుశగురోస్తత్ర గిరాం భావం ప్రకాశ
యన్ । గ్రన్థానభిదధే ప్రాచాం పన్థానమయమాశ్రితః ॥ ౧౭ ॥ తతోఽను
వృష శైలాగ్రే తత్త్వం పరముదఞ్చితమ్ । ప్రణవ్యయాదవగిరిం ప్రత్యపద్య
త దేశికః ॥ ౧౮ ॥ అనిదానదయాభరం శ్రుతే రవతంసోత్పలమద్భుతం మహః ।
యదుభూమిధరే కృతోదయం యమినాం సేవ్యమసావవన్దత ॥ ౧౯ ॥ పరిప
న్థివదావదామ్బుదాన్ పటుభిర్వాగ్భరచణ్డమారుతైః । అనపాయయశోనిధి
ర్నుదన్ న్యనయత్తత్ర దినాని కానిచిత్ ॥ ౨౦ ॥ అనుభావేన తత్రత్యాన్ హర్ష
యిత్వా స మేధసః । కవివాదిమృగాధీశః కాఞ్చీం పునరుపేయివాన్ ॥ ౨౧ ॥

తత్ర తామరససోదరనేత్రం వృత్రవైరిమణిమఞ్జులగాత్రమ్ । నిస్తులం
నిగమమస్తకరత్నం వస్త్వవన్దత కృతీ స చిరత్నమ్ ॥ ౨౨ ॥ అభివీక్ష్య
చిరాత్ప్రీత మామ్నాయశిరసాం గురుమ్ । కాఞ్చీనగరవాస్తవ్యాః కౌ
తుకం సుధియో దధుః ॥ ౨౩ ॥ ౫ ॥ పురే తత్ర పుణ్యతమే నివసతో నిగమాన్త
గురోర్నిఖిలతన్త్రస్వతన్త్రతాగుణమభ్యుష్యమాణో మాన్త్రికః కశ్చిదు
పాస్తసీమానమసాధ్య వచనమిదం సాహసాన్తావల్లరీపల్లవం వ్యాజహార ॥ [illegible] ॥
ప ॥ నిఖిలఫణాధరేన్ద్రకులగర్వనిరాసకలావితతేషు నూనం వివాదిబుధవర్య
నయోఽపి పటుః । తపనపక్షోత్పతద్విపులవిద్యనిరోధపిధా కలశభవేతరః కథము
పైతి ధురన్ధరతామ్ ॥ ౨౪ ॥ శేషస్యైష త్వశైలీం ప్రథయతి సహసా వాసు
కిః స్వాసురజ్యాలాభే లోభం దధానో దిశి దిశి సభయం లమ్భితో బన్ధభీ
తి । కార్కోటకః కోటరాన్తర్గ్లపతి గిరిబిలే తక్షకః క్షీణకోపః శేతే స్థితా
గ్రహేణ స్ఫురతి దృశి యదా వ్యక్తిమాకారశక్తిమామే ॥ ౨౫ ॥ విషధరనిక
రాకమయావిముక్తాః పిసృమరపూత్కృతిభీషణాన్నిరోధమ్ । పతగప
తిషదామధీశ్వరోఽపి ప్రభవతి నైవ కుతః కథా పరేషామ్ ॥ ౨౬ ॥ మదభిమ
న్త్రిజృమ్భితశక్తికే మహతి భోగినిపూత్కృతివర్షిణి । సపది సాధ్వసవా
రినిధౌ పతతే దురగశాయ్యితమల్లసితం మహః ॥ ౨౭ ॥ ౫ ॥ ఏవంవిధనిరవధిక
మన్త్రశక్తిశాలినా మయా ప్రేరితాన్మరుదాత్మభ్యభరీన్ భవానపి మన్త్రి
విద్యావైదగ్ధ్యేన నిరుధ్య విశ్వవిద్యాస్వతన్త్రతాబిరుదమవ్యాహతం వహ
తాదితి ॥ ౨౩ ॥ అథ తథావిధవితథాలాపమోదినో మన్త్రవాదినో వచన
మాత్మకర్ణపథపథికమారచయ్య సుసు రచిన్తయత్ అహో దురహన్తా
సన్తతిరముష్య యదయమవనివహనపిధాతారమహినికరనేతారమహిత
[illegible]న్తారమఖిలఖగనియన్తారమనపాయసఙ్కల్పమహిరాజతల్పమపి
మహతా మోహేన న బహుమనుతే। నూనమేతాదృశానామవలేపదహన
మవశ్యం కర్తవ్యమితి పిధత్తే వచనజాతమేతత్ యత్పునః “యథాశక్తి
నిగృహ్ణీయాద్దేవతానుమనిన్దకాన్” ఇత్యాదికం ॥ ౨౪ ॥ ప ॥ ఇత్థం విచిన్త్య
నిగమాన్తగురుర్గరీయాన్ నన్తృశ్యమస్తవతి మాకలయన్నుదారమ్। రేఖాస్వ
పత్రే విలిఖితదాతదీయాన్ రోధంభుజఙ్గనివహాన్ మహనీయశక్తిః ॥ ౨౫ ॥

తత్రాన్తరే తత్తదపూర్వవిద్యాసఙ్కేతకేలీసదనస్య సూరేః । లోకోత్త
రం లోకయితుం ప్రభావం సర్వేఽపి పౌరాస్సహసా సమీయుః ॥ ౮౯ ॥
సమాన్త్రికోఽపి ॥ ఉద్వేలఫూత్కారమరుత్ప్రరోహై రుద్వేజితాశేషజ
నాన్తరఙ్గాన్ । ఉదగ్రదర్పాన్ ముముచే స సర్పా నుద్దామవిఖ్యాతిమవాప్త
కామః ॥ ౯౦ ॥ ఉత్తైరురాద్యామురగాస్తదైకే రేఖాం ద్వితీయామపి కే
చిదుగ్రాః । తతః పరం గన్తుమపారయన్తః పాశోపమత్వం ప్రథయామ్బభూ
వుః ॥ ౯౧ ॥ ఆలోక్య మన్దాననిలాశనేన్ద్రాన్ నాచార్యధౌరేయమనోర్మ
హిమ్నా । దర్పస్య భూమ్నా ఫణిరాజమేకం సర్వస్వభూతం స పునర్ముమో
చ ॥ ౯౨ ॥ తతస్తమాశీవిషమాపతన్తం విలఙ్ఘ్య రేఖామఖిలాం విలోక్య ।
వేదాన్తసూరిర్వినతాతనూజం దేవం *జవాదస్తుత దణ్డకేన ॥ ౯౩ ॥ గ ॥
తత్క్షణేన త్రయ్యన్తగురుధుర్యోదీరితదణ్డకస్తుతిపరితోషితమనాః పవనాశనకల
లనాపత్రభఙ్గహారీ భగవాన్ రుద్రాసుకీర్తిజీవితేశ్వరోఽపి ॥ ప ॥ పక్షాన్తో
ద్వాన్తజఙ్ఘానిలవలయసమాకృష్టపాథోధరౌఘో భూషాభోగిస్ఫటోద్య
న్మణిఘృణిపటలీదీపితాశావకాశః । కిం మేరుః కిం కృశానుః కిమయమిన
ఇత్యుత్ప్రేక్షితస్సర్వలోకైరభ్రాదాగత్య వేగాదహరదహిపతిం తం పునశ్చోత్ప
పాత ॥ ౯౪ ॥ ఉన్మదం తమురగాధిపం బలాదుద్గృహీతవతి పత్రిశేఖరే ।
విస్తులం నిగమమౌళిదేశికం నిశ్చికాయ హృదయే స మాన్త్రికః ॥ ౯౫ ॥ విన
మ్రభక్త్యా విహితాఞ్జలిస్తం విద్వద్వరం విస్మయసిన్ధుమగ్నః । వాతాశనం
దేశిక దాపయేతి వీతావలేపస్స పునర్యయాచే ॥ ౯౬ ॥ గ ॥ అథ మాన్త్రి
కాభిమతం విధాతుకామేన దయాపరవశేన దేశికేన పునరపి స్తుతః పతగ
రాజః ప్రతిభటమదవిభవనాశనః పవనాశన మముఞ్చత ॥ ౨౫ ॥ ప ॥ స
మాన్త్రికోఽపి సన్తుష్ట స్సఙ్గృహ్య తమహీశ్వరమ్ । ఆచార్యమాగమా
న్తానామభిపూజ్య గిరా యయౌ ॥ ౯౭ ॥ గ ॥ స గురు రథ సనాతన
సరస్వతీశిఖరకాసారకువలయస్య, సామజాచలనిలయస్య భగవతో వరద
రాజస్యాజ్ఞానుజ్ఞారూపానఖిలానపి ధర్మాన్ సకలగుణోపేతయా సహధర్మి
ణ్యా సహ సమాచరన్వాసరానతిసుఖమత్యవీవహాత్ ॥ ౨౬ ॥ ప ॥ అజా
యతాస్మా దథ వేఙ్కటేశా దాశ్చర్యభూమా వరదో బుధేన్ద్రః । వేధాయ

---

* జజాప స్తుతిదణ్డకేన

థా మాధవనాభిపద్మాద్ద్వేధో యథావా వదనాత్తదీయాత్ ॥౯౮॥ అథ
తవిద్యాతతిరేష తాతార్దారబ్ధమధ్వాదినిరాసలీలః । యశఃప్రకాశో వరదః
ప్రపేదే యతీన్ద్రసిద్ధాన్తజయధ్వజత్వమ్ ॥ ౯౯ ॥ వివృణ్వానానన్తః కథ
సదసాం కామపి ధియం విశుద్ధానాం వాచాం కుశలమనపాయం విదధతః ।
విరుద్ధానాహన్తా విగళనధురీణాన్ స వరదః ప్రబన్ధానాతానీదధికరణచిన్తామ
ణిముఖాన్ ॥ ౧౦౦ ॥ పశ్యతస్తుతమశేషకలానాం పారగం నిగమమస్తక
సూరేః । మానసం సలిలమానుషకేళీ మాతతాన పరితోషపయోధౌ ॥౧౦౧॥
కదాచనాసౌ కవివాదిసింహః కారుణ్యధారాపరతన్త్రచేతాః । సద్యో
రహస్యత్రయసారరూపం *స్వమోథసర్వస్వ ముఖాదిదేశ ॥౧౦౨॥ X ॥ ప
మయే తత్ర సముదిత్వరతరణికిరణపరిరమ్భసముఫుల్లదమ్భోజవిజృమ్భమా
ణమకరన్దలహరీసహచరీభిః సారసూక్తిపారమ్పరీభిః సంసరణసరణిజఞ్ఝా
లజనతాపసన్తాపనివర్తనీం వర్తనీం ప్రవర్తయన్తం జలదమివ భువనానుకూలా
వతారం జపపరమివ పుణ్డరీకాక్షాన్వయభూషణం పరమవ్యోమపరిబృఢమి
వానన్తసూరిలాళితవిగ్రహం పఞ్చాననమివ వివిధాగమగిరిపరిచయమాకల
యన్తం స్మృతివచనమివ వర్ణక్రమవ్యక్తీకరణనిపుణం తాపసమివ జటాధురన్ధ
రం చన్దనమివ చర్చాఞ్చితాతిశయం అమరతటినీపూరమివ పరిగృహీతయా
మునసారస్వతప్రవాహం రాఘవమివ లక్ష్మణానురాగిణం ఇక్ష్వాకుమివ
మూలేనమనునా లబ్ధాత్మానం గగనతలమివ తారావృత్తితరఙ్గితరుచిం సా
మ్రాజ్యమివ సమన్త్రరాజనిష్ఠం విధిమివ వృత్త్యాముఖ్యయైవ లబ్ధార్థం హా
రమివ ముక్తావదాతమాకలితసూత్రస్థితిం చ మేరుమివ కల్యాణమేదురం విష్వ
గభివ్యక్తవివిధవిద్యాధరం చ వినతాతనయమివాహితాపనయనం ధనఞ్జయ
మివ కృతధర్మజాతానురాగం జలధిమివ జవార్దనశోభితాశయం ధ్రువమివ
సునీతిసిద్ధోదయం సుదేష్ణాజానిమివ సూచితోత్తరోత్తరానన్దం అలఙ్కారని
కరమివ ప్రతీపాక్షేపాపహ్నవప్రౌఢోక్తిభరితం విషమోత్ప్రేక్షావ్యతిరే
కవిస్ఫురితం భ్రాన్తిమదనన్వయవిలసితం చ నిశాకరమివ నిరాకృతపద్మినీ
ప్రణయమపరాగోదయానుషఙ్గిణం చ నృత్యోద్యతకలాపినమివ నిజపక్షం వి
చిత్రం విస్తృణానం అధ్వరమివ దక్షిణాధిగతాతిశయం ఆదిమయుగమివా

* సమ్బోధ.

గఃసుకృతపదం, కృష్ణమివకృతనరకవిజయం మధురోదితమక్రూరవచసా
వృతంచ సమీరకుమారమివసత్త్వాతిరేకవిజితాతురం వత్సరగణమివభవవి
వపరాభవానన్దశాలినం వృషవిరోధివిక్రమమమన్మథవికృతివిజయోపేతంచ
టాకమివపుణ్డరీకాదిసాధువాసనామోదితం కీర్తిమన్తంచ మహాగిరిమివ
భృగువ్యాసాభినన్ద్యం విశుద్ధహేతుమివవిపక్షాద్వ్యావృత్తమసత్ప్రతిప
క్షంచ న్యాయాదిమసూత్రమివతర్కసిద్ధాన్తనిగ్రహస్థానవాదోజ్జ్వలం సం
శయప్రమాణనిర్ణయప్రయోజనంచ బుధమివసౌమ్యం శృఙ్గారమివశుచిత
మావిఖ్యాతముజ్జ్వలతాముద్వహన్తంచ వివాహమివపురస్కృతబహుప్ర
దం వనమివతుఙ్గశ్రీఫలజపోపేతమధిగతమహాయజ్ఞాఙ్గంచ వాక్యమివాకా
ఙ్క్షాయోగ్యతాసత్తిశోభితం, నరేన్ద్రమివనానాతీర్థాదరిణం, నారదమివమ
హతీంగీతానుగుణశబ్దరేఖామాకలయన్తం, ధిషణావితానమివగుణాష్టకసిద్ధి
సాకాఙ్క్షం, సావిత్రీప్రథమచరణమివ వరేణ్యపదప్రయోగవిఖ్యాతం, పన్న
గరాజమివ ప్రకటితపరబ్రహ్మపదత్రాణభావం, బహుముఖకృతశబ్దోపన్యా
సంచ రామాయణమివకుశలవాదివర్ణితశ్లోకం, సుగ్రీవమివవిధూతవిరూపా
క్షపారమ్యం, వినతయాథోపసేవితం చ, కౌస్తుభమివ పురుషోత్తమహృద
యోపలాలితం ఉద్యానకుమారమివపరాకృతప్రభాకరగోకలాపం, గోకుల
మివకవిలాలాపభేదకుశలం ప్రచలితపశుపతివాదంచ రసనివహమివాద్భుత
కరుణోత్సాహోపేతం కోపశోకభయశాన్తిశోభితంచ కమలాకరమివ
సూర్యాలోకలోలుపం, గుణాశ్రయమపి ద్రవ్యభావమలభమానం లోకబన్ధు,
మపతమసానభిప్లుతమనుపజాతచ్ఛాయాయోగంచ సుమనోగణాగ్రగణ్య
మపిరజోగన్ధరహితం పరిశీలితస్మృతిమప్యపూర్వానుభవోదయం సుమతి
మపివిశాలైశ్వర్యానుభవనిస్పృహం, కల్పకమపివాసవపురవాసాదరమకు
ర్వాణం పరిత్యక్తపల్లవంపరిహృతకలికంచ, సత్కృతిసాదరమపి సత్కృతి.
నిరాదరం, కర్మధారయాన్వితమపి ద్వన్ద్వసహిష్ణుం సమాఖ్యాలిఙ్గవాక్య
ప్రకరణస్థానభూతమపిశ్రుతేః ప్రాబల్యమభ్యున్వానం, నిరుపమయోగనిరత
మపనిరాకృతయమనియమం, సిద్ధోపాయజాతావలమ్బనమపిపరాకృతదా
నభేదం, కృష్ణవర్త్మానమపి శీతళాత్మానం, సహవర్తినమపి పరిత్యక్తపరహిం

సావ్యాపారం గురుమపి కావ్యోక్తికారిణం దోషజ్ఞమపి గుణైకదర్శినం విబుధకుఞ్జరమపి పదస్తం కవికథకకణ్ఠీరవమపి కటకమవనీభృతామగణయ న్తం విశ్వామిత్రవంశావతీర్ణతయా విమతవిబుధసృష్టిభేదమాదధానమాగమాన్తాచార్యమఖిలహారిదన్తరాదాగతా విపశ్చితస్సర్వేఽపి విశ్వాసమమన్దం విన్దన్త స్తమవన్దన్త । ౨౭ । అథపునరాచార్యభక్తిరసికానామమీషాం విదుషాంపరిషది అనవరతాభిలాపసముచితం స్తోత్రమిదముదజృమ్భత ॥౨౮ ॥ ప ॥ కస్మైచిదస్తు కరుణాదిమజన్మధామ్నే కల్యాణకల్పతరవే గురవే ప్రణామః । వేదాన్తదేశికపదం వితతార యస్మైవాచాంవిలాసమనుభూయ ముదా ముకున్దః ॥౧౦౩॥ యం వాదిహంసజలదో యతిరాజవాణీవక్షైర్వివేకతటితా భరితః పుపోష । తం కల్పకం కమపి తాపహరం ప్రజానాం శాఖాశతైరుపచితం శరణం భజామః ॥ ౧౦౪ ॥ వంశప్రదీపమనపాయమనన్తసూరేర్వన్దారుమోహతిమిరక్షపణప్రవీణమ్ । ఆరోప్య కేచిదనఘా హృదయేషు నిత్యం ప్రత్యక్షయన్తి పరమం పురుషం నిలీనమ్ ॥ ౧౦౫ ॥ పరిత్రాతుం వేదాన్ ప్రబలకలిపాథోనిధిఝరీజరీజృమ్భన్మాయాకథకకృతివీచీకబలితాన్ । జగత్యాం రామానుజ జనిజలధిజా తాఘులహరీ నిమగ్నాన్ వ్యస్మాన్నిగమమకుటీసూరిరవతాత్ ॥౧౦౬॥ నిశాతజ్యోత్స్నాదజ్ఞ్యన్నిరుపమహయగ్రీవకరుణాపరీరమ్భోజ్జృమ్భత్పటువచనధాటీవిలసితః ప్రహృష్టైర్విద్వద్భిః ప్రతిభటకథాటోపవిజయాద్వితీర్ణం ధత్తేఽసౌ కవికథకసింహాత్వబిరుదమ్॥౧౦౭॥ ప్రణాదం నాదత్తే క్వచిదపి కణాదోక్తిపథికః క్షమాయాం మాయామంన చ దధతి మాయామతగిరః । అసఙ్ఖ్యాన్ సాఙ్ఖ్యాదేః కథితమయతే దూషణగణాన్ కథానాం సన్తానం కవికథకసింహే కలయతి ॥ ౧౦౮ ॥ మహీయాన్ హర్ష శ్చేన్మధుమథనసాయుజ్యమహిమా ప్రపత్త్యాతత్ప్రాప్తిర్యది భవసరణి భాజాం భవతి చేత్ । వివేక స్తస్యాశ్చేన్నిగమమకుటీదేశికగిరా వినా తాం విద్యా కా విబుధజనహృద్యా విజయతే ॥౧౦౯॥ కదాచిద్యశ్చిత్తే కలయతి వతంసం సుమనసాం పదామ్భోజద్వన్ద్వం కవికథకపఞ్చాననగురోః । సవిద్యావైదగ్ధ్యం సపది లభతే విశ్వవినుతామనన్యామాధత్తే హరిచరణభక్తిం నవనవామ్ ॥ ౧౧౦ ॥ ప్రతిజ్ఞాం ప్రౌఢానాం సదసి సముదీతాం ఫలవతీం

ధాతుం విఖ్యాతాన్ శ్రీరఙ్గచరణత్రాణవిషయాన్ । సహస్రం యః శ్లో
కాన్ సపది మధుధారాసహచరాన్ పఠతె న శ్రీమాన్ వితరతు మనీషావిల
తమ్ ॥ ౧౧౧ ॥ తారళ్యం తార్క్ష్యకేన్ద్రా భజత తవ కుతో వాదతుష్టిః కు
తస్తే మాస్యం మౌనవ్రతం తే గురుమతకుతుకిన్ సౌగతాః కా గతిర్వః ।
స్థం ఘోషాః ప్రథన్తే దిశిదిశి విదుషాం దీర్ఘసన్తోషభాజాం వాదాన్ వే
దాన్తసూరౌ రచయతి వచనైర్దుర్జయైరుజ్జిహానాన్ ॥ ౧౧౨ ॥ వేదాః ఖేదం
న జైర న్మునినికరవచోమఞ్జరీమఞ్జిమానం ముఞ్చ్యా దఞ్చ్యద్వివేకో ముహుర
పాలయం కిఞ్చ భజ్యేత భక్తిః । కుర్యాత్తోకేऽన్ధస్తమిస్రం నిరవధి మదనో
న్నద్ధమానం న విద్దే ద్వేదాన్తాచార్యరూపం యది భువి న భజేద్వేఙ్కటేశస్య
సూక్తా ॥ ౧౧౩ ॥ హరతి ప్రతివాదిగర్వముర్వ్యా మనవీనోక్తివతంసదేశి
కేన్ద్రః । చకితశ్చతురాననో విధత్తే వనజాతేషు సతిం గిరాం గిరీశః ॥ ౧౧౪ ॥ (త
త్త్వస్తత్త్వవిదుషాం కథకస్య బుద్ధిరారాధ్య దేవనిచయాన్ బహుకాలలబ్ధా ।
వేదాన్తదేశికగిరా వినివృత్తగర్వా వేగాద్వినాశముపయాతి బత ఖర్వకాలే ॥)
నిగమాన్తగురోః కలాకలాపైః పరిభూతో న దివా ప్రకాశమేతి । అపకీర్తిభ
రం కిల జర్జరదమ్భాద్ధిగచ్ఛన్నపి పర్వశర్వరీశః ॥ ౧౧౫ ॥ ఆమ్నాయచూ
డార్యపథాధ్వనీనాన్ పర్యాయసూర్యాన్ పరిచిన్మహేऽన్తః । ఆలోకమా
త్రాదపి యే జడానామాద్యామవిద్యారజనీం క్షిపన్తి ॥ ౧౧౬ ॥ అన్యే ముబ
ధ్నాతి కథం మనీషామామ్నాయచూడార్యవచోరసజ్ఞః । రమ్యే తటాకే రతి
మాదధానో రజ్యేత హంసః కిము పల్వలేషు ॥ ౧౧౭ ॥ లలన్తి యేషాం వదనా
న్తరాళే వేదాన్తవిద్యాగురుసూక్తిమన్త్రాః । విజ్ఞాయ తాన్ విష్ణు*పదైక
లక్ష్యాన్ కృతాఞ్జలిర్యాతి కృతాన్తవర్గః ॥ ౧౧౮ ॥ వదన్తు కేచిద్వచనం చి
రత్నం పరన్తు తన్త్రాణి పరే ధరాయామ్ । వయం తు వేదాన్తగురోరభిఖ్యాం
సంకీర్త్య సద్యస్సఫలాభవామః ॥ ౧౧౯ ॥ విలోక్య చేతః కలుషామ్బురా
శిం వృథైవ చిన్తామిహ మా కృథాస్త్వమ్ । అస్మాకమాస్తే తరణిర్గుణాఢ్యా
త్రయ్యన్తవిద్యాగురుభక్తిరూపా ॥ ౧౨౦ ॥ వైరాగ్యం చేద్భవతి విషయా
రణ్యపీఠీవిహారే భక్తిర్భవ్యా భగవతి రమామన్దిరే బన్ధురా చేత్ । కాలక్షే
పో నిగమమకుటీదేశికేన్ద్రోక్తిభిశ్చేత్ తత్కా వాఞ్ఛా వద హృదయ తే ము

---

* పా. నైక.

క్తిరూపేపుమర్థే ॥ ౧౨౧ ॥ కృతముఖజనసేవ్యాః కర్మధీభక్తియోగాః
కృపణదురవగాహాస్స్విత్యశోకాతురాణామ్ । ప్రపదనపదవీం నః పాప్మనాం
వారయిత్రీం ప్రథయతి దయయాసౌ సర్వతన్త్రస్వతన్త్రః ॥ ౧౨౨ ॥ కల
శజలధికన్యాకాన్తకారుణ్యరాశే విరచితవినతిస్త్వా మర్థయే కఞ్చిదర్థమ్ ।
అనఘమతివిలాసైరాగమాన్తార్యదాసైః సహృదయజనసేవ్యైస్సజ్జమాపా
దయేథాః ॥ ౧౨౩ ॥ నిగమాన్తగురోః స్తోత్రం నిత్యమేతత్పఠన్తియే । ప్రత్య
హం యాన్తి నకేఽ*ప్రాచీనోక్తిరయం హాయమ్ ॥ ౧౨౪ ॥ ఇతిస్తుతివచోధా
రా ముజ్జృమ్భయతి సజ్జనే । కవితార్కికసింహోఽసాకరుణాదృష్టిమా
దధే ॥౧౨౫॥ విద్వద్గోష్ఠీగరిష్ఠైర్విమలచరితైర్విశ్వమేవం పునానం విద్యామా
ద్యాంవిమతకథకైర్దూషితాం భూషయన్తమ్। పీత్వాచార్యంవిభురహిగిరి
రాత్మఘణ్టావతారం సఙ్కల్పో మేసఫలఇతి స శ్రీనివాసోజహర్ష ॥ ౧౨౬ ॥
కాలే కాలే ఫణిపతిసరోగాహనంనిర్మిమాణః పశ్యన్భక్త్యా పరమపురుషం
హస్తిశైలాన్తరఙ్గమ్।విద్యాస్తాస్తాపిబుధహృదయామోదవర్షీ సకాఞ్చ్యాచ్ఛలీ
వ్యాకుర్వాణోవిజయమభజద్వేదచూడార్యవర్యః ॥ ౧౨౭ ॥ జయతి నిగ
మచూడాజీవికా దేశికానాం జయతి గురురముష్యాజన్మసీమా దయాయాః ।
జయతి భువనరక్షాజాగరూకా తదుక్తిర్జయతి జగతి తస్యాం జాతహర్షస్స
మాజః ॥ ౧౨౮ ॥

ఇతి కౌశికకులతిలకశ్రీవేఙ్కటేశదేశికదయితతనయస్య
పరవస్తువేఙ్కటగురుచరణజలజషట్చరణాన్తఃకరణస్య
కవితార్కికసింహస్య వేదాన్తాచార్యాపరనామధేయస్యకృతౌ
వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయేచమ్పూప్రబన్ధేషష్ఠః స్తబకః ॥

కల్పద్రుః కవివాదికేసరిగురోః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చనకల్పితార్థవిత
తిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా। తస్యామ్నాయకిరీటదేశికకథామాధ్వీధురీముద్వ
హన్షష్ఠోయం స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్॥

---

* ప్రాఞ్చంకమపి తే హాయమ్

౫౩, పుట. ౨, పఙ్త్యామ్. "సిలంకిమనలంభవేత్" ఇత్యాదినా సూచితాః వైరాగ్యపఞ్చకశ్లోకాః.

సిలం కిమనలం భవే దనలమాదరం బాధితుమ్
పయఃప్రసృతిపూరకం కిము న ధారకం సారసమ్ ।
అయత్నమలమల్లకం పథి పటచ్చరం కచ్చరమ్
భజన్తి విబుధా ముధా హ్యహహ కుక్షితః కుక్షితః॥ ౧॥

క్షోణీకోణశతాంశపాలనకలాదుర్వారగర్వానల
క్షుభ్యత్క్షుద్రనరేన్ద్రచాటురచనాధన్యాన్ న మన్యామహే।
దెవం సెవితుమెవ నిశ్చినుమహె యోఽసౌ దయాళుః పురా
ధానాముష్టిముచె కుచెలమునయె దత్తె స్మ విత్తెశతామ్॥ ౨॥

శరీరపతనావధిప్రభునిషెవణాయాసనా
దబిన్ధనధనఞ్జయప్రశమదం ధనం దన్ధనమ్ ।
ధనఞ్జయవివర్ధనం ధనముదూఢగోవర్ధనమ్
సుసాధనమబాధనం సుమనసాం సమారాధనమ్॥ ౩॥

దురీశ్వరద్వారబహిర్వితర్దికా
దురాసికాయై రచితోఽయ మఞ్జలిః ।
యదఞ్జనాభం నిరపాయమస్తి మె
ధనఞ్జయస్యన్దనభూషణం ధనమ్॥ ౪॥

జ్వలతు జలధిక్రోడక్రీడత్కృపీటభవప్రభా
ప్రశమనపటుజ్వాలాజాలో ముహుర్జఠరానలః ।
తృణమపి వయం సాయంసమ్ఫుల్లమల్లిమతల్లికా
పరిమళముచా వాచా యాచామహే న మహీశ్వరాన్॥ ౫॥

నాస్తి పిత్రార్జితం కిఞ్చిన్న మయా కిఞ్చిదార్జితమ్।
అస్తి మె హస్తిశైలాగ్రె వస్తు పైతామహం ధనమ్॥ ౬॥



శుద్ధిపత్రికా.

పుట	పఙ్క్తి	ముద్రిత	పాఠ్య
౧	౧౭	కలయతి	కలయతు
౨	౭	అదిత్తా	అధత్తా
,,	౧౬	కథంహి	కథంవా
౪	౧౮	గాఢ	గాడ
౬	౬	కధా	కధా
,,	౧౦	ధత్తాం	దత్తాం
,,	౨౩	తలస్పర్శ్య	తలస్పర్శి
౯	౧౩	బద్ధ	బద్ధసద్ధ
౧౦	౧౯	విరహం	విధురం
౧౨	౧౬	మిప	మివ
౧౩	౭	పాతఙ్జలి	పాతఙ్జల
౧౪	౧	ధ్ధృత	ధృత
,,	౬	కిపయె	కిషయె
,,	౧౫	వరణా	వరుణా
౧౭	౫	జ్వలతి	జయతి
,,	౨౨	కిశ్చి	కశ్చి
౧౮	౯	అతన్వణ	ఆతన్వణ
,,	౧౫	నూర్య	సూర్య
౧౯	౧	తృణాదా	తృణదా
,,	౧౨	రద్థైవ	రక్షైవ
౨౦	౬	ఘుణ్డా	ఘుణ్టా
౨౨	౬	పఙ్గె	పఙ్క్తి
,,	,,	నివాసి	విలాసి
,,	౯	ఇన	ఇవ
,,	౧౫	సావధా	అవధా
,,	౧౬	సుధాయాం	సుధయా
,,	౧౭	వీజత	వీజిత
౨౩	౪	కరని	కరిగిరిని
,,	౫	గాహాస్త	గాహస్త
,,	౨౧	కౌనాభి	కౌఽనభి
౨౫	౨౭	మాధత్త	మధత్త
౩౧	౨౧	క్రృతా	క్రియా
౩౨	౯	గర్భమివ	గర్భకమివ
౩౫	౧౮	కిలసయ	కిసలయ
౩౮	౨	ద్బధ్వా	ర్బధ్వా
౩౮	౮	తుముది	తుము
౩౯	౨౬	బబన	బబన్ధ
౪౦	౧	పతిపద	ప్రతిపద
,,	౧౩	ఇదవ్యా	ఇవాద్య
,,	౨౩	రుత్తాన	రుత్తాం
౪౨	౨౫	ధికరణ	ధికరణా
౪౩	౧౧	ర్జయాయా	ర్జయా
,,	౨౫	రాత	ర్నాత
౪౮	౧౨	బుధా	బుధా
,,	౨౧	నీరజాక్షి	నీరజాక్ష
౪౯	౧౩	జహీర్ష	జిహీర్ష
౫౧	౨౧	ద్విరక్తః	ర్విరక్తః
౫౨	౭	వ్యలఖ	వ్యలిఖ
౫౩	౯	సూన	నూన
౫౪	౧	విభుధ	విబుధ
,,	౨౭	ర్ననీషి	ర్మనీషి
౫౬	౧౭	శ్రుతి	శ్రుత
౬౦	౨౭	మనైన	మినైన
౬౪	౨౦	క్రాభ్యా	క్రాభ్యాం
౬౯	౧౩	జలధి	జలధిః
౭౦	౨౫	మధుమథన,	మథన
,,	౨౬	లపరీ	లవారి

౩ ౧,౪,౧౫ పరంముదెస్యాత్పరవస్తు నూరిరితిపాఠాన్తరమ్.

౬౯ ౧౩ యస్రోతసాసంయోగస్సర సోత్తిదుగ్ధజలధిరాప్యాప్యైతిపాఠాన్తరమ్.

౭౨ ౧౧ క్షీణలక్ష్మీరితిపాఠాన్తరమ్.